

Programmabegroting 2012 - 2015

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
-----------	---

Leeswijzer	7
------------	---

Deel I Programma's

1.	Uiteenzetting financiële positie	11
2.	Programma's	17
2.1	Samenleven	17
2.2	Werken & Leren	30
2.3	Wonen	41
2.4	Verkeer	44
2.5	Landschap & Recreëren	48
2.6	Interne zaken	56
2.7	Reguliere Werkzaamheden	58

Deel II Paragrafen

1.	Lokale lasten	62
2.	Weerstandvermogen	65
3.	Onderhoud kapitaalgoederen	77
4.	Financiering	83
5.	Bedrijfsvoering	89
6.	Verbonden partijen	92
7.	Grondbeleid	104

Deel III Bijlagen

Bijlage I	Meerjarenraming 2013-2015	110
Bijlage II	Verschillenanalyse	115
Bijlage III	Programma Nieuwe Lasten	117
Bijlage IV	Aanvullend Programma Nieuwe Lasten	128
Bijlage V	Signaallijst 2012-2015	130
Bijlage VI	Overzicht reserves en voorzieningen 2012-2015	137
Bijlage VII	Overzicht incidentele baten en lasten	159
Bijlage VIII	Overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	160
Bijlage IX	Recapitulatiestaat	161

Voorwoord

Toen het kabinet in september 2011 de begroting 2012 aan de Staten Generaal aanbood, werd door verschillende commentatoren de vraag gesteld of dat nu wel zin had. De omstandigheden veranderden zo snel door de onrust in de economie, dat de begroting op het moment dat deze gepresenteerd werd, al weer achterhaald leek. Wat heeft het dan voor zin voor de Eerste en Tweede Kamer om nog maanden bezig te zijn met de behandeling van de begrotingen van alle departementen als deze toch al niet meer actueel zijn.

Deze vraag kan ook gesteld worden rond deze begroting 2012-2015 van de gemeente Overbetuwe. Hoeveel zin heeft het om, in deze onzekere tijden, allerhande voornemens en de financiële vertaling daarvan in een lijvig boekwerk te presenteren. Want dat de tijden onzeker zijn, ook voor onze gemeente, is wel duidelijk. Om een paar onzekerheden te noemen waar we mee te maken hebben of krijgen:

De financiële perikelen die zich in de Eurozone voordoen, kunnen voor de hele economie in Europa grote gevolgen hebben. Over de aard en omvang valt nog niets te zeggen, maar niet voor niets sprak het kabinet over een naderende storm. Dat gaat ook aan ons en onze inwoners niet voorbij. Het Rijk is bezig met een omvangrijke bezuinigingsoperatie van 18 miljard euro. Dat heeft ook voor de gemeenten consequenties. Deze operatie gaat gepaard met een grootscheepse overheveling van taken van het Rijk en de provincie naar de gemeenten. Dat zal een groot beroep doen op onze spankracht in organisatorische en financiële zin.

Als het in economische zin zwaar weer is, merken we dat zowel bij onze uitgaven als bij de inkomsten. Als het Rijk bezuinigt, merken we dat aan de inkomsten vanuit het Rijk. Maar ook inkomsten die te maken hebben met het aantal nieuwbouwhuizen dat gerealiseerd wordt, komen onder druk te staan. Tegelijk hebben uitgaven aan begeleiding van mensen naar de arbeidsmarkt en aan uitkeringen en bijstand de neiging op te lopen.

Deze en andere zaken brengen grote onzekerheden met zich mee voor de komende tijd en hebben grote invloed. Heeft het opstellen en behandelen van een begroting, zelfs voor een periode tot en met 2015, dan wel zin? Wij vinden van wel.

Juist in onzekere tijden is het belangrijk het reilen en zeilen van de gemeente goed in beeld te hebben. Wat zijn onze doelstellingen, wat gaan we daar voor doen, hoe willen we het belastinggeld inzetten? Vragen waar we een goed antwoord op willen hebben. In onzekere tijden is het kunnen bijsturen belangrijk. En om te kunnen bijsturen, is het nodig te weten waar je bent en te weten hoe je er voor staat. Een goede begroting is daar onderdeel van. Met in de programma's een uiteenzetting van de doelstellingen en een vertaling in financiële middelen. Met in de paragrafen kaderstelling op allerhande onderwerpen die juist in onzekere tijden belangrijk zijn, zoals het weerstandsvermogen.

Kortom: juist in deze tijd is het opstellen en behandelen van een begroting een goede zaak.

De opzet van deze begroting is dezelfde als die van 2011-2014, maar is bij de programma's verder uitgewerkt. De doelenbomen zijn mede in overleg en afstemming met de gemeenteraad verder opgetuigd en voorzien van indicatoren. De paragrafen zijn naar aanleiding van het rapport van de rekenkamercommissie compacter beschreven. Daarmee zijn we er naar onze mening ook dit jaar weer in geslaagd de begroting te verbeteren.

Elisabeth Tuijnman
Burgemeester van de gemeente Overbetuwe

Leeswijzer

In deel I van deze begroting treft u het programmaplan aan. Hoofdstuk 1 geeft de financiële positie weer. In hoofdstuk 2 komen de afzonderlijke programma's aan bod. De eerste vijf programma's volgen direct uit het collegeprogramma: Samenleven, Leren & Werken, Wonen, Verkeer en Landschap & Recreëren. Het programma Interne Zaken omvat alle activiteiten, producten en middelen die op een indirecte wijze bijdragen aan de realisatie van de doelen van de andere vijf programma's. Het programma Reguliere Werkzaamheden omvat al die werkzaamheden, producten en middelen die extern gericht zijn, maar geen directe relatie hebben met de realisatie van de doelstellingen en speerpunten van het collegeprogramma. De peildatum die in deze begroting gehanteerd wordt is 1 september 2011. Dat betekent, dat er in een aantal gevallen gegevens gebruikt worden die niet de situatie per 1 januari 2012 weergegeven.

Per beleidsprogramma komen de volgende onderdelen aan bod:

- Visie
- Doelenboom
- Vastgesteld beleid
- Indicatoren
- Speerpunten voor 2012
- Activiteiten in 2012
- Wat mag het programma kosten?
- Met welke producten wordt het programma gerealiseerd?

De doelenboom van het programma Verkeer wordt op dit moment herzien om de essentie van het collegeakkoord beter tot uitdrukking te laten komen. De planning is dat de herziene doelenboom plus de indicatoren voor dit programma nog dit jaar volgen. In deze begroting nemen we de doelenboom en speerpunten uit de kadernota 2012 over.

In deel II van deze begroting treft u de zeven voorgeschreven paragrafen aan.

1. Lokale lasten
2. Weerstandsvermogen
3. Onderhoud kapitaalgoederen
4. Financiering
5. Bedrijfsvoering
6. Verbonden Partijen
7. Grondbeleid

In deel III vindt u onderstaande bijlagen:

- I. Meerjarenraming 2013-2015
- II. Verschillenanalyse
- III. Programma Nieuwe Lasten 2012-2015
- IV. Aanvullend Programma Nieuwe Lasten 2012-2015
- V. Signaallijst 2012-2015
- VI. Overzicht reserves en voorzieningen 2012-2015
- VII. Overzicht incidentele baten en lasten
- VIII. Overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien
- IX. Recapitulatiestaat

Deel 1 Programma's

1. Uiteenzetting financiële positie

1.1 Algemeen

In dit gedeelte van de programmabegroting 2012 schetsen wij op beknopte wijze het financiële beeld voor de periode 2012-2015, inclusief de consequenties van het voorgenomen nieuwe beleid. Bij de samenstelling van deze programmabegroting zijn de uitgangspunten gehanteerd uit de kadernota 2012, die u op 5 juli jl. heeft vastgesteld. Enkele belangrijke uitgangspunten daarvan zijn:

- verwerking van in de kadernota opgenomen heroverwegingsvoorstellen en de aanpassingen van de vastgestelde amendementen
- verhoging OZB en enkele overige heffingen met 1,5%
- 100% kostendekking van o.a. riool- en afvalstoffenheffing

Na de vaststelling van de kadernota zijn er ontwikkelingen geweest, die aanleiding hebben gegeven tot diverse noodzakelijke aanpassingen/aanvullingen die wij hieronder nader toelichten.

1.2 Het begrotingssaldo 2012 en meerjarenperspectief 2013-2015 in vier stappen

In deze paragraaf zullen wij in de volgende vier stappen het begrotingssaldo 2012 en het meerjarenperspectief 2013 t/m 2015 presenteren, zodat u op de voet kunt volgen wat de financiële consequenties zijn van de diverse ontwikkelingen, nieuwe voorstellen, e.d.

- I. Begrotingsoverschot 2012 en meerjarenraming volledig gebaseerd op uitgangspunten kadernota 2012
- II. Idem, maar nu met aanvullende structurele lasten van het aanvullende PNL
- III. I+II, inclusief de negatieve structurele financiële consequenties 2012 uit de najaarsnota 2011
- IV. I t/m III, na verwerking van de negatieve structurele consequenties uit het rapport onderzoek toerekening loonkosten aan grondexploitatie

Het eindresultaat van stap IV, inclusief dekkingsplan, is tevens het uiteindelijke begrotingsresultaat 2012 en het meerjarenperspectief 2013-2015 van deze programmabegroting 2012, welke wij u ter vaststelling voorleggen.

Stap I. Begrotingsoverschot 2012 en meerjarenraming gebaseerd op kadernota 2012

De programmabegroting 2012, gebaseerd op de uitgangspunten van de kadernota 2012, resulteert in een **overschot** van € 615.000. Dit bedrag is als volgt samengesteld:

Voordeling saldo productenraming 2012, afgerond	+ 863.000
Meeropbrengst tariefsverhogingen 2012 (1,5% OZB en enkele overige heffingen)	+ 103.000
Lasten jaarschijf 2012 PNL ¹	- 351.000
Overschot 2012	+ 615.000

In de kadernota was voor jaarschijf 2012 een overschot geraamd van € 572.000. Een voordelig verschil dus van € 43.000 t.o.v. die kadernota. Hierna geven wij de belangrijkste oorzaken aan van dat verschil.

¹ Totale lasten jaarschijf 2012 € 400.000, waarvan € 39.000 betrekking heeft op doorwerking onderuitputting uit 2011 naar 2012. Dit laatste bedrag is direct verwerkt in de productenraming 2012.

Nadelen(-):

Per saldo nadeel t.g.v. amendementen op heroverwegingsvoorstellen kadernota 2012	- 167.000
als volgt te specificeren (alleen structurele consequenties jaarschijf 2012):	
• a3 Schoollogopedie:	- 60.000
• a5 Bibliotheek	- 86.822 (verschoven naar 2013)
• a7 Boomplandag	- 2.632
• a29 Sportsubsidiëring	- 28.000
• a12 PNL Marktmonitor	+ 10.000
Per saldo nadeel van afgerond	- 167.000

Voordeel:

Hogere algemene uitkering t.g.v. meicirculaire 2011	191.000
De raming van de algemene uitkering in de kadernota was nog gebaseerd op de decembercirculaire 2010 en maartcirculaire 2011. Nadien is de meicirculaire 2011 ontvangen die voor jaarschijf 2012 resulteert in een hogere algemene uitkering. Zie echter ook de nadelen in jaarschijven 2014/2015, die wij in een volgende paragraaf toelichten.	

Diverse kleinere mutaties van per saldo een voordeel van	19.000
Per saldo hoger overschot t.o.v. kadernota	+ 43.000

Geactualiseerd meerjarenperspectief 2013-2015

De geactualiseerde meerjarenraming 2013-2015 is opgenomen in **bijlage I**. Hieronder treft u in **vet** de cijfers van het geactualiseerde meerjarenperspectief (A) aan. Daaronder zijn de saldi vermeld uit de meerjarenbegroting van de kadernota (B) en ten slotte de verschillen tussen beide meerjarenramingen.

	2013	2014	2015
A. Geactualiseerde meerjarenraming 2013-2015	211.000	286.000	- 524.000
B. De geraamde begrotingssaldi kadernota waren	2.000	328.0000	-218.000
Voordeliger/nadeliger (-) t.o.v. kadernota	+ 209.000	- 42.000	-306.000

Evenals in de kadernota is in de nieuwe meerjarenraming t/m jaarschijf 2014 sprake van begrotingsoverschotten. Alleen jaarschijf 2015 resulteert in een structureel tekort van € 524.000. Dit tekort is € 306.000 hoger dan geraamd in de kadernota.

In **bijlage II** hebben wij de grootste verschillen in de jaarschijven 2013 t/m 2015 weergegeven en toegelicht.

Investerings/nieuwe lasten 2012-2015

De investeringsplannen en nieuwe eenmalige en structurele lasten zijn gespecificeerd opgenomen in het Programma Nieuwe Lasten 2012-2015. Dit PNL treft u aan als **bijlage III** bij deze programmabegroting. Hierin zijn de posten opgenomen, die ook waren verwerkt in het PNL bij de kadernota en aanpassingen op basis van vastgestelde amendementen tijdens de behandeling van die nota.

Stap II. Consequenties 2012-2015 van het aanvullende PNL 2012-2015 na kadernota

Tijdens de begrotingsvoorbereiding is gebleken dat het PNL nog op de volgende onderdelen aanvullend/aangepast dient te worden.

	Extra structurele last 2012-2015 (alleen verschuiving)
a. Investering Centrum Elst naar voren halen (van 2013 naar 2012)	€ 10.000
b. Structurele post 2012 voor uitvoering benchmark WMO	€ 25.000
c. Structurele bijdrage aan bureau Halt in 2012	€ 35.000
Totaal	€ 35.000

De wijziging onder "a" betekent alleen een lastverschuiving van jaarschijf 2013 naar 2012. Bovenvermelde mutaties zijn verwerkt en nader toegelicht in het aanvullende PNL in **bijlage IV**. In die bijlage is tevens een eenmalige post van € 72.000 opgenomen (ten laste van de algemene reserve) wegens verlenging van een huurvergoeding voor noodlokalen voor een VO-school Westeraam.

De bovenvermelde structurele mutaties onder a t/m c leiden tot de volgende gewijzigde saldi van de begroting 2012 en de meerjarenraming 2013 t/m 2015

	2012	2013	2014	2015
Saldo 2012 en meerjarenraming 2013-2015	522.000	118.000	251.000	-559.000

Het begrotingsoverschot 2012 bedraagt na deze mutaties dus € 522.000.

Het uiteindelijke tekort van jaarschijf 2015 bedraagt nu € 559.000, hetgeen dus € 35.000 nadeliger is door de 2 nieuwe structurele PNL-posten.

Stap III. Verlaging saldi door structurele financiële nadelen 2012 uit najaarsnota 2011

Uit de najaarsnota 2011 vloeit per saldo een structureel nadeel voort van afgerond € 100.000. Dit werkt negatief door in de begroting 2012 en volgende jaarschijven.

Het meerjarenperspectief is hierna als volgt:

	2012	2013	2014	2015
Saldo 2012 en meerjarenraming 2013-2015	422.000	18.000	151.000	- 659.000

Het begrotingsoverschot 2012 bedraagt na deze mutaties dus € 422.000

Het uiteindelijke tekort van jaarschijf 2015 bedraagt nu € 659.000.

Stap IV. Nadeel door lagere toerekening loonkosten aan grondexploitatie

Door een werkgroep zijn de reële toerekeningsmogelijkheden van ambtelijke uren aan de gemeentelijke grondexploitaties bekeken. Daarbij is gebleken dat die mogelijkheden er, in tegenstelling tot de eerdere raming, ter grootte van een bedrag van € 412.000 niet meer zijn. Als we niks zouden doen, dan zou dit gegeven een grote invloed hebben op het begrotingsbeeld voor de jaren 2012 t/m 2015. Dat beeld zou er vanaf 2012 dan als volgt uit zien:

	2012	2013	2014	2015
Saldo 2012 en meerjarenraming 2013-2015	10.000	- 394.000	- 261.000	- 1.071.000

Dekkingsplan

Hieronder zullen wij aangeven op welke wijze wij voornemens zijn om de tekorten van het financiële eindplaatje van stap IV weg te werken en tot welke bijgestelde eindsaldi dit zal leiden in het meerjarenperspectief.

Het college heeft besloten om de volgende taakstellende heroverwegingsoperaties te laten uitvoeren:

- een taakstelling op alle beleidsvelden en de effecten daarvan, van in totaal € 659.000 structureel in 2015 (zie tekort 2015 stap III).
- een aanvullende taakstelling op alleen de bedrijfsvoering in 2012 ter dekking van het structurele nadeel van € 412.000 op de toerekening van loonkosten aan grondexploitatie (zie toegelicht nadeel 2012 bij stap IV).

Totaalbedrag van deze taakstellingen is € 1.071.000 structureel.

Hieronder de saldi 2012 t/m 2015 na realisatie van bovenvermelde taakstellingen:

	2012	2013	2014	2015
Saldo 2012 en meerjarenraming 2013-2015	422.000	18.000	151.000	0

Met die taakstellingen zal het totale structurele tekort van € 1.071.000 in jaarschijf 2015 dus zijn opgelost en zal er een begrotingsoverschot 2012 zijn van € 422.000.

Uiterlijk in de kadernota 2013 zullen wij u:

- een voorstel doen tot concrete invulling in 2012 van de taakstelling op de bedrijfsvoering;
- nadere voorstellen doen tot aanpak aanpak/invulling van de taakstelling in 2015 op alle beleidsvelden (inclusief bedrijfsvoering).

1.3 Algemene uitkering 2012-2015

In de kadernota 2012 was de berekening van de algemene uitkering 2012-2015 nog gebaseerd op de decembercirculaire 2010 en maartcirculaire 2011. Nadat de kadernota was verzonden, is de meicirculaire ontvangen. Tijdens de informatieavond van de kadernota is op basis van een eerste indruk van die circulaire de voorlopige conclusie getrokken dat de meicirculaire op zich geen ingrijpende wijzigingen tot gevolg zal hebben van het totale financiële meerjarenbeeld, zoals opgenomen in de kadernota. Uit de definitieve berekeningen die nadien zijn gemaakt voor deze begroting is dat bevestigd. De algemene uitkering voor de jaarschijven 2012 en 2013 is resp.

€ 191.000 en € 54.000 voordeliger en in de jaarschijven 2014 en 2015 resp. € 294.000 en € 237.000 nadeliger. Over alle vier de jaarschijven samen van het gehele meerjarenperspectief is er sprake van een nadeel van per saldo € 286.000 (minder dan 1% totale uitkering van één jaarschijf) waarbij de nadelen zich ook nog in de laatste jaarschijven voordoen, waarin meer onzekerheid is over de hardheid van bedragen.

De verschillen zijn voornamelijk het gevolg van gewijzigde meerjarige ontwikkelingen op de rijksbegroting die via de normeringssystematiek (samen de trap op en af met de rijksbegroting) doorwerken naar de algemene uitkering.

1.4 Tariefsaanpassingen 2012 belastingen en rechten

Bij het bovenvermelde begrotingsoverschot 2012 is rekening gehouden met de volgende tariefsaanpassingen die wij u voorstellen per 01-01-2012:

- OZB: verhoging met 1,5%
- Hondenbelasting: 6,4%
- Rioolrecht: geen verhoging
- Afvalstoffenheffing: tariefs**verlaging** met (gemiddeld) 1,4%
- Overige heffingen (bijv. leges, excl. bouwvergunningen): verhoging met 1,5%

In overeenstemming met het heroverwegingsvoorstel op pagina 28 van de kadernota wordt alleen de hondenbelasting met een relatief hoger percentage van 6,4% aangepast. Hier staat tegenover dat wij er ook in deze financieel moeilijke tijd in geslaagd zijn om:

- de overige tariefsverhogingen zeer beperkt te houden;
- het rioolrecht ongewijzigd te laten;
- en de tarieven van de afvalstoffenheffing te verlagen.

Zie ook toelichting in de paragraaf Lokale Lasten.

1.5 Signaallijst

In **bijlage V** treft u de signaallijst aan met projecten, e.d., waaruit binnen de planperiode 2012-2015 ingrijpende financiële consequenties kunnen voortvloeien, waarmee nog geen rekening is gehouden in de meerjarenbegroting.

Bovenaan die bijlage zijn de criteria opgesomd waaraan de signaalposten moeten voldoen.

1.6 Weerstandsvermogen

In de paragraaf Weerstandsvermogen worden de financiële risico's die de gemeente loopt, afgezet tegen de financiële mogelijkheden (weerstandscapaciteit) om deze risico's op te vangen. De verhouding tussen de risico's en de weerstandscapaciteit wordt weerstandsvermogen genoemd.

In die paragraaf is een splitsing gemaakt in eenmalig en structureel weerstandsvermogen.

De algemene conclusies zijn dat:

- het eenmalige weerstandsvermogen 135% bedraagt en dat dit percentage als toereikend wordt beschouwd. Bij deze conclusie hebben wij aangetekend dat wel acht moet worden geslagen op alle posten die op de signaallijst bij de begroting 2012 zijn opgenomen. Dat zijn nog geen harde verplichtingen, maar wel zaken waarvoor al enige bestuurlijke consensus is. De financiële dekking is daarbij echter nog niet geregeld.
- het structurele weerstandsvermogen continu bijzondere aandacht behoeft, gelet op de omvang van de te realiseren structurele taakstellingen.

Zie voor een nadere toelichting genoemde paragraaf bij deze begroting. Daarin vindt u ook toelichtingen op de financiële risico's van grote projecten van deze gemeente.

1.7 Overzicht reserves en voorzieningen

Op **bijlage VI** geven wij een meerjarig overzicht van de reserves en voorzieningen met toelichtingen.

Achter die bijlage treft u een afzonderlijke specificatie aan van de ontwikkeling van de algemene reserve in de komende jaren.

1.8 Eenmalige voor- en nadelen

In de begroting 2012 zijn enkele eenmalige voor- en nadelen opgenomen, die worden verrekend met de algemene reserve (om te voorkomen dat het budget hierdoor structureel zou worden beïnvloed) of waartegenover eenmalige uitgaven of inkomsten zijn geraamd van dezelfde omvang. In overeenstemming met de begrotingsvoorschriften worden deze eenmalige posten samengevat in een afzonderlijke **bijlage VII**.

In 2012 zijn er geen grote voordelen te verwachten uit af te wikkelen grondexploitaties.

1.9 Financiering

In de kadernota is bij de renteberekening uitgegaan van o.a. de volgende rentepercentages:

- aan te trekken kort geld 2 %
- aan te trekken langlopende leningen 4,5%

Daarbij is aangetekend dat bij het samenstellen van de begroting 2012 opnieuw zou worden beoordeeld of er op basis van de meest actuele situatie aanleiding zou zijn om die percentages bij te stellen. Op basis van de laatste ontwikkelingen is het rentepercentage van aan te trekken kort geld met 0,5% verhoogd tot 2,5%. Dit leidt voor 2012 tot een extra rentelast van afgerond € 30.000. De actuele informatie geeft geen aanleiding tot aanpassing van het rentepercentage lang geld.

Hieronder treft een overzicht aan van de gehanteerde rentepercentages in deze begroting 2012

	Rente in %
nieuwe investeringen (PNL)	4,5
grondexploitatie	4,5
lang geld	4,5
kort geld	2,5
reserves/voorzieningen	4

Voor de overige financieringsaspecten verwijzen wij naar de paragraaf Financiering.

1.10 Overige bijlagen

Tenslotte treft u zijn nog de volgende bijlagen aan:

- **bijlage VIII** Overzicht van de algemene dekkingsmiddelen
- **bijlage IX** Recapitulatie van de cijfers van de programmabegroting 2012

2. Programma's

2.1 Samenleven

2.1.1 Visie

Het programma Samenleven heeft als doel de beschikbare middelen zo in te zetten, dat zij een maximale bijdrage leveren aan een zelfredzame en verantwoordelijke samenleving. Ons beleid moet inwoners uitdagen te denken in plichten en verantwoordelijkheden, in plaats van in claims en rechten. De gemeente neemt een meer faciliterende en regisserende rol in en stimuleert zelfredzaamheid en participatie. Mensen die (tijdelijk) minder in staat zijn zichzelf te redden, kunnen rekenen op de hulp die nodig is om zelfredzaam te kunnen zijn of blijven.

2.1.2 Doelenboom

Strategisch doel: Een verantwoordelijke en zelfredzame Overbetuwse samenleving		
Hoofddoelen	Subdoelen	Uitwerking subdoelen
1. Meer verantwoordelijkheid bij inwoners, verenigingen en instellingen voor de aanpak van maatschappelijke opgaven	1.1 Versterken formele en informele netwerken	1.1.1 Met vrijwilligersorganisaties komen tot structuren die vrijwilligerswerk stimuleren en ondersteunen 1.1.2 Actief ondersteunen en begeleiden van mantelzorgers 1.1.3 Behoeftte aan hulp wordt adequaat gesignaleerd en opgepakt door de juiste organisatie/instelling. Daar waar dat nodig is weten instellingen elkaar te vinden 1.1.4 Verenigingen bieden een ruim aanbod aan activiteiten en ontmoetingsmogelijkheden en zijn in staat, naast hun reguliere verenigingsactiviteiten, breder maatschappelijk betrokken te zijn 1.1.5 De gemeente betreft inwoners bij het maken van maatschappelijk beleid en de uitvoering daarvan

Strategisch doel: Een verantwoordelijke en zelfredzame Overbetuwse samenleving		
Hoofddoelen	Subdoelen	Uitwerking subdoelen
	1.2 Belonen en stimuleren van activiteiten uit de samenleving gericht op samenwerking en participatie	1.2.1 Gemeentelijke accommodaties nodigen uit tot ontmoeting en het organiseren van activiteiten 1.2.2 Het beleid van de gemeente daagt de samenleving uit tot het nemen van initiatieven gericht op "meedoen" 1.2.3 De gemeente zoekt actief naar win-win-situaties in logische verbindingen tussen activiteiten in de samenleving, organisaties, verenigingen en beleidsdoelen
2. Verbeteren en bevorderen van de zelfredzaamheid van inwoners, die (tijdelijk) niet in staat zijn voor zichzelf, het huishouden waar zij deel van uitmaken en hun bredere sociale netwerk te zorgen	2.1 Maatwerk op individueel niveau, gericht op zelfredzaamheid in het dagelijks leven en met beroep op eigen mogelijkheden	2.1.1 Wmo-voorzieningen zijn passend bij de persoonlijke situatie en gericht op het bevorderen van zelfredzaamheid 2.1.2 Inwoners die in een situatie terechtkomen waar zij alleen niet meer uitkomen, krijgen hulp gericht op het terugkrijgen en behoud van hun zelfredzaamheid 2.1.3 Informatie over voorzieningen en hulp is makkelijk en snel te vinden en te verkrijgen
	2.2 Stimuleren maatschappelijke participatie van mensen die ongewild aan de kant dreigen te komen staan	2.2.1 De gemeente zet actief in op en ondersteunt activiteiten gericht op het tegengaan van vereenzaming van 75+-ers 2.2.2 Inwoners die langs de kant dreigen te komen staan, worden actief gestimuleerd om te participeren

2.1.3 Vastgesteld beleid

- Nota Overbetuwe Cultureel (2009)
- Nota Teamwork in Overbetuwe (2004)
- Startnotitie sportbeleid 'Een sterke basis is het halve werk' (2011)
- Nota STA voor uw zaak (2004)
- STA-beleid clusters zwembaden, peuterspeelzalen en buitensport (2005)
- Nota Kunstgras ja/nee (2009)
- STA-beleid clusters binnensport, MFA's en tennis (2007)
- Nota 'Beheer en Exploitatie van Accommodaties' (2011)

- Nota Jeugdbeleid 2008-2011 (2008)
- Nota Ruimte voor de 12+ Jeugd (2010)
- Nota Integrale Veiligheid 2010-2014 (2010)
- Plan van aanpak 2008-2011 Gelderland Midden, district Rivierenland. Jongeren, alcohol & drugs: niet te jong, niet te vaak, niet te veel (2008)
- Beleidsnota Invoering Wet inburgering (2007)
- Nota 'De gemeenschap, dat zijn wij samen 2007-2011'
- Beleidsplan Wmo 2011-2014 'Kantelen in Overbetuwe' (in raad van augustus 2011)
- Nota schuldhulpverlening 'Grip op de knip in Overbetuwe' (2007)
- Nota Minimabeleid Overbetuwe (2005)

2.1.4 Indicatoren

	Subdoel	Maatschappelijk effect	Indicator	2008	2009	2010	Bron
1.1.1	Met vrijwilligersorganisaties komen tot structuren die vrijwilligerswerk stimuleren en ondersteunen	Een stijging van het aantal vrijwilligers, zodat meer maatschappelijke opgaven in de samenleving opgepakt kunnen worden	- Aandeel vrijwilligers op totaal aantal inwoners - Aantal "matches" door meldpunt vrijwilligers afgezet tegen aantal vacatures		33%	33%	Wmo-benchmark (gem. 32,3%) Meldpunt vrijwilligers (STUW)
1.1.2	Actief ondersteunen en begeleiden van mantelzorgers	Een groter aantal Wmo-hulpvragen kan in de directe omgeving worden opgelost	- Aandeel mantelzorgers op totaal aantal inwoners - Aandeel overbelaste mantelzorgers op totaal aantal mantelzorgers - Aantal aanvragen Wmo-voorzieningen per 1.000 inwoners	39	19%	42%	Wmo-benchmark (gem. 13%) Wmo-benchmark (gem. 9%) Wmo-benchmark
1.1.3	Behoeftte aan hulp wordt adequaat gesignaleerd en opgepakt door de juiste organisatie/instelling. Daar waar dat nodig is, weten instellingen elkaar te vinden	- Inwoners die zorg nodig hebben, komen snel in contact met de juiste instantie - Organisaties werken samen en niet langs elkaar heen - Problemen worden in een vroegtijdig stadium gesignaleerd en aangepakt	- Tevredenheid huishoudelijke hulp - Tevredenheid individuele voorzieningen - Tevredenheid doorlooptijden - Samenwerking met organisaties binnen het Wmo-loket	7,9	7,5	8,0	Wmo-benchmark (7,9 in grootteklasse) Wmo-benchmark (7,4 in grootteklasse)
1.1.4	Verenigingen bieden een ruim aanbod aan activiteiten en ontmoetingsmogelijkheden en zijn in staat, naast hun reguliere verenigingsactiviteiten, breder maatschappelijk betrokken te zijn	Iedere inwoner kan deelnemen aan verenigingsactiviteiten. Deze activiteiten overstijgen het primaire doel van de vereniging	- Oordeel inwoners over verenigingen en clubs - Aantal clubs en verenigingen in de gemeente - Percentage inwoners dat lid is van een lokale vereniging - Aantal nieuwe samenwerkingsverbanden van lokale	7,1	733	7,2	Waarstaatjegemeente.nl (gem. 7,4) KvK Participatieonderzoek Kwalitatief verhaal van 'good en bad practice'

					verenigingen met andere verenigingen/instellingen				
1.1.5	De gemeente betreft inwoners bij het maken van maatschappelijk beleid en de uitvoering daarvan	Inwoners tonen en voelen zich betrokken bij maatschappelijke activiteiten en beleid en zijn in staat verantwoordelijkheid te nemen voor hun maatschappelijke omgeving		- Oordeel inwoners over betrokkenheid bij maatschappelijk beleid en uitvoering daarvan - Aandeel inwoners dat op vrijwillige basis meewerkt aan maatschappelijke projecten				Ntb	
1.2.1	Gemeentelijke accommodaties nodigen uit tot ontmoeting en het organiseren van activiteiten	Een sterkere sociale binding van inwoners binnen een kern		- Oordeel inwoners over sportvoorzieningen - Oordeel inwoners over welzijnsvoorzieningen/-dorpshuizen	7,2	7,4		Waarsaatsjegemeente .nl (gem. 7,5)	
1.2.2	Het beleid van de gemeente daagt de samenleving uit tot het nemen van initiatieven gericht op "meedoen"	Er komen meer maatschappelijke initiatieven uit de samenleving, waarbij de gemeente met de samenleving meedenkt in plaats van zelf het initiatief te nemen		Aantal en soort maatschappelijke initiatieven uit de samenleving die in samenwerking met de gemeente zijn uitgewerkt	4,8	5,4		Waarsaatsjegemeente .nl (gem. 6,0)	
1.2.3	De gemeente zoekt actief naar winsituaties in logische verbindingen tussen activiteiten in de samenleving, organisaties, verenigingen en beleidsdoelen	- De samenleving is meer betrokken bij de uitvoering van maatschappelijk beleid - Activiteiten versterken door samenwerking		Aantal en soort bemiddelingsactiviteiten				Gemeentelijke organisatie	
2.1.1	Wmo-voorzieningen zijn passend bij de persoonlijke situatie en gericht op het bevorderen van zelfredzaamheid	Inwoners met een (tijdelijke) beperking zijn in staat de regie over hun eigen leven te houden		- De mate waarin Wmo-clënten zich afhankelijk voelen van derden - De mate waarin Wmo-clënten zich zelfstandiger voelen door de verleende voorziening				Ntb	
								Ntb	

2.1.2	Inwoners die in een situatie terechtkomen waar zij alleen niet meer uitkomen, krijgen hulp gericht op het terugkrijgen en behoud van hun zelfredzaamheid	Behoud van zelfredzaamheid van inwoners en voorkomen van verlies van zelfredzaamheid	• Cliënten schuldhelpverlening per 1.000 inwoners • Percentage succesvol afgeronde trajecten op het totale aantal trajecten • Gebruik opvoedingsondersteuning per 1.000 kinderen tussen 0-23 jaar	3,0	Wmo-benchmark (5,0 in grootteklasse) Nlb Wmo-benchmark (26,9% in grootteklasse)
2.1.3	Informatie over voorzieningen en hulp is makkelijk en snel te vinden en te verkrijgen	Inwoners weten de weg te vinden binnen het ruime aanbod van voorzieningen en weten wat ze kunnen verwachten	Oordeel van inwoners over de informatievoorziening over voorzieningen en hulp		Nlb
2.2.1	De gemeente zet actief in op en ondersteunt activiteiten gericht op het tegengaan van vereenzaming van 75+-ers en mensen met een beperking	Ouderen en mensen met een beperking hebben voldoende mogelijkheden om deel uit te maken van een sociaal netwerk	• Percentage inwoners dat zich (zeer) eenzaam voelt • Percentage zelfstandig-wonende 75+-ers	7% 92%	Wmo-benchmark (gem. 11%) Wmo-benchmark (gem. 90,2%)
2.2.2	Inwoners die langs de kant dreigen te komen staan, worden actief gestimuleerd om te participeren	Onderdeel uitmaken van een sociaal netwerk geeft toegang tot hulp en draagt bij aan het gevoel van welbevinden	• Aantal inwoners uit de diverse doelgroepen (Wwb en Wmo) dat als vrijwilliger actief is • Gemiddelde stijging/daling op de participatieladder van Wwb-cliënten • Aantal en soort participatietrajecten dat succesvol is afgerond		Nlb Team Werk & Inkomen Team Werk & Inkomen

Toelichting op indicatoren programma Samenleven

Algemeen

Het programma Samenleven is gericht op het bewerkstelligen van een cultuuromslag; denken in plichten en verantwoordelijkheden in plaats van in claims en rechten. Die cultuuromslag willen wij stimuleren binnen het totale beleid in onze samenleving. Hierdoor is het programma Samenleven heel breed.

Of we het strategische doel van het programma, 'een zelfredzame en verantwoordelijke samenleving', in meer of mindere mate bereiken, is moeilijk te meten. Iedereen die bij onderdelen van de samenleving is betrokken, zal daar een mening over hebben. Die mening zal per persoon verschillen. Objectief meetbare resultaten zullen er alleen op enkele deelgebieden zijn. Daarnaast is het ook lastig te bepalen of en in hoeverre een positief resultaat het gevolg is van onze inspanningen of dat dit meer gezocht moeten worden in externe factoren.

Om bovenstaande redenen is het lastig indicatoren te vinden die meten in hoeverre wij erin slagen de doelstellingen te halen door middel van onze inspanningen. Natuurlijk willen wij toch een indicatie hebben van de ontwikkeling richting de doelstellingen van het programma. Daarom is ervoor gekozen de indicatoren te formuleren op een lager doelstellingsniveau dan dat van de andere programma's. De indicatoren geven een beeld van de resultaten op deelterreinen die belangrijk zijn voor het programma Samenleven. Het geheel van deze resultaten kan, met enige voorzichtigheid, vertaald worden naar een beeld voor het totale programma. Daar moet bij opgemerkt worden, dat de resultaten altijd in een context gezien moeten worden.

Onderstaand worden per uitgewerkt doel de indicatoren beknopt toegelicht en de reden waarom voor deze indicatoren is gekozen.

Ad 1.1.1

Vrijwilligers zijn nodig om de samenleving te laten draaien. Vrijwilligers zijn actief in een veelheid van activiteiten. Wij doen hier de aanname dat meer vrijwillige inzet leidt tot een samenleving waarin meer (bindende) activiteiten plaatsvinden en het beroep op de overheid om hiaten op te vullen kleiner is.

De gekozen indicatoren schetsen een beeld van het aantal vrijwilligers en de ontwikkeling daarvan in de tijd.

Ad 1.1.2

De relatie tussen aantal en kwaliteit van mantelzorgers enerzijds en het aantal Wmo-aanvragen anderzijds is evident. Naarmate de omgeving meer zorg op zich neemt, zal er minder een beroep gedaan worden op de overheid. Van belang is echter wel de mantelzorgers te ondersteunen in hun zware taak om uitval te voorkomen.

De indicatoren geven aan in hoeverre wij erin slagen meer taken bij mantelzorgers te leggen en overbelasting van deze mantelzorgers te voorkomen.

Ad 1.1.3

Een deel van de verantwoordelijkheid voor zorg leggen wij neer bij instellingen. De gemeente heeft een regisserende functie in de afstemming binnen zorgnetwerken. Het functioneren van de zorgnetwerken kan het best beoordeeld worden door de cliënten die hier gebruik van maken. De indicatoren zijn daarom gericht op de mate van tevredenheid van de Wmo-clients over de voorzieningen.

Ad 1.1.4

Voor een bruisend verenigingsleven zijn diversiteit en kwaliteit belangrijke voorwaarden. De eerste drie indicatoren moeten een beeld geven van de kwaliteit en diversiteit. Daarnaast vragen wij de verenigingen zich meer betrokken te voelen bij maatschappelijke opgaven. Die betrokkenheid kan zeer divers zijn. Wij denken dat de ontwikkeling hierin het best in een kwalitatieve indicator kan worden uitgedrukt.

Ad 1.1.5

Deze doelstelling bevat een opgave voor de gemeentelijke organisatie. De mate waarin dat lukt, kan het best door de inwoners zelf worden beoordeeld. Dit is echter vrij lastig te meten vanwege de lage organisatiegraad. Wellicht is het te overwegen dit per project te beoordelen.

Ad 1.2.1

Het oordeel over het behalen van deze doelstelling ligt bij de gebruikers.

Ad 1.2.2 en ad 1.2.3

Deze doelstellingen beogen het sociaal potentieel in de samenleving te activeren. Ook hier is, net als bij doelstelling 1.1.4, een kwalitatieve beschrijving van activiteiten het maximaal haalbare vanwege de verscheidenheid aan mogelijke initiatieven.

Ad 2.1.1

Wmo-voorzieningen moeten erop gericht zijn de zelfredzaamheid van cliënten te vergroten. De mate waarin dat lukt, is alleen door de cliënten zelf te beoordelen.

Ad 2.1.2

Deze doelstelling is lastig te meten, omdat wij niet weten of wij iedereen bereiken die hulp nodig heeft. Wellicht vinden mensen hun ondersteuning elders. Wij hebben daarom gekozen voor indicatoren die de ontwikkeling in het aantal hulpvragen monitoren. Een wijziging in de uitkomsten kan dan reden zijn om te onderzoeken waar de verandering door veroorzaakt wordt.

Ad 2.1.3

Het oordeel over het behalen van deze doelstelling ligt bij de gebruikers.

Ad 2.2.1

Vanwege de lage organisatiegraad van de doelgroepen is het vrijwel onmogelijk hier harde cijfers over te produceren. Het probleem van sociaal isolement is het grootst onder 75+-ers en mensen met een handicap. Wij hebben er daarom voor gekozen vereenzaming in het algemeen als indicator voor deze doelstelling te kiezen. Daarnaast denken wij dat zelfstandig wonende 75+-ers tot een risicogroep horen. Om die reden hebben wij de tweede indicator toegevoegd voor het totaalbeeld.

Ad 2.2.2

Met deze indicatoren willen wij meten óf mensen participeren en in welke mate. In de Wmo-benchmark van 2010 is een extra participatieonderzoek verricht. Wellicht kunnen we daar nog andere, betere indicatoren uit destilleren.

2.1.5 Speerpunten in 2012

Het belangrijkste speerpunt van dit programma komt voort uit het strategische doel de verantwoordelijkheid en de zelfredzaamheid in de samenleving te stimuleren. Alle nieuwe activiteiten en beleid zullen worden getoetst aan hun bijdrage aan dit doel. Ook gaan wij kijken hoe bestaand beleid beter kan gaan bijdragen aan de doelen van dit programma. In 2012 zullen de volgende doelen hierbij extra aandacht krijgen:

1.1.1/1.1.2

In 2012 gaan wij het vrijwilligersbeleid uitwerken en een start maken met het uitvoeringsplan. In dit beleid krijgen ook maatschappelijke stages en mantelzorg een plaats. Daarnaast gaan wij actief aan de slag met de ondersteuning van mantelzorgers.

1.1.4

Binnen dit doel gaan wij uitvoering geven aan de in 2011 vastgestelde nota sportbeleid. De activiteiten die wij gaan uitvoeren moeten bijdragen aan een bredere maatschappelijke inzet van verenigingen.

2.1.1/2.1.2

Voor het realiseren van deze doelstellingen gaan wij ons actief inzetten voor de "kanteling" binnen de Wmo. Wij willen dit breed doorzetten naar de andere beleidsvelden waarin hulp aan inwoners centraal staat.

2.2.2

De activiteiten binnen dit doel hebben een sterke link naar doelstelling 1.1.1, vrijwilligersbeleid. De activiteiten zijn voor een belangrijk deel gericht op activeren en meedoen. Een goed vrijwilligersbeleid is de basis hiervoor.

2.1.6 Activiteiten in 2012

	Subdoel	Activiteiten 2012
1.1	Versterken formele en informele netwerken	Uitwerken en opstarten uitvoeringsplan vrijwilligersbeleid (inclusief maatschappelijke stages en mantelzorg) Realiseren van maatregelen voor ondersteuning van mantelzorgers (uitwerking Wmo-beleidsplan) Ontwerpen van een gemeentelijke regeling voor inrichting en bekostiging van vrijwillige thuiszorg/mantelzorg

	Subdoel	Activiteiten 2012
		Coördinatie en afstemming vrijwilligerssteunpunt met uitvoeringsorganisatie STUW Evalueren maatschappelijke stages en (eventuele) aanpassing van beleid en maatregelen Realiseren en onderhouden van een sluitend netwerk tussen huisartsen, casemanagement dementie, aanbieders van thuiszorg, zorgkantoor en Wmo-loket Doorontwikkeling Centrum Jeugd en Gezin (regionale backoffice – lokale frontoffice) Uitvoering beleidsacties nota Sportbeleid Structurele subsidiëring Theater De KiK uitwerken Instellen van een cultuurprijs Organiseren van een culturele “Uitmarkt” Evalueren effect van welzijnsactiviteiten met wijkplatforms en dorpsraden Ondersteuning DOP's in verschillende fasen
1.2.1	Belonen en stimuleren van activiteiten uit de samenleving gericht op samenwerking en participatie	Voorzieningenplan opstellen met speciale aandacht voor: functionaliteit van accommodaties en passend aanbod van voorzieningen per kern Uitvoeringsplan voorzieningen Zetten Uitvoering nota ontmoetingsruimte voor de 12+-jeugd Onderzoeken hoe eenmalige subsidies gericht ingezet kunnen worden op bijdrage aan programmadoelen Uitwerking sportnota Verdere uitwerking cultuurnota

	Subdoel	Activiteiten 2012
		Jeugd- en jongerenwerk stimuleren verbinding te leggen met wijkbewoners, wijkplatforms en dorpsraden, verenigingen (uitvoering Stuw)
2.1.1	Maatwerk op individueel niveau, gericht op zelfredzaamheid in het dagelijkse leven en met beroep op eigen mogelijkheden	Maatwerk jeugdgezondheidszorg: met extra aandacht voor specifieke risicogroepen proberen problemen te voorkomen of zo vroeg mogelijk aanpakken Invoeren nieuw beleid Algemeen Maatschappelijk Werk Doorontwikkelen Centrum Jeugd en Gezin Implementatie Wet gem. schuldhulpverlening Koppelen van Kernpunten (vrijwilligers en professionals) aan Wmo-loket Ondersteunen Home-Start: tijdelijke ondersteuning gezinnen met minimaal één kind onder 6 jaar
2.2	Stimuleren maatschappelijke participatie van mensen die ongewild aan de kant dreigen te komen staan	Uitnodigen van KernGezond om voor de diverse kernen vrijwilligersorganisaties aan te wijzen die, analoog aan Overbetuwe Vitaal, inwoners van 75 jaar en ouder bezoeken Volwasseneneducatie inzetten ter ondersteuning van re-integratie en trajecten naar vrijwilligerswerk Uitvoeren nazorgfase project SROI (social return on investment): (vrijwilligers)werk voor uitkeringsgerechtigden Invoeren van beleid en maatregelen die volgen op het advies van STUW 2011

	Subdoel	Activiteiten 2012
		Uitwerken van ideeën over sport en bewegen voor speciale doelgroepen (mensen met een beperking) Nota minimabeleid: beter benutten en versterken van de sociale kracht en niet alleen financiële ondersteuning. Stimuleren meedoen! Koninginnebuurtproject: extra aandacht voor activering van huishoudens in deze buurt. Activiteiten opzetten die bijdragen aan de verbetering van de leefbaarheid in de wijk

2.1.7 Wat mag het programma Samenleven kosten?

Lasten en baten programma Samenleven						
Lasten	Rekening 2010	Raming				
		2011	2012	2013	2014	2015
- bestaand beleid	13.330.007	13.393.581	13.185.959	13.276.799	13.336.173	13.336.173
- PNL 2012-2015			90.840	59.374	0	0
Totaal	13.330.007	13.393.581	13.276.799	13.336.173	13.336.173	13.336.173
Baten	Rekening 2010	Raming				
		2011	2012	2013	2014	2015
- bestaand beleid	1.779.576	1.560.691	1.650.016	1.650.016	1.650.016	1.650.016
Totaal	1.779.576	1.560.691	1.650.016	1.650.016	1.650.016	1.650.016
Saldo programma Samenleven	11.550.431	11.832.890	11.626.783	11.686.157	11.686.157	11.686.157

2.1.8 Met welke producten wordt het programma Samenleven gerealiseerd?

Producten programma Samenleven

Productnummer en productnaam		Saldo	Lasten	Baten
1400.0	Openbare orde en veiligheid	384.780	418.530	33.750
5100.0	Bibliotheek	908.711	908.711	0
5110.0	Muziekonderwijs	48.248	48.248	0
5300.0	Sportsubsidiëring	189.769	189.996	227
5300.1	Sportaccommodaties	1.220.841	1.944.843	724.002
5310.1	Groene sportvelden en terreinen	533.746	619.704	85.958
5400.0	Kunst en cultuur	186.542	186.542	0
6200.0	Algemeen maatschappelijk werk	371.904	371.904	0
6201.0	Welzijnsdiensten	401.793	401.793	0
6210.0	Vreemdelingen	114.504	117.004	2.500
6220.0	WMO: huishoudelijke verzorging	3.023.640	3.453.640	430.000
6300.0	Sociaal-cultureel werk	193.680	193.680	0
6300.1	Welzijnsaccommodaties	691.768	1.051.909	360.141
6300.2	Minderheden	12.703	12.703	0
6301.0	Jeugd- en jongerenwerk	658.024	659.224	1.200
6302.0	Kernenbeleid	174.094	174.094	0
6520.0	Voorzieningen gehandicapten	2.421.196	2.433.434	12.238
		11.535.943	13.185.959	1.650.016
PNL 2012-2015		90.840	90.840	0
Totaal		11.626.783	13.276.799	1.650.016

2.2 Leren & Werken

2.2.1 Visie

Voor iedere inwoner van de gemeente Overbetuwe is het belangrijk dat hij of zij in zijn eigen levensonderhoud kan voorzien. Een belangrijke voorwaarde daarvoor is het afronden van een opleiding die het mogelijk maakt een plaats op de arbeidsmarkt te bemachtigen. De weg daar naar toe start al op zeer jonge leeftijd. Wij willen daarom als gemeente kinderen en jongeren optimaal de kans bieden hun schoolcarrière succesvol te laten doorlopen.

Voor iedereen moet het mogelijk zijn naar vermogen betaald werk te krijgen. Het vinden van betaald werk kan binnen en buiten de gemeentegrenzen plaatsvinden. Daarom benutten we ook de kansen die zich op de regionale arbeidsmarkt voordoen. Noodzakelijk hiervoor is een goede aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt en een goede lokale en regionale samenwerking.

Diegenen die (tijdelijk) niet in staat zijn in hun eigen levensonderhoud te voorzien, worden gestimuleerd naar vermogen te participeren.

2.2.2 Doelenboom

Strategisch doel: Iedereen voorziet in zijn eigen levensonderhoud of volgt een opleiding of en traject om in het eigen levensonderhoud te kunnen voorzien.		
Hoofddoelen	Subdoelen	Uitwerking subdoelen
1. Optimale ontwikkelingskansen voor kinderen en jongeren van 0 tot 27 jaar	1.1 Versterken van voor- en vroegschoolse voorzieningen	1.1.1 Voor- en vroegschoolse voorzieningen bieden een dekkend aanbod van VVE 1.1.2 Peuterspeelzalen en kinderdagverblijven werken intensief samen om de kwaliteit van voorschoolse voorzieningen op een hoger peil te brengen 1.1.3 Instellingen die werken met jonge kinderen werken samen om ontwikkelingsachterstanden tijdig te signaleren en aan te pakken
	1.2 Versterken van de doorlopende leerlijn	1.2.1 Onderwijsinstellingen hebben duidelijke afspraken gemaakt over de overdracht naar een volgend onderwijsniveau, door het invoeren van overdrachtsformulieren en het invoeren van "warme" overdracht als de situatie daar om vraagt 1.2.2 Instellingen die werken op het gebied van onderwijs, zorg, welzijn, sport en cultuur werken samen om ontwikkeling van jongeren en kinderen breed te stimuleren

Strategisch doel: Iedereen voorziet in zijn eigen levensonderhoud of volgt een opleiding of en traject om in het eigen levensonderhoud te kunnen voorzien.		
Hoofddoelen	Subdoelen	Uitwerking subdoelen
		1.2.3 Schoolverzuim wordt tot een minimum beperkt
	1.3 Verhogen van de kans dat jongeren hun opleiding met minimaal een startkwalificatie afronden	1.3.1 Instellingen werken samen om voortijdig schoolverlaten tot een minimum te beperken 1.3.2 Jongeren tot 27 jaar, die voortijdig het onderwijs verlaten, worden opgespoord en teruggeleid naar een opleiding, toegeleid naar betaald werk of opgenomen in een zorgtraject 1.3.3 Jongeren tot 27 jaar, die geen startkwalificatie hebben, beschikken over een ervaringscertificaat
2. Optimale aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt	2.1 Versterken en vormen van netwerken van ketenpartners (onderwijs, instellingen, kenniscentra, overheden)	2.1.1 De gemeente initieert, stimuleert en faciliteert het opzetten van een Platform Onderwijs en Arbeidsmarkt (POA) 2.1.2 Het concept "Leerdorp Elst" wordt doorontwikkeld in samenwerking met de ketenpartners en breder toegepast in de gemeente
	2.2 Verhogen van de kennis van jongeren over banen, werk en arbeidsmarkt met het oog op beroepskeuze	2.2.1 Voor alle scholieren, met name VMBO- en MBO-scholieren, zijn geschikte en gevarieerde stageplaatsen beschikbaar 2.2.2 Ketenpartners spelen een nadrukkelijke rol in de informatievoorziening over werk en banen op scholen
3. Iedereen is in staat naar vermogen te participeren op de arbeidsmarkt	3.1 Versterken van de lokale arbeidsmarkt	3.1.1 Overbetuwe heeft een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven 3.1.2 Waar mogelijk benutten wij de kansen binnen de diverse sectoren om de werkgelegenheid te bevorderen

Strategisch doel: Iedereen voorziet in zijn eigen levensonderhoud of volgt een opleiding of en traject om in het eigen levensonderhoud te kunnen voorzien.		
Hoofddoelen	Subdoelen	Uitwerking subdoelen
	3.2 Verhogen van het aantal inwoners dat in zijn eigen levensonderhoud voorziet	3.2.1 Iedereen die in een uitkeringssituatie terecht komt, wordt binnen zijn/haar mogelijkheden begeleid naar een passende vorm van (arbeids)participatie 3.2.2 Vraag en aanbod op de arbeidsmarkt zijn beter op elkaar afgestemd door gerichte aanbodversterking in re-integratietrajecten en ombuiging van de vraag van werkgevers 3.2.3 Gemeente en bedrijfsleven ontwikkelen samen instrumenten om uitval van laagopgeleiden en onopgeleiden te voorkomen

2.2.3 Vastgesteld beleid

Provincie:

- 29 juni 2010 stelden GS vast: Structuurvisie Bedrijventerreinen en werklocaties (= provinciaal beleidskader waarbinnen regionaal beleid (zie onder RPB) uitgewerkt wordt)
- 15 december 2010 stelden GS vast: Ruimtelijke Verordening Gelderland (deze stelt regels aan bestemmingsplannen van gemeenten, incl. die voor bedrijventerreinen. 2 maart 2011 in werking getreden)

Stadsregio:

- Het regionaal plan Stadsregio Arnhem Nijmegen 2005-2020
- Regionaal Economische Ontwikkelingsstrategie KAN 2010
- Regionaal Programma Bedrijventerreinen (concept-RPB), Stadsregio Arnhem Nijmegen (2011)
- Evaluatie Detailhandelsbeleid (2010); vervangt de Detailhandelstructuurvisie KAN 2001
- Toeristisch Recreatieve Structuurvisie KAN (2003) > opgenomen als kansrijke sector in de Economische agenda (2009) van de Stadsregio
- EU programma Stadsregio Arnhem Nijmegen 2007-2013

Gemeente:

- Sociaal-Economisch Beleidsplan (SEB) 2010-2015
- Kadernota Visie op Ruimte (2003)
- Beleid 'Aan huis gebonden beroepen'; opgenomen in nota Beleid vrijstelling (2003)
- Nota Jeugdbeleid 2008-2011 (2008)
- Nota Blijven investeren in voor- en vroegschoolse educatie, onderwijsachterstanden-beleid (2008)
- Startnotitie harmonisatie peuterspeelzalen en kinderopvang (2010)
- Nota Harmonisatie en kwaliteit peuterspeelzalen (2007)

- Lokale Educatieve Agenda (LEA) (2009)
- Nota Wet kinderopvang Gemeente Overbetuwe (2004)
- "Schoolbegeleiding 2010-2014: Leerlingenzorg voor de toekomst!" (2009)
- Nota Invoering Wet inburgering in de gemeente Overbetuwe (2007)
- Nota Re-integratie & Activering 2009-2012
- Nota Activering & Uitstroom
- Nota Re-integratie en Handhaving WWB 2007
- Visie op de Wet Participatiebudget: Niemand aan de kant. Meedoen werkt (2009)
- Debiteurenbeleidsplan 2010-2012

2.2.4 Indicatoren

Subdoel	Maatschappelijk effect	Indicator	2008	2009	2010	Bron
1.1 Versterken van voor- en vroegschoolse voorzieningen	Jonge kinderen hebben een optimale start van hun schoolcarrière, waarbij tijdig aandacht besteed wordt aan mogelijke ontwikkelingsachterstanden	• Gebruik VVE-programma's per 1.000 kinderen tussen 0-23 jaar • Percentage kinderen in de leeftijd van 2,5 tot 4 jaar dat een peuterspeelzaal bezoekt		48,1%	2,2	Wmo-benchmark (10,1 in grootteklasse) SPO-jaarsverslag
1.2 Versterken van de doorlopende leerlijn	Een vloeiende overgang van het ene naar het andere schoolniveau en continuïteit in het doorlopen van de schoolcarrière, biedt kinderen en jongeren de mogelijkheid zich binnen hun mogelijkheden maximaal te ontwikkelen en een optimale start te maken in een volgend onderwijsniveau	• Aantal instellingen dat met overdrachtsdocumenten werkt (op totaal aantal instellingen) • Aantal instellingen dat overdrachtsgesprekken organiseert (op totaal aantal instellingen) • Aantal actieve brede-schoolverbanden waar inhoudelijk wordt samen-gewerkt • Aantal verzuimmeldingen (relatief) per 1.000 leerplichtige leerlingen		19,2	29,6	LEA-overleg LEA-overleg MO Wmo-benchmark (21,9% in grootteklasse)
1.3 Verhogen van de kans dat jongeren hun opleiding met minimaal een startkwalificatie afronden	Zoveel mogelijk jongeren hebben een startkwalificatie op zak, zodat zij een betere kans hebben op de arbeidsmarkt	• Aantal voortijdige schoolverlaters per 1.000 kinderen tussen 16 en 23 jaar • Percentage herplaatste voortijdige schoolverlaters op totaal aantal schoolverlaters • Percentage niet-werkende werkzoekenden van 15 tot 23 jaar	14	30	5	Wmo-benchmark (21 in grootteklasse) Wmo-benchmark (54% in grootteklasse) Lokale jeugdspiegel (2,2% in Stadsregio, 1,6% in Gld)

			Percentage jongeren van 15-23 jaar met een WW- of WWB-uitkering			0,7%	Lokale jeugdspiegel (1,0% in Stadsregio, 0,9% in Gld)
2.1	Versterken en vormen van netwerken van ketenpartners (onderwijs, instellingen, kenniscentra, overheden)	Door optimale afstemming tussen de ketenpartners hebben jongeren de juiste inhoudelijke bagage voor het verwerven van een plaats op de arbeidsmarkt					
2.2	Verhogen van de kennis van jongeren over banen, werk en arbeidsmarkt met het oog op beroepskeuze	Jongeren weten waar ze voor kiezen, zodat de kans op teleurstellingen en daardoor uitval zo klein mogelijk is					
3.1	Versterken van de lokale arbeidsmarkt	Meer inwoners zijn in staat werk te vinden in de nabijheid van hun woonplaats	- Plaats gemeente op ranglijst MKB-vriendelijkste gemeente - Aantal bedrijven binnen gemeentegrenzen - Aantal arbeidsplaatsen binnen gemeentegrenzen			8 3.380 17.950	www.mkb.nl Website Overbetuwe Website Overbetuwe
3.2	Verhogen van het aantal inwoners dat in zijn eigen levensonderhoud voorziet	Inwoners zijn in staat de regio over hun eigen leven te voeren, zonder afhankelijk te zijn van een uitkering	- Aantal werkzoekenden in de gemeente - Aandeel bijstandsuitkeringen op beroepsbevolking - Gemiddelde score op de participatieladder van inwoners met een uitkering		2%	1.276 2%	Team Werk & Inkomens Wmo-benchmark (2% in grootteklaas) Team Zorg & Inkomens

Toelichting op indicatoren programma Leren & Werken

Algemeen

Het programma Leren & Werken heeft als doel onze inwoners de kans te bieden zich van jongs af aan optimaal te ontwikkelen richting deelname op de arbeidsmarkt. Wij hebben daarom gekozen voor drie hoofdlijnen:

- onderwijsfase
- aansluiting van onderwijs en arbeidsmarkt
- deelname aan de arbeidsmarkt

We willen eigenlijk weten of het totaal aan inspanningen binnen dit programma, van peuterleeftijd tot het behalen van een startkwalificatie, daadwerkelijk bijdraagt aan betere kansen op de arbeidsmarkt. Hiervoor is echter longitudinaal wetenschappelijk onderzoek nodig. Wij gaan daarom in dit programma vaker uit van vooronderstellingen en aannames met betrekking tot de keuzes voor beleid. Dit is terug te zien in de keuzes die gemaakt zijn voor de doelstellingen. Een aantal indicatoren meet dan ook niet zozeer het effect van onze inspanningen, als wel de mate waarin wij erin slagen onze voornemens ten uitvoer te brengen.

In dit programma richten wij onze activiteiten op het gebied waar wij invloed op uit kunnen oefenen. Veel beleid met betrekking tot jeugd en ontwikkelingsachterstanden wordt buiten ons directe gezichtsveld uitgevoerd, door bijvoorbeeld consultatiebureaus, onderwijsinstellingen en diverse zorgaanbieders. Hier hebben wij als gemeente een beperkte invloed op. Hoe dit zal wijzigen binnen het nieuwe bestuursakkoord is op dit moment nog niet helemaal duidelijk. In dit programma is wel geanticipeerd op de uitwerking van het bestuursakkoord. Mogelijk zullen wij echter, als gevolg van de overdracht van taken op het gebied van de jeugdzorg, maar ook de uitvoering van de regeling Werken naar Vermogen, het programma op delen moeten aanpassen.

Ad 1.1

Met de gekozen indicatoren meten we het bereik van voor- en vroegschoolse educatie (VVE). In onze gemeente is dit één van de belangrijkste instrumenten om taalachterstanden tijdig te signaleren.

Ad 1.2

De doorlopende leerlijn moet bewaakt worden door de instellingen zelf. De gemeente heeft de taak de Lokale Educatieve Agenda (LEA) te regisseren en de Leerplichtwet uit te voeren. Daarnaast zetten wij in op het versterken van samenwerking tussen instellingen binnen de bredeschoolgedachte. De indicatoren voor deze doelstellingen meten in hoeverre wij erin slagen deze taken uit te voeren.

Ad 1.3

De indicatoren geven een beeld van de mate waarin de gemeente erin slaagt, samen met de diverse zorgnetwerken, het aantal voortijdig schoolverlaters tot een minimum te beperken. Ook brengen wij in beeld hoeveel jongeren werkloos zijn en/of een uitkering ontvangen.

Ad 2.1 en 2.2

Deze doelstellingen zijn gericht op de overgang tussen onderwijs en arbeidsmarkt. De bedoeling is de driehoek tussen bedrijfsleven, onderwijs en gemeente te versterken. Dit is een terrein waarop wij ons als gemeente nog slechts mondjesmaat begeven. Juist vanwege de overgang van onderwijs naar de arbeidsmarkt is het moeilijk een platform te vinden waar gegevens worden verzameld.

Wij stellen daarom voor de wijze van resultaatmeting tot onderwerp te maken in een op te richten Platform Onderwijs en Arbeidsmarkt (POA).

Ad 3.1

Het succes van ons beleid is af te meten aan het aantal bedrijven dat zich binnen onze gemeentegrenzen wil vestigen. Omdat dit ook afhankelijk is van de nationale economische toestand, hebben wij de MKB-ranglijst hieraan toegevoegd. Ook aan deze indicatoren gaat een veronderstelling vooraf, namelijk dat meer lokale bedrijvigheid leidt tot een hogere lokale arbeidsparticipatie en meer stageplaatsen.

Ad 3.2

Het aantal mensen met een uitkering in onze gemeente zou op zichzelf voldoende indicatie kunnen zijn voor deze doelstelling. Omdat wij echter niet alleen inzetten op het toeleiden naar werk, maar ook in voorkomende gevallen op verhoging van de participatiegraad, is de gemiddelde score op de participatieladder als extra indicator toegevoegd.

2.2.5 Speerpunten in 2012

In 2012 zullen wij ons vooral richten op het eerste hoofddoel en subdoel 3.2. De reden hiervan is dat de beleidsontwikkeling van de activiteiten, die bijdragen aan deze doelen, al is ingezet in 2010 en 2011. De uitwerking zal grotendeels plaatsvinden in 2012.

Ook binnen de andere subdoelen vinden natuurlijk inspanningen plaats, die bijdragen aan de programmadoelen. Deze liggen echter meer in de reguliere lijn of krijgen in 2012 iets minder specifieke aandacht.

Daarnaast gaan wij in 2012 een planning maken voor de start van activiteiten genoemd onder andere doelen. Omdat dat veelal nieuwe activiteiten betreft, vraagt dit een goede voorbereiding en afstemming.

In deze paragraaf lichten wij kort de speerpunten nader toe.

1.1 Het versterken van voor- en vroegschoolse voorzieningen

In 2012 vindt de nadere uitwerking plaats van de harmonisatie van het peuterspeelzaalwerk en de kinderopvang. Door de veranderingen in de wetgeving met de komst van de wet OKE zijn wij genooddaakt ons beleid aan te passen. Daarnaast ligt er een onderzoeksvraag in het kader van de operatie schatgraven. De beleidsvoorbereiding en besluitvorming zijn gepland in 2011.

1.2 Het versterken van de doorgaande leerlijn

De inspanningen die bijdragen aan dit subdoel liggen vooral op het gebied van leerplicht en de uitvoering van de Lokale Educatieve Agenda (LEA) in samenwerking met de partners. Alle overstapmomenten krijgen hierin extra aandacht.

Naast de reguliere inzet van de leerplicht, gaan wij extra letten op ziekteverzuim door scholieren. Frequent ziekteverzuim kan duiden op achterliggende problemen. Deze kunnen door een goede registratie van het verzuim en tijdig reageren vroegtijdig aangepakt worden.

1.3 Verhogen van de kans dat jongeren hun opleiding met minimaal een startkwalificatie afronden

Lokaal en in regionaal verband zetten wij in op het terugleiden van voortijdig schoolverlaters naar een opleiding. Wij gaan extra aandacht besteden aan het opsporen van jongeren, die "uit het zicht" zijn geraakt.

3.2 Verhogen van het aantal inwoners dat in zijn eigen levensonderhoud voorziet

Binnen dit programmadoel gaan wij de beschikbare instrumenten inzetten op het activeren van mensen met een uitkering. Wij willen hiervoor een aantal nieuwe instrumenten inzetten, zoals de regeling Werken naar Vermogen en SROI. Daarnaast willen wij onderzoeken of wij bestaande instrumenten meer voor de realisatie van dit subdoel kunnen inzetten.

2.2.6 Activiteiten in 2012

	Subdoel	Activiteiten 2012
1.1	Versterken van voor- en vroegschoolse voorzieningen (VVE)	Realiseren van voldoende VVE-aanbod en –bereik Regisseren en gezamenlijk doorontwikkelen van uniformiteit in werkwijze en registratie van peuterspeelzalen en kinderopvang
1.2	Versterken van de doorlopende leerlijn	Actieve rol leerplicht bij Zorgadviesteams om tijdig knelpunten te signaleren en (warm) over te dragen naar volgende onderwijsvorm Extra inzet op voorkomen van ziekteverzuim op scholen Uitwerken bredeschoolsubsidie gericht op duurzame inhoudelijke samenwerking tussen bredeschoolpartners Uitvoeringsplan LEA opstellen en uitvoeren in samenwerking met de partners
1.3	Verhogen van de kans dat jongeren hun opleiding met minimaal een startkwalificatie afronden	Extra inzet leerplicht om voortijdig schoolverlaten te voorkomen, waaronder actieve voorlichting aan scholen en jongeren en hun ouders over belang startkwalificatie en rechten en plichten die hiermee samenhangen Uitvoeren wet WIJ aan de poort: jongeren stimuleren terug te keren naar school Verder uitvoeren communicatieplan Wet WIJ om jongeren, die niet werken, niet leren en zich niet melden voor de WIJ, op te sporen Opstellen evaluatie WIJ (3 jaar)

	Subdoel	Activiteiten 2012
2.1	Versterken en vormen van netwerken van ketenpartners (onderwijs, instellingen, kenniscentra, overheden)	Opzetten POA en deelnemen aan POA-activiteiten Doorontwikkeling en verbreding Leerdorp Elst
2.2	Verhogen van de kennis van jongeren over banen, werk en arbeidsmarkt met het oog op beroepskeuze	Ketenpartners begeleiden bij het opzetten van mini-ondernemingen op ROC's
3.1	Versterken van de lokale arbeidsmarkt	Herstructurering Elst Zuidoost: Uitvoeringsplan beleidsnota "Werken met SROI" en update participatienota, met aandacht voor keuze doelgroepen en besteding budget i.v.m. heroverwegingen, inzet werk n.a.v. 5%-regeling inkoop- en aanbestedingsbeleid Uitvoering SROI: bemiddelen, intakes en nazorg door werkcoaches Project agro-toerisme/plattelandsverbreding: stimuleren recreatieve en toeristische ontwikkelingen bij agrarische bedrijven Vitaliteit dorpskernen: opstellen plan van aanpak
3.2	Verhogen van het aantal inwoners dat in zijn eigen levensonderhoud voorziet	Volwasseneneducatie inzetten ter ondersteuning van re-integratietrajecten naar vrijwilligerswerk Implementeren regeling Werken naar Vermogen (samenvoegen re-integratie WWB/ WIJ, Wajong en Wsw) Opstellen evaluatie participatiebudget re integratie en arbeidstoeleiding Koninginnebuurtproject: extra aandacht voor activering van huishoudens in deze buurt

2.2.7 Wat mag het programma Leren & Werken kosten?

Lasten en baten programma Leren & Werken

Lasten	Rekening 2010	Raming				
		2011	2012	2013	2014	2015
- bestaand beleid	15.847.633	14.494.049	14.085.418	14.204.773	14.387.014	14.549.153
- PNL 2012-2015			119.355	182.241	162.139	0
Totaal	15.847.633	14.494.049	14.204.773	14.387.014	14.549.153	14.549.153

Baten	Rekening 2010	Raming				
		2011	2012	2013	2014	2015
- bestaand beleid	8.177.929	7.303.547	7.037.693	7.037.693	7.089.693	7.141.693
- meerjarenraming 2013-2015				52.000	52.000	0
Totaal	8.177.929	7.303.547	7.037.693	7.089.693	7.141.693	7.141.693

Saldo programma Leren & Werken	7.669.704	7.190.502	7.167.080	7.297.321	7.407.460	7.407.460
---	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

2.2.8 Met welke producten wordt het programma Leren & Werken gerealiseerd?

Producten programma Leren & Werken

Productnummer en productnaam		Saldo	Lasten	Baten
3100.2	Economisch stimuleringsbeleid	259.465	317.555	58.090
4200.0	Openb. basisonderwijs, excl. huisvesting	0	0	0
4200.2	Toezicht openbaar basisonderwijs	2.143	2.143	0
4210.0	Openb. basisonderwijs, onderwijshuisvesting	693.529	718.529	25.000
4230.0	Bijz. basisonderwijs, onderwijshuisvesting	1.696.822	1.696.822	0
4330.0	Bijz. speciaal onderwijs, onderwijshuisvesting	304.317	304.317	0
4410.0	Openb. voortgezet onderwijs, onderwijshuisvest.	734.862	793.116	58.254
4430.0	Bijz. voortgezet onderwijs, onderwijshuisvesting	555.565	555.565	0
4800.0	Leerplicht	228.409	228.409	0
4800.1	Schoolbegeleiding	117.143	117.143	0
4800.2	Leerlingenvervoer	1.005.109	1.005.109	0
4800.3	Schoolzwemmen	32.870	32.870	0
4800.4	Bewegingsonderwijs	482.707	559.183	76.476
4800.5	Logopedie	73.107	73.107	0
4800.6	Onderwijsachterstandsbeleid	43.638	43.638	0
4800.7	Overige lokaal bestuurlijke onderwijstaken	44.685	44.685	0
4820.0	Volwasseneducatie	2.700	2.700	0
6110.0	Werkgelegenheid algemeen	47.317	47.317	0
6110.1	Arbeidstoeleiding	160.195	4.798.775	4.638.580
6230.0	Participatiebudget	0	1.816.110	1.816.110
6500.0	Kinderopvang	54.698	317.616	262.918
6500.1	Peuterspeelzalen	501.021	603.286	102.265
7230.7	Natuur- en milieu-educatie	7.423	7.423	0
		7.047.725	14.085.418	7.037.693
PNL 2012-2015		119.355	119.355	0
Totaal		7.167.080	14.204.773	7.037.693

2.3 Wonen

2.3.1 Visie

De Toekomstvisie+ beschrijft de gewenste identiteit van de gemeente. Voor het programma Wonen is relevant dat hierbij de vraag wordt gesteld hoe we in de verschillende dorpen en wijken gaan samenwerken aan leefbaarheid. Vandaar dat de visie (ook wel genoemd 'strategisch doel') van het programma Wonen als volgt is geformuleerd: een prettige leefomgeving voor de inwoners van Overbetuwe. Dit komt terug in het hoofdstuk 'Wonen' van het collegeprogramma 2010-2014 en bij één van de daarin genoemde kwaliteitskenmerken; leefbaarheid. Extra inzet ligt juist daar voor de hand. Vandaar dat de uitdaging voor het programma Wonen zich op het vlak van leefbaarheid bevindt.

2.3.2 Doelenboom

In de kadernota 2012 is de focus op leefbaarheid - vanuit het strategisch doel - volgens onderstaande structuur verfijnd naar hoofddoelen, subdoelen en uitwerkingen van die subdoelen.

Strategisch doel: Een prettige leefomgeving voor de inwoners van Overbetuwe.		
Hoofddoelen	Subdoelen	Uitwerking subdoelen
1. Vergroten aansluiting leefomgeving bij behoeften van inwoners	1.1 Vergroten flexibiliteit woning en leefomgeving	1.1.1 Vormen van woningbouw (en kaders daarvoor) met voldoende ruimte voor flexibiliteit 1.1.2 Basisniveau openbare ruimte (beheer, kwaliteit) met mogelijkheden voor meer flexibele inrichting
	1.2 Het vergroten van de betrokkenheid van bewoners op woning en leefomgeving	1.2.1 Vormen van woningbouw gericht op invloed door (toekomstige) bewoners 1.2.2 Dorpsgericht werken gericht op betrokkenheid van inwoners bij de leefomgeving

2.3.3 Vastgesteld beleid

Lokaal:

- Woonvisie 2010-2015 (2009)

Regionaal:

- Woonvisie KAN (2002)
- Concessiebeleid KAN (uitgewerkt in convenanten & Regionaal Plan 2005-2020)
- Regionale huisvestingsverordening (2007, actualisatie 2010)
- Van koers naar keuze (Verstedelijkingsvisie; 2011)

Provincie:

- Woonvisie Gelderland - Deel A: Keuzevrijheid en Identiteit (2003)
- Kwalitatief Woonprogramma 2010-2019 - Deel C: Keuzevrijheid en Identiteit (2010)

Rijk:

- Nota Mensen, Wensen, Wonen (2000)

2.3.4 Indicatoren

Hoofddoel: Vergroten aansluiting leefomgeving bij behoeften van inwoners.

Strategisch doel	Indicator	Buurt	Scoreklasse 2008	Scoreklasse 2010	Ambitie	Bron
Een prettige leefomgeving voor de inwoners van Overbetuwe	Score leefbaarheid per buurt	Andelst	Zeer positief	Zeer positief	Basisambitie: indien negatieve ontwikkeling → score minimaal stabiliseren	Leefbaarometer (Rijksoverheid, BZK/WWI)
		Driel	Zeer positief	Zeer positief		
		Elst-Noordoost	Zeer positief	Zeer positief		
		Elst-Noordwest	Positief	Positief		
		Elst-Zuidwest	Zeer positief	Zeer positief		
		Elst-Oost	Zeer positief	Zeer positief		
		Hemmen	Zeer positief	Zeer positief		
		Herveld	Zeer positief	Zeer positief		
		Heteren	Zeer positief	Zeer positief		
		Oosterhout	Zeer positief	Zeer positief		
		Randwijk	Zeer positief	Zeer positief		
		Slijk-Ewijk	Zeer positief	Zeer positief		
		Valburg	Zeer positief	Zeer positief		
		Zetten	Zeer positief	Zeer positief		

Doordat bovenstaande indicator gekozen is op het niveau van het strategische doel, heeft deze doelstelling het maatschappelijk effect al in zich. Een aparte kolom voor maatschappelijke effecten opnemen, zoals bij de andere programma's, is hiermee overbodig.

2.3.5 Speerpunten in 2012

Basisambitie → doelstelling: bij achteruitgang score minimaal stabiliseren

Voorgesteld wordt de gewenste toekomstige leefbaarheidsontwikkelingen als volgt in te vullen: bij achteruitgang van de leefbaarheidsscore per buurt, streven naar minimaal het stabiliseren van de score.

Extra ambitie → doelstelling: verhogen score bij 'positief'

Het maatwerk per buurt noodzaakt tot het vooraf doen van aannames over datgene wat nodig is om bepaalde activiteiten uit te voeren (afgestemd met corporaties, welzijnsinstellingen, wijkagent en/of bewoners). Deze aannames leiden tot bepaalde risico's.

2.3.6 Activiteiten in 2012

Subdoel	Activiteiten 2012
Een prettige leefomgeving voor de inwoners van Overbetuwe	Als uit de bovengenoemde ambities blijkt dat er bijsturing nodig is, dan wordt er per buurt gekeken welke inzet aan de orde is. Dit is maatwerk, wat in afstemming met de overige professionals die werkzaam zijn in de buurt gedaan zal worden. Borgen van een goede informatievoorziening en afstemming tussen betrokken partijen. Vanuit de gemeente lijken het gesprek en de lokale leefbaarheidsmonitor hierbij goed bruikbaar.

2.3.7 Wat mag het programma Wonen kosten?

Laasten en baten programma Wonen

Laasten	Rekening 2010	Raming				
		2011	2012	2013	2014	2015
- bestaand beleid	30.733	27.581	23.409	23.409	23.409	23.409
- PNL 2012-2015			0	0	0	0
Totaal	30.733	27.581	23.409	23.409	23.409	23.409

Baten	Rekening 2010	Raming				
		2011	2012	2013	2014	2015
- bestaand beleid	37.401	30.924	24.471	24.471	24.471	24.471
Totaal	37.401	30.924	24.471	24.471	24.471	24.471

Saldo programma Wonen	-6.668	-3.343	-1.062	-1.062	-1.062	-1.062
-----------------------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

2.3.8 Met welke producten wordt het programma Wonen gerealiseerd?

Producten programma Wonen

Productnummer en productnaam	Saldo	Lasten	Baten
8200.1 Subsiëring woningbouw	-12.308	7.050	19.358
8200.2 Verhuur gemeentelijke woningen	2.485	7.598	5.113
8220.1 Gemeentegaranties	0	0	0
8220.3 Uitvoering woonvisie	8.761	8.761	0
	-1.062	23.409	24.471
PNL 2012-2015	0	0	0
Totaal	-1.062	23.409	24.471

2.4 Verkeer

De doelenboom van het programma Verkeer wordt op dit moment herzien om de essentie van het collegeakkoord beter tot uitdrukking te laten komen. De planning is dat de herziene doelenboom plus de indicatoren voor dit programma nog dit jaar volgen. Hieronder nemen we de doelenboom en speerpunten uit de kadernota 2012 over.

2.4.1 Visie

Binnen het programma Verkeer willen we dat voor alle inwoners de voorzieningen als openbaar vervoer, gemeentelijke instellingen, zorginstellingen en recreatiegelegenheden bereikbaar zijn. De mate van bereikbaarheid kan per dorp verschillen. Ketenmobiliteit is hierbij een sleutelbegrip: voorzieningen worden beter bereikbaar door het openbaar vervoer te verbeteren (kwalitatief en kwantitatief), maar ook door fietsverbruik te stimuleren, onder meer door veilige fietspaden aan te leggen. Het vergroten van de verkeersveiligheid moet uitnodigen tot een intensiever gebruik van de verschillende verbindingen.

2.4.2 Doelenboom

Strategisch doel: Een optimale bereikbaarheid van de voorzieningen		
Hoofddoelen	Subdoelen	Uitwerking subdoelen
1. Het verbeteren van de ketenmobiliteit	1.1 Het versterken van de OV knooppunten	1.1.1 Markt stimuleren faciliteiten te realiseren 1.1.2 Onderzoek nut en noodzaak extra knooppunt 1.1.3 Faciliteren RO beleid
	1.2 Gebruik OV aantrekkelijker maken	1.2.1 Verbeteren comfort (bushokjes, fietsstalling, verlichting, parkeervoorziening) 1.2.2 Stimuleren verhoging frequentie, aantal lijnen en verbetering aansluiting (netwerk)
	1.3 Efficiënte inzet gemeentelijke middelen	1.3.1 Onderzoek nut en noodzaak vrij reizen (bijv. 65+ ers) 1.3.2 Samenwerking met buurgemeenten voor aanbesteding t.b.v. vervoersvoorzieningen (gehandicapten, leerlingen)

Strategisch doel: Een optimale bereikbaarheid van de voorzieningen		
Hoofddoelen	Subdoelen	Uitwerking subdoelen
2. Het waarborgen van de bereikbaarheid van de voorzieningen in en vanuit de diverse kernen	2.1 Voor iedereen een acceptabele reistijd naar voorzieningen	2.1.1 Onderzoek naar toekomstige verkeersknelpunten 2.1.2 Opstellen koersdocument Gemeentelijk Mobiliteitsplan
	2.2 Bewustwording mobiliteitskeuze	2.2.1 Criteria opstellen voor acceptabele reistijd tot OV opstappunt 2.2.2 Communicatieplan opstellen modaliteiten 2.2.3 Gedragbeïnvloeding
	2.3 Veilige voet- en fietsverbindingen	2.3.1 Verbeteren verbindingen tussen OV knooppunten en scholen/bedrijvenparken (relatie met programma L&W) 2.3.2 Opstellen kwaliteitscriteria fiets- en wandelpaden
	2.4 Parkeervoorzieningen op maat	2.4.1 Criteria opstellen voor verschillende parkeervoorzieningen
3. Het optimaliseren van digitale bereikbaarheid	3.1 Uitbreiden telewerken	3.1.1 Stimuleren realisatie flexplekken 3.1.2 Subsidieregeling telewerken
	3.2 Verbeteren zorg op afstand	3.2.1 Subsidie voor digitale bereikbaarheid 3.2.2 Stimuleren zorgaanbieders (artsen, zorgcentra en thuiszorg)

Strategisch doel: Een optimale bereikbaarheid van de voorzieningen		
Hoofddoelen	Subdoelen	Uitwerking subdoelen
	3.3 Optimaliseren digitale productverlening overheid	3.3.1 Inventarisatie welke producten digitaal aangeboden kunnen worden
		3.3.2 Uitbreiden digitale dienstverlening
	3.4 Versterken samenwerking zakelijke markt	3.4.1 Glasvezel in nieuwbouwprojecten
		3.4.2 Stimuleren vraagbundeling voor gezamenlijke aanschaf glasvezel

2.4.3 Vastgesteld beleid

Rijk:

- Nota Mobiliteit (2006)

Provincie:

- Provinciaal Verkeer- en Vervoersplan (2004)

Stadsregio:

- Regionale Nota Mobiliteit (2006)
- Netwerkanalyse KAN (2006)
- Samen Leidend in Mobiliteit (SLIM) Stadsregio Arnhem Nijmegen (2009)
- Regionaal Fietsnetwerk KAN (2005)
- Stadsregiorail (2007)
- Masterplan openbaar vervoer 2008-2020 (2008)

Gemeente:

- Gemeentelijk Mobiliteitsplan Overbetuwe (GMO) 2003-2013 (2004)
- Discussienota Parkeren centrum Elst (2003)

2.4.4 Indicatoren

Voor dit programma nog niet uitgewerkt.

2.4.5 Speerpunten in 2012

Gemeentelijk Mobiliteitsplan Overbetuwe

Het bestaande GMO loopt tot 2013. Door het opstellen van een koersdocument waarin meetbare criteria en doelen worden geformuleerd op diverse aspecten als veiligheid, reistijd en leefbaarheid leveren wij een bijdrage aan de bereikbaarheid van de voorzieningen.

In een latere fase kunnen wij een uitwerkingsdocument opstellen. Op de signaallijst voor 2012-2015 is een actualisatie van het GMO en het uitwerkingsplan opgenomen. Met de actualisatie is reeds begonnen, maar hierbij is vooralsnog geen invulling gegeven aan de programmadoelen van dit programma.

Digitale bereikbaarheid

Digitale bereikbaarheid biedt mogelijkheden om verkeer af te laten nemen. Daarvoor zetten we in op vraagbundeling en samenwerking.

Efficiënte inzet gemeentelijke middelen

De samenwerking met buurgemeenten voor gezamenlijke aanbesteding zetten we in om met behoud van kwaliteit de kosten terug te laten dringen.

2.4.6 Activiteiten in 2012

Voor dit programma nog niet uitgewerkt.

2.4.7 Wat mag het programma Verkeer kosten?

Lasten en baten programma Verkeer

Lasten	Rekening 2010	Raming				
		2011	2012	2013	2014	2015
- bestaand beleid	1.419.090	538.895	619.452	619.452	619.452	619.452
- PNL 2012-2015			0	0	0	0
Totaal	1.419.090	538.895	619.452	619.452	619.452	619.452

Baten	Rekening 2010	Raming				
		2011	2012	2013	2014	2015
- bestaand beleid	40.833	5.780	5.780	5.780	5.780	5.780
Totaal	40.833	5.780	5.780	5.780	5.780	5.780

Saldo programma Verkeer	1.378.257	533.115	613.672	613.672	613.672	613.672
-------------------------	-----------	---------	---------	---------	---------	---------

2.4.8 Met welke producten wordt het programma Verkeer gerealiseerd?

Producten programma Verkeer

Productnummer en productnaam		Saldo	Lasten	Baten
2110.0	Verkeersmaatregelen	311.779	311.779	0
2110.1	Verkeersafwikkeling en -circulatie	169.482	169.482	0
2110.2	Verkeersveiligheid	58.059	63.839	5.780
2120.0	Openbaar vervoer	13.263	13.263	0
2140.0	Parkeren	27.519	27.519	0
2230.0	Overzetveren	33.570	33.570	0
		613.672	619.452	5.780
PNL 2012-2015		0	0	0
Totaal		613.672	619.452	5.780

2.5 Landschap & Recreëren

2.5.1 Visie

Een basis is het behouden van de kenmerkende landschappelijke waarden en het ontwikkelen van een sterke samenhangend landschappelijke structuur. Er moet evenwicht zijn tussen de stedelijke en de landelijke gebieden. De economische dragers verdienen ondersteuning bij het zoeken naar nieuwe, duurzame mogelijkheden binnen de ruimtelijke kaders. Hiermee kan een impuls worden gegeven aan een innovatieve, groene, lokale economie. Samenwerking tussen ondernemers, (onderwijs)instellingen en overheid is een uitgangspunt bij uitvoering van het programma. De gemeente zoekt actief samenwerking met buurgemeenten. De gemeente onderneemt actie wanneer dat nodig is, maar treedt vooral op als regisseur; zij faciliteert waar mogelijk, stimuleert en ondersteunt partners bij het bereiken van hun doelstellingen. Vooral de onderscheidende kwaliteitskenmerken duurzaamheid, identiteit en innovatie vinden een prominente plek binnen het programma.

2.5.2 Doelenboom

Strategisch doel: Een vitaal en aantrekkelijk Overbetuws landschap.		
Hoofddoelen	Subdoelen	Uitwerking subdoelen
1. Het versterken van een vitaal en aantrekkelijk platteland	1.1 Ontwikkelen van een sterke, samenhangende, landschappelijke structuur met een Overbetuwse identiteit die tegenwicht biedt aan verstedelijking	
	1.2 Het cultuurhistorische erfgoed beter zichtbaar maken	
2. Het verbeteren van de toeristische en recreatieve mogelijkheden op basis van Overbetuwse kwaliteiten	2.1 De educatieve en recreatieve waarde van het erfgoed verhogen	
	2.2. Meer ruimte bieden aan nieuwe economische impulsen op recreatie en toerisme	
	2.3 Vergroten van het toeristische marktaandeel van Overbetuwe	

2.5.3 Vastgesteld beleid

- Beleidsplan Recreatie & Toerisme (2008)
- Erfgoedplan (2004)
- Landschapsontwikkelingsplan (2010)
- Sociaal Economisch Beleidsplan (2010)
- Marketingvisie (RBT/KAN 2009)
- Nota Kampeerbeleid (2008)
- Milieubeleidsplan Overbetuwe (ontwerp 2010)
- Toekomstvisie+ (2009)
- Bestemmingsplan buitengebied (voorontwerp 2010)
- Park Lingezegen (structuurvisie 2010)
- Landschapvisie Slijk-Ewijk/landgoed Loenen (2006)
- Landgoed Danenberg (samenwerkingsovereenkomst 2010)

2.5.4 Indicatoren

Hoofddoel 1: Het versterken van een vitaal en aantrekkelijk platteland.

Subdoel	Maatschappelijk effect	Indicator	Ambitie	Bron
1.1 Ontwikkelen van een sterke, samenhangende, landschappelijke structuur met een Overbetuwe identiteit die tegenwicht biedt aan verstedelijking	Verbeteren kwaliteit van de leefomgeving	Mate van tevredenheid met de leefomgeving (niet zijnde directe woonomgeving)	≥ 7,0	Exacte bron nog bepalen (mogelijk via uitbreiding veiligheidsmonitor gemeente Overbetuwe van Politie Gelderland-Midden)
1.2 Het cultuurhistorische erfgoed beter zichtbaar maken	Verbeteren van de identiteit van Overbetuwe	- Mate van <i>betrokkenheid</i> met de leefomgeving (niet zijnde directe woonomgeving) - Mate van tevredenheid met de recreatieve voorzieningen (uitgesplitst) in de gemeente	≥ 7,0	

Hoofddoel 2: Het verbeteren van de toeristische en recreatieve mogelijkheden op basis van Overbetuwse kwaliteiten.

Subdoel	Maatschappelijk effect	Indicator	Ambitie	Bron
2.1 De educatieve en recreatieve waarde van het erfgoed verhogen	Verbeteren kwaliteit van de leefomgeving	% groei van het aantal toeristische bezoekers	Economische vooruitzichten zijn van dien aard dat	Indicatoren zijn doelstellingen uit Marketingvisie van RBT KAN
2.2 Meer ruimte bieden aan nieuwe economische impulsen op recreatie en toerisme	Verbeteren van de identiteit van Overbetuwe	% groei van het aantal zakelijke bezoeken	behoud van marktaandeel in 2009-2012	0-meting uit 2007 monitor
	Economische groei en groei toeristische sector	% groei van het aantal toeristische overnachtingen	prioriteit heeft gekregen	vrijtijdseconomie regio Arnhem-Nijmegen
	Versterken agrarische sector	% groei van het aantal zakelijke overnachtingen		
2.3 Vergroten van het toeristische marktaandeel van Overbetuwe	Economische groei en groei toeristische sector	% groei van de totale bestedingen		

Toelichting op indicatoren programma Landschap & Recreëren

Algemeen

De basis van het programma Landschap & Recreëren vormt de clustering van een aantal opgaven uit de Toekomstvisie+:

- Eigenheid en kenmerken landschap behouden en versterken
- Parels en panorama's behouden en versterken
- Zorgvuldige inpassing bij eventueel noodzakelijke dijkverleggingen
- Linge als drager van structuur
- Zichtbaar maken en versterken cultuurhistorische elementen
- Uitbreiden recreatieve netwerken
- Verbeteren kwaliteit waternetwerken

Op hun beurt zijn deze opgaven uitwerkingen van de kernopgaven Overbetuwe verbindt...

.... kwaliteiten in de samenleving

.... het sociale netwerk

.... ruimte, identiteit en beleving

.... beleidsvelden

In het collegeprogramma is een doorvertaling gemaakt van de opgaven uit de Toekomstvisie+ naar het gemeentelijke beleid. Hier zijn de strategische doelen geformuleerd.

Om het maatschappelijke effect van subdoelen op het gebied van erfgoed en landschap te benoemen, moet naar de basis gekeken worden. Waartoe zijn deze doelen geformuleerd? Antwoord op deze vraag is de vooronderstelling in het programmacontract dat zij belangrijk zijn voor de identiteit van Overbetuwe en daarmee bijdragen aan de kwaliteit van de leefomgeving. Het maatschappelijke effect is dus het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving.

In het programmacontract zijn een aantal criteria van de groencompetitie 'Entente Florale' genoemd. Naast het feit dat dit er teveel zijn om op te monitoren, zijn deze criteria meer tactisch en operationeel geformuleerd. Zij kunnen wel dienst doen als procesindicator en prestatie-indicator voor de uitvoering van het programma, maar niet als effect- of gebruiksindicator.

Effect- en gebruiksindicatoren

Wij adviseren om de indicator van hoofddoel 1 (Het versterken van een vitaal en aantrekkelijk platteland) aan te laten sluiten bij de mate van tevredenheid over de woon- en leefomgeving. Deze indicator komt uit de politiemonitor Leefbaarheid- en Veiligheid en zou uitgesplitst moeten worden naar vragen over directe woonomgeving (buurt) en de gemeente/regio en naar vragen over specifieke tevredenheid over recreatieve voorzieningen.

De politiemonitor wordt eens in de vier jaar uitgevoerd. Gemeenten kunnen hieraan, tegen betaling, deelnemen. De gemeente kan deze monitor ook zelf uit laten voeren en in een hogere frequentie. Om sturingsinformatie te kunnen geven, zou eens in de twee jaar meer voor de hand liggen. Er kunnen dan ook vragen aan toegevoegd worden (b.v. van andere programma's).

Wij adviseren om de indicatoren van hoofddoel 2 (Het verbeteren van de toeristische en recreatieve mogelijkheden op basis van Overbetuwse kwaliteiten) aan te laten sluiten bij de doelstellingen uit de Marketingvisie van RBT KAN en het Sociaal Economisch Beleidsplan. Monitoring vindt plaats via 'Monitor Vrijtijdseconomie regio Arnhem-Nijmegen' en Rapportages van het Bureau Economisch Onderzoek van de provincie Gelderland.

De indicatoren gaan over de groei van het aantal bezoeken en overnachtingen en over de groei van de bestedingen. Beiden in de periode tot en met 2012 en voor de regio's Arnhem-Nijmegen en/of Betuwe (Lingewaard en Overbetuwe). Deze indicatoren worden aangevuld met een kwalitatieve beschrijving van de voortgang van het programma en de opgaven uit de Toekomstvisie+.

Ambitie

Na het bepalen van de indicator komt vanzelf de vraag naar de ambitie op tafel. Deze bepaalt tenslotte de inzet die gedaan moet worden.

Voor het "versterken van een vitaal en aantrekkelijk platteland" wordt aansluiting en uitbreiding gezocht bij bronnen als de politiemonitor en Waarstaatjegemeente.nl (meer specifiek het onderdeel 'de burger als wijkbewoner'). Beide monitoren laten zien dat Overbetuwe goed scoort op tevredenheid over voorzieningen en (woon)omgeving. Om deze goede scores vast te houden, wordt geadviseerd een 7,0 als ambitie te hanteren.

Voor het "verbeteren van de toeristische en recreatieve mogelijkheden op basis van Overbetuwse kwaliteiten" zijn de marketingdoelstellingen van RBT KAN overgenomen. In 2007 is vanuit de Monitor vrijetijdseconomie regio Arnhem Nijmegen de 0-meting vastgesteld. In de periode 2007-2008 zijn de doelstellingen van 5% groei gehaald. Inmiddels zijn de economische vooruitzichten zo dat behoud van het marktaandeel prioriteit heeft gekregen. Dit houdt in dat de ambitie is dat er geen achteruitgang mag plaatsvinden.

2.5.5 Speerpunten in 2012

Recent is op het terrein van landschap, recreatie & toerisme en economie beleid vastgesteld waarvan de uitvoering ondertussen ter hand is genomen. Veel activiteiten kennen echter een lange voorbereidingstijd vanwege het scheppen van gedeelde uitgangspunten, randvoorwaarden zoals tijd en geld en medewerking van grondeigenaren. Voor de volgende subdoelen staan in 2011-2012 projecten en activiteiten gepland.

Ontwikkelen van een sterke, samenhangende, landschappelijke structuur met een Overbetuwse identiteit die tegenwicht biedt aan verstedelijking

Vanuit dit subdoel worden in 2011 verschillende projecten opgezet die in 2012 tot uitvoering komen:

- Versterken landschap in gebied Reeth en Eimeren.
- Versterken parel landgoed Hemmen.
- Verschillende oude wielen (kolken na dijkdoorbraken) worden landschappelijk hersteld.
- De gemeenten Overbetuwe, Lingewaard en Neder-Betuwe starten gezamenlijk met het project 'Woerden'. Met dit project willen de drie gemeenten de karakteristieke kwaliteiten van woerden behouden dan wel versterken. Voor dit project is 50% rijkssubsidie verkregen.
- Aanleg wandelroutes met aanleg en herstel van landschapselementen. Uitbreiden recreatief netwerk.

Daarnaast willen we ook de natuurkwaliteit van het landschap verbeteren door een beleidsvisie ecologie op te stellen en een natuurkansenkaart te ontwikkelen. Ook het toepassen van kunst in de openbare ruimte wordt aangegrepen om het landschap zowel in het buitengebied alsmede binnen de kernen te verbeteren.

Vergroten van het toeristische marktaandeel van Overbetuwe

Na de lancering van de positioneringscampagne “Land van Elstar, Caesar, Rijn & Waal” in 2010 is in 2011 het tienjarig bestaan van de gemeente Overbetuwe gevierd. In 2012 blijft aandacht voor communicatie bestaan door de positioneringscampagne verder uit te bouwen met partners zoals RBT/KAN, PRET en ondernemersverenigingen. Ook worden bestaande culturele en recreatieve highlights meer en beter onder de aandacht gebracht, o.a. door de websites van RBT/KAN en Overbetuwe.

In 2012 worden enkele camper(overnachtings)plaatsen aangelegd om deze groeiende markt beter te bedienen. Ook wordt de toeristische bewegwijzering verbeterd. In 2011 jaar wordt hiervoor, in samenwerking met RBT/KAN, een plan opgesteld wat in 2012 uitgevoerd wordt.

Meer ruimte beiden aan nieuwe economische impulsen op het gebied van recreatie en toerisme. In opvolging van de ruimere mogelijkheden die het bestemmingsplan buitengebied gaat bieden, wordt vanuit het Sociaal Economisch Beleidsplan uitvoering gegeven aan het stimuleren van kleinschalige toeristische en recreatieve initiatieven in het buitengebied.

De educatieve en recreatieve waarde van het erfgoed verhogen

Per kern worden, waar mogelijk in het kader van een Dorpsontwikkelingsplan, lokale “ommetjes” en wandelroutes ontwikkeld. Passende tracés worden ontwikkeld met betrokken partijen (o.a. grondeigenaren, overheidsorganisaties, bewoners, dorpsraden en het Natuur- en Milieu-educatiecentrum (NME). Met het NME zal bekeken worden of er op meer punten samengewerkt kan worden. De verdere verbeelding van ons historisch en cultureel erfgoed wordt verder ter hand genomen (Romeinen, WO II, archeologie, etc.)

2.5.6 Activiteiten in 2012

	Subdoel	Activiteiten 2012
1.1	Ontwikkelen van een sterke, samenhangende, landschappelijke structuur met een Overbetuwse identiteit die tegenwicht biedt aan verstedelijking	Versterken landschap in gebied Reeth en Eimeren Versterken parel landgoed Hemmen Verschillende oude wielen (kolken na dijkdoorbraken) landschappelijke herstellen Plan opstellen om 8 woerden in Overbetuwe meer herkenbaar te maken Opstellen beleidsvisie ecologie Ontwikkelen natuurkansenkaart

	Subdoel	Activiteiten 2012
2.1	De educatieve en recreatieve waarde van het erfgoed verhogen	Verder ontwikkelen lokale "ommetjes" en wandelroutes Wandelbrochure voor de drie wandelroutes in het Hollanderbroek uitgeven Aansluiting zoeken met het Natuur- en Milieueducatiecentrum (NME) Verbeelding van ons erfgoed verder ontwikkelen
2.2	Meer ruimte bieden aan nieuwe economische impulsen op het gebied van recreatie en toerisme	Stimuleren van kleinschalige toeristische en recreatieve initiatieven in het buitengebied
2.3	Vergroten van het toeristische marktaandeel van Overbetuwe	Uitbreiden van de positioneringscampagne met partners zoals RBT/KAN, PRET en ondernemersverenigingen Bestaande culturele en recreatieve highlights meer en beter onder de aandacht brengen Enkele camper(overnachtings)plaatsen aanleggen Toeristische bewegwijzering verbeteren

2.5.7 Wat mag het programma Landschap & Recreëren kosten?

Lasten en baten programma Landschap & Recreëren

Lasten	Rekening 2010	Raming				
		2011	2012	2013	2014	2015
- bestaand beleid	1.104.417	657.875	631.473	631.473	631.473	631.473
- PNL 2012-2015			0	0	0	0
Totaal	1.104.417	657.875	631.473	631.473	631.473	631.473

Baten	Rekening 2010	Raming				
		2011	2012	2013	2014	2015
- bestaand beleid	10.155	0	0	0	0	0
Totaal	10.155	0	0	0	0	0

Saldo programma Landschap & Recreëren	1.094.262	657.875	631.473	631.473	631.473	631.473
--	------------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

2.5.8 Met welke producten wordt het programma Landschap & Recreëren gerealiseerd?

Producten programma Landschap & Recreëren

Productnummer en productnaam		Saldo	Lasten	Baten
5410.0	Monumenten	62.113	62.113	0
5600.1	Recreatie	341.330	341.330	0
5800.0	Overige recreatieve voorzieningen	228.030	228.030	0
		631.473	631.473	0
PNL 2012-2015		0	0	0
	Totaal	631.473	631.473	0

2.6 Interne Zaken

2.6.1 Inhoud

Dit programma omvat al die activiteiten, producten en middelen die op een indirecte wijze bijdragen aan de realisatie van de doelen van de andere programma's. Het gaat om ondersteunende activiteiten en werkzaamheden. Belangrijke onderdelen zijn zaken die te maken hebben met bedrijfsvoering, maar ook met bestuur, samenwerking en dienstverlening.

2.6.2 Doel van programma

- Het verbeteren van de mate waarin ondersteunende werkzaamheden en processen de primaire processen van de organisatie ondersteunen.
- Het bevorderen van de verbindingen tussen bestuur en inwoners.
- Het bevorderen van een gemeentelijke dienstverlening die klantgericht, duidelijk en bij de tijd is.

2.6.3 Vastgesteld beleid

- Collectieve arbeidsvoorwaardenregeling en uitwerkingsovereenkomst
- Bezoldigingsregeling (2011)
- Archiefverordening (2010)
- Besluit informatiebeheer Overbetuwe (2010)
- Algemeen delegatiebesluit (2010)
- Algemeen mandaatbesluit (2010)
- Besturings- en managementconcept (2008)
- Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid (2007)
- Inkoop- en aanbestedingsbesluit gemeente Overbetuwe (2007)
- Controleverordening gemeente Overbetuwe (2007)
- Financiële verordening (2006)
- Treasurystatuut (2009)
- Regeling budgethouders (2005)
- Realisatieplan informatievoorziening Overbetuwe 2008-2011 (2008)
- Raadsbesluit inzake nieuwe Huis der Gemeente (2007)

2.6.4 Speerpunten 2012

- Implementatie nieuwe organisatie
Per 1 januari 2012 krijgt de nieuwe organisatiestructuur vorm. Dit vraagt in een groot deel van 2012 nog inspanningen van de organisatie.
- Implementatie personeelsbudget
Per 1 januari 2012 treedt deze nieuwe systematiek in werking.
- Intergemeentelijk werken
In 2010 en 2011 hebben de voorbereidingen plaatsgevonden ten aanzien van samenwerking op een aantal vlakken tussen de vijf gemeenten Rheden, Renkum, Lingewaard, Arnhem en Overbetuwe. In 2012 krijgen veel van deze voorbereidingen hun beslag in de vorm van concrete activiteiten op het vlak van:

- Regionale pool interim- en projectmanagement
- Inkoop en aanbesteding
- Sportbedrijf
- Subsidieverwerving
- Belastingen (backoffice)

2.6.5 Wat mag het programma Interne Zaken kosten?

Lasten en baten programma Interne Zaken

Lasten	Rekening 2010	Raming				
		2011	2012	2013	2014	2015
- bestaand beleid	6.799.827	6.041.494	6.156.145	6.158.673	6.991.673	7.737.673
- PNL 2012-2015			2.528	0	0	0
- meerjarenraming 2013-2015				833.000	746.000	884.000
Totaal	6.799.827	6.041.494	6.158.673	6.991.673	7.737.673	8.621.673

Baten	Rekening 2010	Raming				
		2011	2012	2013	2014	2015
- bestaand beleid	439.443	277.973	268.160	268.160	603.160	990.160
- meerjarenraming 2013-2015				335.000	387.000	184.000
Totaal	439.443	277.973	268.160	603.160	990.160	1.174.160

Saldo programma Interne Zaken	6.360.383	5.763.521	5.890.513	6.388.513	6.747.513	7.447.513
--------------------------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

2.6.6 Met welke producten wordt het programma Interne Zaken gerealiseerd?

Producten programma Interne Zaken

Productnummer en productnaam		Saldo	Lasten	Baten
0010.0	Bestuursorganen	595.270	595.270	0
0010.1	College burgemeester en wethouders	937.485	937.485	0
0020.0	Bestuursondersteuning college B en W	530.325	530.325	0
0020.1	Kabinetszaken	152.094	152.094	0
0020.3	Planning en control	1.051.981	1.051.981	0
0021.0	Rechtsbescherming	586.758	586.758	0
0022.0	Communicatie	474.240	474.240	0
0023.0	Organisatieontwikkeling	856.829	856.829	0
0050.0	Bestuurlijke samenwerking	167.362	167.362	0
0060.0	Bestuursondersteuning raad en rekenkamer	506.200	510.965	4.765
9140.1	Hypothecaire geldleningen	-9.134	47.563	56.697
9221.0	Organisatieverliezen	71.450	71.450	0
9600.0	Saldo kostenplaatsen	-32.875	173.823	206.698
		5.887.985	6.156.145	268.160
PNL 2012-2015		2.528	2.528	0
Totaal		5.890.513	6.158.673	268.160

2.7 Reguliere Werkzaamheden

2.7.1 Inhoud

Dit programma omvat al die werkzaamheden, producten en middelen die extern gericht zijn, maar geen directe relatie hebben met de realisatie van de doelstellingen en speerpunten van het collegeprogramma. Het programma omvat daarmee een groot deel van de werkzaamheden die door de gemeentelijke organisatie uitgevoerd worden.

2.7.2 Vastgesteld beleid

Strategisch integraal beleid:

- Toekomstvisie+, Overbetuwe verbindt... (2009)

Ruimtelijk beleid:

- Nota Ruimte - Ruimte voor ontwikkeling (VROM, 2006)
- Streekplan Gelderland - Kansen voor de regio's (provincie, 2005)
- Regionaal Plan 2005-2020 (Stadsregio, 2006)
- Kadernota Visie op Ruimte (gemeente, 2004)
- Nota Grondbeleid (gemeente, 2009)
- Beleidsregel Beoordeling inbreidingsverzoeken (gemeente, 2007)
- Beleidsregel Planologische afwijkingsmogelijkheden (gemeente, 2010)

Milieubeleid:

- Overbetuwe naar klimaatneutraal - Uitvoeringsprogramma Duurzame Ontwikkeling en energie-neutraliteit in Overbetuwe (2009)
- 'Strategisch document - Milieukompas voor de toekomst' (2009)

2.7.3 Speerpunten 2012

Dit programma kent geen specifieke speerpunten voor 2012, aangezien het de 'going concern' activiteiten betreft.

2.7.4 Wat mag het programma Reguliere Werkzaamheden kosten?

Lasten en baten programma Reguliere Werkzaamheden

Lasten	Rekening 2010	Raming				
		2011	2012	2013	2014	2015
- bestaand beleid	56.855.060	36.658.105	36.913.583	37.052.063	37.403.951	37.700.455
- PNL 2012-2015			138.480	351.888	296.504	500.000
Totaal	56.855.060	36.658.105	37.052.063	37.403.951	37.700.455	38.200.455

Baten	Rekening 2010	Raming				
		2011	2012	2013	2014	2015
- bestaand beleid	24.594.787	21.104.251	19.412.097	19.412.097	19.412.097	19.412.097
Totaal	24.594.787	21.104.251	19.412.097	19.412.097	19.412.097	19.412.097

Saldo programma Reguliere Werkzaamheden	32.260.273	15.553.854	17.639.966	17.991.854	18.288.358	18.788.358
--	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

2.7.5 Met welke producten wordt het programma Reguliere Werkzaamheden gerealiseerd?

Producten programma Reguliere Werkzaamheden

Productnummer en productnaam		Saldo	Lasten	Baten
0030.0	Gem. Basisadministratie Persoonsgegevens	428.780	428.780	0
0030.1	Privacybescherming	0	0	0
0030.2	Documentuitgifte	365.806	365.806	0
0030.3	Straatnaamgeving	8.342	8.342	0
0030.4	Huisnummering	2.407	2.407	0
0030.5	Verkiezingen	75.005	75.005	0
0030.6	Kadaster	38.062	38.062	0
0031.0	Burgerlijke stand	149.914	149.914	0
0031.1	Naturalisatie	14.658	14.658	0
0040.0	Baten secretarieleges burgerzaken *	-437.447	193.549	630.996
1200.0	Brandweer algemeen	323.937	398.937	75.000
1200.1	Proactie	16.695	16.695	0
1200.2	Brandpreventie	96.936	104.714	7.778
1200.3	Preparatie	1.130.380	1.130.380	0
1200.4	Brandbestrijding en hulpverlening	384.647	400.793	16.146
1200.5	Nazorg	5.747	5.747	0
1200.6	Rampenbestrijding	128.318	128.318	0
1400.1	Politiezaken	4.258	4.258	0
1400.2	APV en bijzondere wetten	146.003	151.154	5.151
1400.3	Opvang zwerfdieren	13.800	13.800	0
2100.0	Wegen	2.885.398	2.996.736	111.338
2100.1	Straatverlichting	412.072	430.663	18.591
2100.2	Straatmeubilair	48.571	48.571	0
2100.3	Gladheidsbestrijding	134.566	134.566	0
2100.4	Straatreiniging	189.241	313.407	124.166
2100.5	Werken voor derden	45.329	45.329	0
2400.0	Waterbeheer	237.878	237.878	0
3100.1	Markt	36.692	40.232	3.540
3110.0	Baten marktgelden	-30.873	0	30.873
3300.0	Nutsvoorzieningen	43.315	54.887	11.572
3410.0	Overige agrarische zaken	11.085	11.085	0
5111.0	Ontwikkelingssamenwerking	2.159	2.159	0
5113.0	Nationale herdenkingsbijeenkomsten	24.207	24.207	0
5600.0	Openbaar groen	2.537.385	2.537.385	0

* Door de uitspraak van de Hoge Raad over de ID-kaart is er onduidelijkheid over de financiële gevolgen hiervan over 2012 en verder. De gevolgen zijn moeilijk te berekenen, omdat lastig te voorspellen is wat de invloed zal zijn op het aantal aangevraagde ID-kaarten en paspoorten. Verder is er nog geen duidelijkheid over de bijdrage die het Rijk zal gaan geven als compensatie voor de lagere legesopbrengsten. Daarom gaan we er vooralsnog vanuit dat er geen structurele financiële effecten zijn.

5600.2	Evenementen	92.965	162.065	69.100
5600.3	Overige evenementen	91.544	91.844	300
5600.4	Volkstuinen	9.193	13.193	4.000
5600.5	Overig grondverhuur	-19.503	147	19.650
5800.1	Lokale omroep	18.000	18.000	0
6100.0	Bijstandsverlening	597.168	597.168	0
6100.1	Uitkeringen	1.294.255	7.385.074	6.090.819
6100.2	Fraudebestrijd., terugvord. en verhaal (WWB)	143.619	143.619	0
6120.0	IOAW en IOAZ algemeen	0	0	0
6120.1	Uitkeringen IOAW en IOAZ	7.072	7.072	0
6140.0	Gemeentelijk minimabeleid	61.577	61.577	0
6140.1	Verbetering inkomenssituatie	954.795	979.795	25.000
6140.2	Financiële dienstverlening	146.230	146.230	0
7140.0	Openbare gezondheidszorg	511.779	511.779	0
7150.0	Jeugdgezondheidszorg: uniformdeel	696.138	696.138	0
7160.0	Jeugdgezondheidszorg: maatwerkdeel	480.976	480.976	0
7210.0	Afvalverwijdering	3.031.554	4.007.829	976.275
7211.0	Bestrijding hondenoverlast	154.285	154.285	0
7220.0	Rioolbeheer	3.517.375	3.606.375	89.000
7230.0	Milieu algemeen (incl. APV)	514.644	514.644	0
7230.1	Bedrijven (milieu)	627.374	627.374	0
7230.2	Bodembeheer	167.206	187.517	20.311
7230.3	Gemeentelijke Interne Milieuzorg (GIM)	0	0	0
7230.4	Klimaatnota	304.054	304.054	0
7230.5	Mobiliteit (milieu)	52.820	52.820	0
7230.8	Externe integratie (milieu)	45.870	45.870	0
7232.0	Ongedierte	26.975	26.975	0
7240.0	Begraven	72.138	72.138	0
7250.0	Baten reinigingsrechten en afvalstoffenheffing	-3.737.713	0	3.737.713
7260.0	Baten rioolrechten	-3.781.581	0	3.781.581
7320.0	Baten begraafrechten	-67.344	0	67.344
8100.0	Ruimtelijke ordening	488.823	488.823	0
8100.1	Planologie en stedenbouw	321.239	459.545	138.306
8220.0	Volkshuisvesting	46.676	48.851	2.175
8220.4	Bouw- en woningtoezicht	1.112.430	1.112.430	0
8220.5	Handhaving	167.540	167.540	0
8220.6	Bouwen en wonen algemeen	105.894	105.894	0
8230.0	Bouwvergunningen	-1.150.000	0	1.150.000
8300.0	Grondexploitatie	472.751	2.678.123	2.205.372
9300.0	Uitvoering Wet WOZ	449.395	449.395	0
		17.501.486	36.913.583	19.412.097
PNL 2012-2015		138.480	138.480	0
Totaal		17.639.966	37.052.063	19.412.097

Deel 2 Paragrafen

1. Lokale lasten

Inleiding

Deze paragraaf biedt inzicht in het beleidskader rond de lokale heffingen, de soorten heffingen, het kwijtscheldingsbeleid en de lokale lastendruk.

1.1 Soorten lokale heffingen

Onroerende-zaakbelastingen (OZB)

Beleidskader

Wet waardering onroerende zaken, verordening onroerende-zaakbelastingen gemeente Overbetuwe 2009.

Voor 2012 relevante zaken

Voor 2012 geldt 1 januari 2011 als waardepeildatum. Eind februari 2012 worden de waardebeschikkingen verzonden met de WOZ-waarden.

In de kadernota 2012 staat vermeld dat voor de begroting wordt uitgegaan van een tariefsverhoging/inflatiecorrectie van 1,5%. De totale opbrengst OZB 2012 is op basis van de tarieven 2011 begroot op € 5.991.910. Ook voor de meerjarenbegroting gaan we voor de verhoging van de tarieven uit van een percentage van 1,5%. De definitieve OZB-tarieven kunnen pas worden vastgesteld nadat de gegevens over de waardeontwikkeling bekend zijn.

Afvalstoffenheffing/reinigingsrecht

Beleidskader

Artikel 15.33 van de Wet milieubeheer, Verordening reinigingsheffingen gemeente Overbetuwe 2009.

Het tarievenbeleid is gebaseerd op een 100% kostendekking.

Voor 2012 relevante zaken

De totaal te dekken nettolasten voor de afvalverwijdering 2012 zijn begroot op € 3.790.917. Rekening houdende met de te verlenen kwijtscheldingen bedraagt de opbrengst voor de reinigingsheffingen op basis van de tarieven 2011 € 3.843.169. Voor een 100% kostendekking kunnen de tarieven (gemiddeld) met 1,4% worden verlaagd. Deze verlaging wordt doorgevoerd door middel van een verlaging van het vaste bedrag met 2,4% (een hoger percentage, omdat het vaste bedrag maar een onderdeel vormt van de totale afvalstoffenheffing).

Rioolheffing

Beleidskader

Verordening rioolheffing gemeente Overbetuwe 2010, Gemeentelijk Rioleringsplan Overbetuwe 2008-2012 (GRP).

De gemeenteraad heeft besloten om de tarieven voor 2010 tot en met 2013 te handhaven.

Voor 2012 relevante zaken

Het belangrijkste tarief 2011 bedraagt € 189,60 per 500 kubieke meter of een gedeelte daarvan. De totale in de begroting 2012 geraamde kosten voor het rioolbeheer bedragen € 3.970.249. De beoogde kostendekking van 100% wordt bereikt door een onttrekking uit de bestemmingsreserve riolering van € 310.012.

Hondenbelasting

Beleidskader

Verordening hondenbelasting gemeente Overbetuwe 2008.

Voor 2012 relevante zaken

In de kadernota 2012 is aangegeven om voor de hondenbelasting uit te gaan van 100% kostendekkende tarieven. Om die reden is rekening gehouden met een opbrengstenstijging van € 14.400. Dit betekent voor de tarieven een stijging van 6,4%. In de kadernota 2012 is tevens bepaald om als gevolg van de heroverwegingsoperatie de kwijtschelding voor hondenbelasting ook voor de eerste hond af te schaffen.

1.2 Kwijtschelding gemeentelijke belastingen

Beleidskader

Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990, Kwijtscheldingsregeling gemeente Overbetuwe 2011.

Voor 2012 relevante zaken

In de begroting 2012 is voor te verlenen kwijtschelding € 254.000 geraamd. Dit bedrag is gebaseerd op ongeveer 640 te honoreren aanvragen. Voor degenen die eerder ook al kwijtschelding hebben gekregen, maken we gebruik van een procedure voor de automatische toetsing. Dit leidt ertoe dat de belanghebbenden in de regel geen aanvraag meer hoeven in te dienen. De kwijtscheldingsmogelijkheid voor hondenbelasting wordt afgeschaft.

1.3 Leges

Beleidskader

Legesverordening gemeente Overbetuwe 2010 en de tarieventabel 2011.
Het tarievenbeleid is gebaseerd op een 100% kostendekking.

Voor 2012 relevante zaken

In deze begroting is een verhoging van de leges met 1,5% verwerkt.

1.4 De belangrijkste belastingtarieven 2011 en 2012

Soort belasting	Nadere aanduiding	Tarief 2011	Voorstel 2012 *)	Toename
Onroerende-zaakbelastingen				
Eigenaar woning	Percentage van de waarde	0,0888%	0,0901%	1,5%
Eigenaar niet-woning	Percentage van de waarde	0,1179%	0,1197%	1,5%
Gebruiker niet-woning	Percentage van de waarde	0,0955%	0,0969%	1,5%
Totaal niet-woning	Percentage van de waarde	0,2134%	0,2166%	1,5%
Afvalstoffenheffing en Reinigingsrecht				
Diftar	Vast bedrag	€ 128,80	€ 125,50	- 2,4%
GFT container 80 liter	Tarief per lediging	€ 1,74	€ 1,74	-
GFT container 180 liter	Tarief per lediging	€ 3,07	€ 3,07	-
Rest container 140 liter	Tarief per lediging	€ 3,72	€ 3,72	-
Rest container 240 liter	Tarief per lediging	€ 5,64	€ 5,64	-
Ondergrondse container (rest)	Tarief per aanbieding	€ 1,59	€ 1,59	-
Rioolheffing				
Woningen	Waterverbruik tot 500 m ³	€ 189,60	€ 189,60	-
Niet-woningen	Waterverbruik tot 500 m ³	€ 189,60	€ 189,60	-
Hondenbelasting				
	De eerste hond	€ 44,20	€ 47,00	6,4%
	De tweede hond	€ 66,30	€ 70,50	6,4%
	Buitengebied	50%	50%	-

*) In het voorgestelde OZB-tarief 2012 is uitgegaan van een gelijke WOZ-waarde

De gewijzigde tarieven leiden tot een nagenoeg gelijkblijvend gemiddeld lastenniveau ten opzichte van 2011.

1.5 Lokale lastendruk in vergelijking met het regionale en landelijke beeld

De lokale lasten worden jaarlijks zowel door de provincie als door het Centrum voor Onderzoek van de economie van de lagere Overheden (COELO) in beeld gebracht. Hoewel de uitgangspunten iets afwijken van bovenstaand voorbeeld, leveren de cijfers over 2011 toch een goede vergelijking op van de lastendruk in onze gemeente ten opzichte van het regionale en landelijke beeld.

Ter vergelijking:

Onderzoeker	Gemiddelde lastendruk 2011	Rangordening Overbetuwe 2011 (van laag naar hoog)	Ter vergelijking: Rangordening Overbetuwe 2010
Provincie Gelderland	€ 680,00	Nr. 23 van 56	Nr. 27 van 56
COELO (landelijk)	€ 651,00	Nr. 145 van 444	Nr. 185 van 431

2. Weerstandvermogen

2.1 Inleiding

De paragraaf Weerstandvermogen geeft inzicht in:

- de financiële risico's die de gemeente loopt.
- de financiële buffer die de gemeente achter de hand heeft om die financiële risico's op te vangen.

2.2 Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit middelen en mogelijkheden om niet begrote kosten, die onverwachts en van wezenlijke invloed zijn, af te dekken.

De weerstandscapaciteit is alleen bedoeld om zogenaamde "niet reguliere" risico's op te vangen. "Reguliere risico's" zijn meestal goed te bepalen en te ondervangen door het afsluiten van een verzekering of het treffen van een financiële voorziening.

2.2.1 De beschikbare weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit middelen die kunnen worden ingezet om niet begrote kosten te dekken. Daarbij kan worden gedacht aan reserves, onbenutte belastingcapaciteit en vrije ruimte in de begroting (de post onvoorzien). In onderstaande tabel staat de verwachte ontwikkeling van de beschikbare weerstandscapaciteit.

Ontwikkeling weerstandscapaciteit sept 2010/sept 2011 (x 1.000)			
	Begroting 2011 (09-'10)	Jaarrekening 2010 (03-'11)	Begroting 2012 (09-'11)
Incidentele weerstandscapaciteit			
A. Vrij aanwendbaar deel algemene reserve	11.946	15.462	9.877
Verwachte ontwikkeling algemene reserve in meerjaren periode	10.988	1.939	10.445
B. Stille reserves			
Stille reserve gemeentelijk woningbezit	200	200	200
Stille reserve in aandelenkapitaal BNG	1.100	1.100	1.100
Stille reserve in eigendom gronden (niet zijnde grondbedrijf)	500	500	500
Totale incidentele weerstandscapaciteit	24.734	19.201	22.122
Structurele weerstandscapaciteit			
Begrotingsoverschot gedurende meerjarenpe- riode	- 2.000	- 1.852	- 1.071
Taakstellende bezuiniging	2.000	1.852	1.071
Onbenutte belastingcapaciteit	2.085	1.914	3.534
Post onvoorzien	53	53	53
Totale structurele weerstandscapaciteit	2.138	1.967	3.587

Toelichting bij de berekening van de incidentele weerstandscapaciteit

Het belangrijkste uitgangspunt voor de berekening van de weerstandscapaciteit bij de begroting 2012 is de prognose van de omvang van de algemene reserve per 31 december 2015 (einddatum meerjarenperiode). In de begrotingsstukken is hiervan een gespecificeerde berekening opgenomen. De totale weerstandscapaciteit (inclusief enkele stille reserves) bedraagt op dat moment afgerond € 22,1 miljoen.

Toelichting bij de berekening van de structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit is toegenomen tengevolge van een hogere onbenutte belastingcapaciteit. Die vindt zijn oorsprong in een gewijzigde voorgeschreven berekeningsmethodiek.

2.3 Risico's

Evenals de weerstandscapaciteit moeten de risico's worden onderverdeeld in:

- incidentele en
- structurele risico's

2.3.1 Incidentele risico's

Dit zijn eenmalige risico's die een aanslag kunnen doen op de incidentele weerstandscapaciteit. Hierna volgt een opsomming van deze risico's:

- **Grote Projecten, niet zijnde specifiek grondexploitatie**

De gemeente heeft de volgende grote projecten in voorbereiding

- Elst Centraal / ontsluiting Heinz
- Spoorzone
- Heteren Centrum
- Elst Centrum
- Park Lingezen
- Afwikkeling MTC (heeft betrekking op de afwikkeling/verkoop van enkele onroerende zaken)
- Ontsluiting Park 15
- Huis der Gemeente
- Elst Zuidoost
- Intratuin
- Bovenwijkse Voorzieningen

Voor enkele projecten zijn voorzieningen en/ of bestemmingsreserves gevormd of zijn financiële middelen in de begroting gereserveerd. Voor dat deel is het aanwezige risico ondervangen. Hieronder volgt een overzicht waaruit is op te maken in welke mate deze projecten financieel zijn afgedekt.

- **Elst Centraal / Ontsluiting Heinz**

Op 29 juni 2010 heeft de gemeenteraad de grondexploitatie vastgesteld. Het kaderstellende resultaat ervan bedraagt een maximale gemeentelijke bijdrage van € 3,5 miljoen. Voor dit bedrag is een voorziening gevormd van € 3,5 miljoen. In de vastgestelde grondexploitatie is een risicoanalyse opgenomen die een gewogen aanvullend nadelig resultaat laat zien van € 3,3 miljoen, voor de periode tot 2017. Daarvan is gezegd dat er voldoende mogelijkheden zijn om dat risico te managen. In samenhang met het project spoorzone en de ontsluiting van Heinz zal de raad in de 2e helft van 2011 over de financiële haalbaarheid worden geïnformeerd.

- **Spoorzone**

Op basis van de ontwikkelingsstrategie Elst Centraal wordt voor de ontwikkeling van de spoorzone een aparte projectorganisatie opgericht. In het project Spoorzone worden de volgende onderdelen gerealiseerd: het keerspoor vanuit Tiel en de benodigde perronaanpassingen, de tunnel voor bus- en autoverkeer en de fietstunnel. Als gevolg van de verkeerstunnel dient Heinz een alternatieve ontsluiting te krijgen. In november 2009 heeft de raad besloten een maximale bijdrage beschikbaar te stellen van € 3,8 miljoen. De raad zal in de 2e helft van 2011 over de financiële haalbaarheid worden geïnformeerd.

- **Heteren Centrum**

Voor een deel van het tekort van dit plan is een bestemmingsreserve kapitaallasten ter grootte van afgerond € 6 miljoen beschikbaar. Het restantdeel van het te verwachten tekort (€ 1,3 miljoen) wordt gedekt binnen het grondexploitatiedeel van het project. Door meerdere ontwikkelingen moet rekening worden gehouden met een verdere toename van het hiervoor aangegeven voorgerecalculeerde tekort. In de paragraaf weerstandsvermogen bij de begroting 2011 is een extra benodigd bedrag genoemd van € 1,4 miljoen. In deze paragraaf wordt dit bedrag gehandhaafd. Met de projectontwikkelaar voor Heteren Centrum is overeenstemming bereikt over de afname van die gronden. Een formeel door de raad vastgestelde grondexploitatie is nog niet beschikbaar.

- **Elst Centrum**

In het PNL 2012-2015 is voor een deel van dit plan een bedrag opgenomen van € 1,5 miljoen. Besluitvorming voor de rest van dit plan dient nog plaats te vinden en hoeft om die reden niet als risico te worden gekwantificeerd.

- **Park Lingezegen**

Voor de te verrichten investeringen in dit park is een voorziening van voldoende grootte gevormd. Voor de beheerskosten zijn voldoende middelen in de begroting opgenomen. Daarom is het niet nodig om in deze paragraaf nog een extra post voor het park Lingezegen op te nemen. Van de gemeente Arnhem is bekend dat zij bijdragen in de kosten van aanleg en beheer. De gemeente Nijmegen draagt alleen bij in de kosten van aanleg van het park. Achter de schermen wordt al langere tijd geprobeerd ook Nijmegen te bewegen haar verantwoordelijkheid voor het beheer te nemen. Tot dusver heeft dat nog niet geleid tot concrete resultaten.

- **MTC**

In juni 2011 zijn alle participanten in het MTC bestuurlijk akkoord gegaan met de voorgestelde afkoopsom ter compensatie van de nadelen op het verworven onroerend goed. Onze gemeente kon daardoor de boekwaarde van onroerende MTC goederen verlagen met afgerond € 2,6 miljoen. Alle MTC panden zijn door de plaatsgevonden transactie tevens in volledig eigendom gekomen van de gemeente Overbetuwe. De huidige boekwaarde komt overeen met de taxatiewaarde van deze panden per eind 2010. Gezien de ontwikkeling van de onroerend goed markt is het bedrijfseconomisch niet verantwoord rente op deze panden bij te schrijven. Dat betekent dat de rente over de restantwaarde binnen de gemeentelijke exploitatie (begroting) moet worden opgevangen. Ook met de kosten van beheer zal op dezelfde wijze moeten worden omgegaan. Deze situatie noodzaakt ons de betreffende panden zo snel mogelijk af te stoten dan wel in te brengen bij andere ruimtelijke ontwikkelingen.

- **Ontsluiting Park 15 (voorheen Betuws Bedrijvenpark)**

Overbetuwe draagt in financiële zin bij aan een goede verkeerskundige ontsluiting van Park 15. Om dat goed te regelen is een bestemmingsreserve afslag 38 gevormd ter grootte van € 4,5 miljoen. Daarmee is dat ingeschatte risico voorlopig voldoende afgedekt. Momenteel wordt onderzocht welke (zakelijke) zekerheden de ontwikkelaar dient af te geven, zodat de gemeente verzekerd is dat de gemaakte (plan)kosten, geïnd en verrekend kunnen worden bij en met de ontwikkelaar. Indien deze zekerheden niet afgegeven kunnen worden loopt de gemeente een zeer groot risico.

- **Huis der Gemeente**

De financiële kaders voor de bouw van een nieuw Huis der Gemeente zijn op een duidelijke wijze vastgelegd. Binnen die kaders zal de nieuwbouw zich moeten voltrekken en een aanvullende risicopost hoeft dan ook niet te worden opgenomen.

- **Elst Zuidoost / Emplacement**

Voor dit gebied proberen wij meer samenhang aan te brengen tussen de diverse in dit plan-gebied al gestarte en nog te starten projecten. Voor de realisering van die projecten is in totaal € 6,2 miljoen subsidie beschikbaar. Voorwaarde daarbij is dat de gemeente zelf in de omvang van € 4,2 miljoen bijdraagt in de realisering van deze projecten. Voor een deel zijn de middelen van deze co-financiering al aangewezen en vormen deze dus geen nieuwe last. De kosten voor projectmanagement kunnen niet volledig aan dit project worden toege-rekend, deze kosten worden voorlopig geraamd op circa € 0,5 miljoen gedurende de looptijd van dit project.

Een onderdeel van de ontwikkelingsvisie Elst Zuidoost is de herontwikkeling van het em-placement. Hiervoor zijn gronden aangekocht van NS Poort. Voor dit deelproject is door de provincie een subsidie toegekend van € 550.000. Ook zal dit project worden meegenomen in de EFRO aanvraag t.b.v. Elst Zuidoost. Het voorlopig nadelig saldo na aftrek van subsi-dies is geschat op circa € 500.000 en hiervoor wordt in de najaarsnota 2011 een voorziening gevormd. Daarmee is dit risico voldoende afgedekt.

- **Intratuin**

Intratuin opent in maart 2012 een nieuw tuincentrum nabij de afslag van de A325, tegenover de huidige locatie. In de vastgestelde exploitatieovereenkomst is geregeld, dat de gemeente zal zorgdragen voor de aanleg van een rotonde. Die rotonde regelt o.a. de verkeersafwikke-ling van en naar het nieuwe tuincentrum. Inmiddels is bekend dat de tot nu toe voorziene ro-tonde niet volstaat om de verkeersafwikkeling naar behoren te doen plaatsvinden en dat er een grotere reconstructie moet komen. Inmiddels is komen vast te staan dat de extra kosten hiervan (na aftrek van subsidies en bijdragen) € 850.000 bedragen en ten laste worden gebracht van de bestemmingsreserve Bovenwijkse Voorzieningen. Het eerder benoemde risico is hiermee afgedekt en daarmee komt deze risicopost te vervallen.

- **Bovenwijkse Voorzieningen**

Tengevolge van de uitbreidingsplannen binnen onze gemeente dienen op diverse plaatsen zogenaamde bovenwijkse voorzieningen te worden opgericht. Bovenwijkse voorzieningen zijn infrastructurele werken die qua omvang en belang het wijkniveau te boven gaan, maar vaak wel vanwege nieuwe wijken moeten worden opgericht (rondwegen, tunnels, viaducten). Aan de actualisatie van de hierover op papier vastgelegde informatie (nota Bovenwijkse voorzieningen) werken wij al enige tijd. Die werkzaamheden hebben nog niet geleid tot concrete voorstellen op grond waarvan bestuurlijke besluitvorming kan plaatsvinden. Vooruitlopend op de bedoelde actualisatie is de afgelopen jaren een inschatting gemaakt van de mate waarin de kosten van bedoelde voorzieningen niet door opbrengsten zullen worden gedekt. Uit de meest recent uitgebrachte raming voor de bovenwijkse voorzieningen blijkt een tekort van € 8,7 miljoen bij de realisatie van een tunnel bij de Noordtangent. Indien de Noordtangent wordt uitgevoerd met een viaduct, is er geen tekort en is de voorziening toereikend om alle werkzaamheden uit te voeren. Voor de Noordtangent heeft nog geen concrete bestuurlijke besluitvorming plaatsgevonden. Om die reden is eerder besloten hiervoor geen risicopost in te boeken

Alle genoemde projecten, ook die waarbij financiële middelen zijn gereserveerd, brengen aanvullende risico's met zich mee. Dat heeft vooral te maken met de complexiteit van de werken en ook met de mate waarin de gemeente afhankelijk is van de medewerking van derde partijen.

• **Grondexploitatie**

De exploitatie van gronden brengt altijd grote risico's met zich mee. Toch nemen wij in de paragraaf geen specifieke risicopost voor grondexploitatie op, omdat bij grondexploitaties met een concreet voorgerekenend nadelig exploitatieresultaat al financiële voorzieningen zijn gevormd. Het merendeel van de overige actieve grondexploitaties zal naar de huidige inzichten met een voordelig saldo kunnen worden afgesloten. Dit ondanks het feit dat bij de woningbouwcomplexen al rekening is gehouden met een vertraagde realisatie van de projecten. Ondanks de redelijk positieve uitkomsten van de in juni 2011 door de gemeenteraad vastgestelde grondexploitaties blijft waakzaamheid van belang, omdat de uitgifte van gronden, vooral op de bedrijfsterreinen, op dit moment stagneert. Aanvullende risico's treden verder op bij twee zogenoemde passieve complexen, te weten De Vinkenhof en het Terrein Loeffen. Beide locaties zijn tot dusver voorbestemd als te ontwikkelen terrein en jaarlijks wordt rente op de boekwaarde bijgeschreven.

De boekwaarde per m² is in 2011 bij deze terreinen opgelopen tot respectievelijk € 18,49 en € 15,46 per m². Als de conclusie moet worden getrokken dat de aanvankelijk beoogde bestemming niet meer reëel is, dan zullen deze gronden moeten worden afgewaardeerd tot agrarische waarde. Hierbij moet worden gedacht aan € 5,00 per m². In dat geval dreigt een boekwaardeverlies van totaal € 2,9 miljoen. In het tweede halfjaar van 2011 zal de uitkomst van het onderzoek beschikbaar zijn om de mogelijkheden van beide terreinen te bezien en nemen op grond daarvan een beslissing over de waardering. Op voorhand lijkt het ons nu verstandig het bedrag van € 2,9 miljoen als risico op te nemen.

- **PPS constructies**

Gemeente Overbetuwe werkt met een aantal marktpartijen binnen de GEM Westeraam samen aan de realisatie van de wijk Westeraam waarin 2.350 woningen worden gebouwd. Nagenoeg alle gronden zijn bij de gemeente ingebracht en worden naarmate het plan vordert overgedragen aan GEM Westeraam. Tot het moment dat alle gronden zijn overgedragen (planning globaal tot 2013), draagt de gemeente hiervoor de financiële risico's. Bij het schrijven van deze paragraaf is de waarde van bedoelde gronden afgenomen tot afgerond € 3,8 miljoen. Per 30 juni 2011 zijn 1.834 van de geplande 2.350 kavels verkocht. De jaarlijks geactualiseerde grond-exploitatieberekening (voorjaar 2011) laat een voorgecalculeerde winst zien van ruim € 0,1 miljoen. Dat is € 0,4 miljoen lager ten opzichte van de prognose over het jaar ervoor. De realisatiedatum van het grondcomplex is naar achteren bijgesteld en dat houdt nu in dat wordt verwacht dat het plan eind 2015 zal zijn gerealiseerd. De nadelige gevolgen ervan vallen mee en zijn begrepen in de eerder benoemde begrote winst van het complex van € 0,1 miljoen. Inmiddels is wel het stadium bereikt dat er nauwelijks nog financiële marge in het plan zit. De risico's op een uiteindelijk tekort nemen dus toe. Een voorziening voor mogelijke nadelen hoeft in dit stadium nog niet te worden gevormd.

- **Garantieverplichtingen**

De gemeente kent garanties ten behoeve van:	(x € 1 miljoen)
Stichtingen, verenigingen e.d.	12,0
Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW)	56,2
Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW)	196,3
Stichting Waarborgfonds Sport (SWS)	0,4
Particulieren (voormalige gemeentegaranties)	19,8
Totaal	284,7

Het totaalbedrag aan afgegeven garanties is toegenomen met afgerond € 40 miljoen. Het leeuwendeel heeft betrekking op garanties voor eigen woningen. Sinds 01-01-2011 loopt de gemeente hiervoor geen concreet risico meer. Dat geldt ook voor de garanties aan particulieren, waarvoor het risico in het verleden is afgekocht. Voor de overige garanties loopt de gemeente een secundair of tertiair risico. Dat betekent dat de gemeente pas in tweede of in derde instantie wordt aangesproken. Het is nog steeds verantwoord er vanuit te gaan dat er in de voor ons liggende jaren geen substantieel beroep zal worden gedaan op de door de gemeente verstrekte garanties of afgegeven achtervang.

- **Deelneming Ondernemerscentrum "De Schalm" in Andelst**

De gemeente is 100% aandeelhouder van dit ondernemerscentrum. Het centrum boekt de laatste jaren positieve resultaten. Over 2010 bedroeg het resultaat € 62.000 en de prognose voor 2011 is nagenoeg identiek. De bezettingsgraad voor zowel kantoren als bedrijfshallen is in 2010 goed geweest en dat is ook het geval per eind juni 2011. Toch staat de verhuurbaarheid onder druk, omdat concurrerende bedrijfshallen onder de huurprijzen duiken van De Schalm en de directie daarop wordt aangesproken. Zodra de overige reserves op de balans van De Schalm positief zijn (verwachting 2012) wordt overwogen dividend uit te keren. Het ondernemerscentrum staat al langere tijd te koop. Van concrete belangstelling is nog geen sprake.

- **Presikhaaf bedrijven**

Presikhaaf heeft het boekjaar 2010 afgesloten met een positief resultaat van € 468.000. Naast minder opdrachten door vraaguitval als gevolg van de nog aanhoudende economische recessie, stonden ook de verkoopprijzen onder druk. Verder was ook subsidieresultaat slechter dan begroot doordat de CAO-stijging niet werd gecompenseerd door het Rijk. Volgens de eerste berichten moet ook in 2011 rekening worden gehouden met een lager operationeel resultaat door minder opdrachten van bedrijven en gemeenten en lagere marges door de economische situatie.

Het weerstandsvermogen ligt momenteel iets boven het gewenste niveau van € 7,0 miljoen. Presikhaaf zal dit weerstandsvermogen gedeeltelijk nodig hebben om de verwachte tekorten in de komende jaren zelf te kunnen dekken. De risico's van extra gemeentelijke bijdragen in de komende jaren lijken nog steeds beperkt te zijn. Afgewacht moet worden wat de financiële gevolgen van de rijksbezuinigingen en de nieuwe wetgeving voor Presikhaaf zullen zijn. Het blijft van groot belang de ontwikkelingen bij Presikhaaf intensief te volgen en deze te vermelden in deze paragraaf.

- **Opvang rekeningstekorten**

De gemeente heeft geen afzonderlijke bestemmingsreserve rekeningstekorten, omdat bedoelde tekorten kunnen worden gedekt uit de middelen van de algemene reserve. Het risico is opgenomen in de algemene post van € 5 miljoen (niet specifiek gekwantificeerde risico's).

- **Dekking nieuwe investeringen ten laste van algemene reserve**

De ervaring leert dat onze gemeente bij nieuwe investeringen dikwijls de algemene reserve inzet om deze te bekostigen. In dit licht is het van belang de signaallijst van mogelijk te verwachten investeringen in ogenschouw te nemen. Voor de jaren na 2015 is het reëel om rekening te houden met een bedrag van € 5 miljoen voor nog niet financieel gedekte investeringen.

- **Benodigde middelen ter bekostiging van investeringen die vallen onder de zogenaamde 3 O's (onvoorzien, onvermijdbaar en onuitstelbaar).**

Voor plotseling opkomende investeringsbehoeften van maatschappelijk nut, welke niet via de reguliere begrotingsbehandeling kunnen worden afgewikkeld, dient een bedrag beschikbaar te zijn. Wij houden rekening met een bedrag van € 1 miljoen. Hiermee zal bij de beoordeling van de vrije algemene reserve rekening moeten worden gehouden.

- **Bodemverontreiniging**

Dit is een beleidsterrein waarbinnen zaken spelen die grote financiële consequenties met zich mee kunnen brengen. Binnen de gemeente loopt het project 'bodemkwaliteit'. Dit project heeft een groot deel van de "grijze vlekken" in beeld gebracht. Grijze vlekken zijn potentieel verontreinigde locaties waar nog onvoldoende zicht op de bodemkwaliteit is. Er resteert echter nog een categorie locaties, waar de status van de bodemkwaliteit nog onbekend is. Aanvankelijk ging het hier om 49 locaties afkomstig uit het Historisch Bodembestand (HBB). Het HBB bevat potentieel verdachte locaties die tijdens de archiefinventarisatie in het kader van het project 'Landsdekkend Beeld 2005' zijn geregistreerd. Al deze 49 locaties zijn onderzocht. Dit onderzoek heeft opgeleverd dat voor 18 locaties (potentieel ernstig verontreinigde planlocaties) opnieuw verder ingezoomd gaat worden via een oriënterend onderzoek (incl. boringen). Deze 18 verkennende onderzoeken stonden voor 2010 gepland. Vooralsnog zijn er, vanwege het spreiden van het beschikbare budget, hiervan 9 in 2010 uitgevoerd.

Bij 5 locaties is gebleken dat deze schoon zijn. Bij 3 locaties is sprake van een beperkte verontreiniging waarvoor nader onderzoek op dit moment niet noodzakelijk wordt geacht. Bij 1 locatie is sprake van een bodemsanering waarvan echter geen gegevens beschikbaar zijn waardoor de locatie blijvend als verdacht moet worden gezien. De 9 overige verkennende onderzoeken, alsmede de nader en afperkende onderzoeken sowieso minder dan 18, staan gepland voor 2011 en 2012. Volgens landelijke planning dienen de gemeenten pas in 2030 al haar verontreinigde locaties volledig te hebben onderzocht en/of te hebben gesaneerd en/of via beheersmaatregelen onder controle te hebben.

- **Brandbestrijding en hulpverlening bij rampen**

In het geval van incidenten op "rampschaal" kan de gemeente worden geconfronteerd met flinke financiële aanspraken. Daarbij moet worden gedacht aan herstelwerkzaamheden, opvang, begeleiding en compensatie van schade.

- **Juridische procedures ruimtelijke plannen c.a.**

De mogelijkheid bestaat dat aan de algemene reserve gelden moeten worden onttrokken om een of meerdere langslappende (ruimtelijke) kwesties voor de gemeente tot een goed eind te kunnen brengen. Om meerdere redenen nemen wij onder deze post een bedrag op van € 0,5 miljoen.

Recapitulatie incidentele financiële risico's

A. Eenmalige risico's, waarvoor ramingen zijn opgenomen

Bij een aantal hiervoor in beeld gebrachte terreinen zijn ramingen opgenomen. Daarvan is de volgende opstelling te maken.

(x € 1 miljoen):

Grote projecten

Heteren Centrum inschatting extra niet afgedekt tekort	1,4
Elst Zuidoost	0,5
Grondexploitatie (Vinkenhof en Terrein Loeffen)	2,9

Algemene risico's

Dekking investeringen ten laste van algemene reserve/ signaallijst	5,0
Dekking van zogenaamde "3 O" investeringen	1,0
Juridische procedures	0,5

B. Eenmalige risico's, waarvoor geen ramingen (meer) zijn opgenomen

Dikwijls zijn risico's niet te kwantificeren en moet volstaan worden met een melding en een hiervoor bepaalde stelpost. Soms zijn risico's zo goed mogelijk afgedekt, maar blijft het gevaar van financiële tegenvallers bestaan. De volgende zaken vallen onder de bedoelde categorie:

Elst Centraal / ontsluiting Heinz
 Spoorzone
 Park Lingezegen
 Elst Centrum

MTC
 Ontsluiting Park 15
 Huis der Gemeente
 Intratuin
 Grondexploitatie algemeen
 PPS-constructies
 Garantieverplichtingen
 Deelneming Ondernemerscentrum De Schalm
 Presikhaaf Bedrijven
 Opvang rekeningstekorten
 Bodemverontreiniging
 Brandbestrijding en hulpverlening bij rampen

Totale stelpost voor deze niet gekwantificeerde risico's 5,0

Totaal eenmalige financiële risico's **€ 16,3**

Het totaalbedrag aan eenmalige risico's is, ten opzichte van de laatst opgestelde prognose (jaarrekening 2010) toegenomen met € 0,1 miljoen. Het betreft de volgende posten:

Juridische procedures	0,5
Verhoging van de post grondexploitatie Vinkenhof en Loeffen	0,1
Elst Zuidoost	-/- <u>0,5</u>
Totaal	0,1

Alle risico's samen moeten worden afgezet tegen de beschikbare incidentele weerstandscapaciteit van **€ 22,1**

Conclusies over de omvang incidentele risico's afgezet tegen de incidentele weerstandscapaciteit, dus over het incidentele weerstandsvermogen:

De eerste conclusie kan zijn dat de gemeente Overbetuwe de risico's op een goede wijze in beeld blijft houden. Uit de huidige paragraaf is verder op te maken dat de verhouding tussen de gekwantificeerde eenmalige financiële risico's van € 16,3 miljoen en de incidentele weerstandscapaciteit van € 22,1 miljoen (verwachte algemene reserve per 31-12-2015 + stille reserves van € 1,8 miljoen) 135 % bedraagt.

Zoals ook in vorige jaren aangegeven, geeft dit percentage geen absolute feiten weer. Het percentage geeft een indruk van de mate waarin de gemeente in staat is de geldelijke gevolgen van de gekwantificeerde risico's op te vangen. Een vergelijking met de laatst uitgebrachte weerstandsparagraaf (bij de jaarrekening 2010 was de dekkingsgraad 119 %) laat zien dat het de weerstandsratio is verbeterd.

De tweede conclusie is, dat er sprake is van een toereikende weerstandscapaciteit. Bij deze conclusie moet wel acht worden geslagen op alle posten die op de signaallijst bij de begroting 2012

zijn opgenomen. Dat zijn in concreto nog geen verplichtingen, maar het zijn zaken waarvoor al wel enige bestuurlijke consensus is. De financiële dekking is daarbij echter nog niet geregeld.

In het hierna volgende overzicht hebben wij de gekwantificeerde risico's opgedeeld in:

- Risico's voor zaken waarbij de besluitvorming is afgerond of niet aan de orde is.
- Risico's die nog kunnen worden afgewend, door bijvoorbeeld van realisatie af te zien of te besluiten tot uitstel.

Indeling risico's naar de mate waarin deze (nog) zijn te beïnvloeden

Niet (meer) beïnvloedbaar opgenomen risico	Ingeschat bedrag x € 1 miljoen	Beïnvloedbaar opgenomen risico	Ingeschat bedrag x € 1 miljoen
Elst Centraal	0,0	Dekking investeringen t.l.v. algemene reserve	5,0
Spoorzone	0,0		
Heteren Centrum	1,4		
Park Lingezen	0,0		
Afwikkeling MTC	0,0		
Huis der Gemeente	0,0		
Dekking van "3 O" investering	1,0		
Grondexploitatie (Vinkenhof en terrein Loeffen)	2,9		
PPS constructies	0,0		
Garantieplichtingen	0,0		
Deelneming De Schalm	0,0		
Presikhaaf Bedrijven	0,0		
Opvang rekeningstekorten	0,0		
Bodemverontreiniging	0,0		
Brandbestrijding/hulpverlening bij rampen	0,0		
Niet gesprongen explosieven	0,0		
Juridisch procedures ruimtelijke plannen	0,5		
Stelpost voor alle niet in geld gekwantificeerde risico's	5,0		
Elst Zuidoost	0,5		
Intratuin	0,0		
Totaal	€ 11,3 miljoen		€ 5,0 miljoen

De enige post die nog beïnvloedbaar is, bestaat uit de inschatting van toekomstige investeringen ten laste van de algemene reserve.

3.2 Structurele risico's

Dit zijn risico's waaruit structurele lasten kunnen voortvloeien, waarvoor beslag kan worden gelegd op de structurele weerstandscapaciteit. De volgende structurele risico's kunnen worden genoemd:

- **Boekwaarde investeringen**

Investerings zijn in het verleden nogal eens bekostigd via een onttrekking aan reserves of door subsidies. Daardoor heeft deze gemeente een relatief lage boekwaarde van investeringen. Als de levensduur van op die wijze bekostigde investeringen is beëindigd, vallen er geen structurele middelen vrij om in de vervanging te voorzien. Door de van kracht zijnde boekhoudvoorschriften is hierin voor een deel al een verbetering opgetreden. Alle investeringen met economisch nut, worden sinds enkele jaren geactiveerd. Dit voorkomt op de langere termijn de hiervoor vermelde problematiek. Dezelfde boekhoudvoorschriften bepalen ook, dat investeringen met een maatschappelijk nut over een zo kort mogelijke periode worden afgeschreven.

- **Ontwikkeling algemene uitkering**

Voor de jaren 2012 en later moet rekening worden met onzekere ontwikkelingen van de algemene uitkering. Ook de overheveling van rijkstaken die tegen lagere uitvoeringskosten door de gemeente moeten worden uitgevoerd leggen een grote druk op de gemeentebegroting.

- **Ontwikkeling woningbouw**

De woningbouwcijfers spelen een belangrijke rol bij de opzet van de meerjarenramingen voor deze gemeente. Voor de eerstkomende jaren blijven we uitgaan van het met ingang van de begroting 2011 bijgestelde bouwcijfer van 275 woningen per jaar (was 420). Relevante afwijkingen van dit nieuwe cijfer kunnen de meerjarenraming belangrijk beïnvloeden.

- **Inkomensdeel Wet Werk en Bijstand**

In de paragraaf weerstandsvermogen bij de vorige begroting is de mogelijk te laag geraamde rijksbijdrage van het inkomensdeel van de Wet Werk en Bijstand als structureel risico opgenomen. In die begroting was de betreffende inkomstenraming namelijk nog gebaseerd op de eerste voorlopige beschikking van het rijk over het jaar daarvoor. In de Programmabegroting 2012 hebben wij de inkomstenraming 2012 al afgestemd op de nadere voorlopige beschikking van die bijdrage over 2011. Daarmee is een groot deel van financiële risico van een mogelijk te laag geraamde inkomsten WWB al grotendeels weggenomen en kan dit als specifiek risico in deze paragraaf vervallen.

- **Toerekening loonkosten, e.d. aan grondexploitatie**

Op begrotingbasis werd tot nu toe ongeveer € 1,4 miljoen loonkosten/apparaatskosten toegerekend aan grondexploitatie. Die kosten drukken dus niet op het gemeentebudget. Omdat er steeds minder grote grondcomplexen in exploitatie worden genomen, worden de toerekeningsmogelijkheden aan grondexploitatie van kosten van de eigen organisatie ook steeds kleiner. Hiermee komt het bedrag van € 1,4 miljoen onder sterke druk te staan. Het bovenstaande was aanleiding voor uitvoering van een nader onderzoek naar de toerekeningsmogelijkheden aan grondexploitatie. In de uiteenzetting van de financiële positie lichten wij de resul-

taten van dat onderzoek toe. Op basis daarvan is de toerekening aan grondexploitatie met ingang van 2012 verlaagd met afgerond € 400.000. Hiermee is dit financiële risico weggenomen.

- **Bouwleges, declaratiefonds en bijzondere bijstand**

Uit de najaarsnota 2011 blijken forse nadelige afwijkingen op de budgetten voor bouwleges, het declaratiefonds en de bijzondere bijstand. In deze gevallen hebben wij ervoor gekozen hiervoor nog geen nadelige structurele effecten op te nemen in de begroting 2012, omdat het beleid terzake nog moet worden uitgewerkt, etc. Mocht die uitwerking in onvoldoende mate leiden tot het oplossen van de in 2011 ontstane afwijkingen, dan zullen de nadelige gevolgen ervan alsnog structureel ingepast moeten worden in volgende begrotingen.

- **Decentralisatie taken vanuit het Rijk**

Op verschillende terreinen is sprake van decentralisatie van taken naar de gemeente. Twee belangrijke zijn de AWBZ en de jeugdzorg. De overdracht van taken gaat gepaard met kortingen. Verder neemt met de toename van het takenpakket ook het financiële risico toe. In 2012 worden in regionaal verband voorbereidingen getroffen voor de overgang van de AWBZ begeleiding naar de gemeenten. Het jaar 2013 is een overgangsjaar, vanaf 2014 zullen de taken definitief worden overgedragen aan de gemeenten. Ook voor de jeugdzorg geldt dat in 2012 in regionaal verband de overheveling van taken voorbereid wordt.

Eindconclusie omvang structurele weerstandsvormogen

Concrete berekeningen voor de komende jaren van de algemene uitkering waarop we kunnen bouwen, zijn nauwelijks te maken. We moeten dus volstaan met het opstellen van zo goed mogelijke schattingen. Het eerdere beeld van omvangrijke tekorten op de langere termijn is gelukkig, mede door de operatie Schatgraven maar ook door meevallende berichtgeving, vanuit het Rijk in positieve zin bijgesteld. Toch is er nog nauwelijks sprake van enige structurele weerstandscapaciteit, omdat de onbenutte belastingcapaciteit slechts in een absolute noodsituatie kan worden aangesproken. Samenvattend kan worden geconcludeerd dat het structurele weerstandsvormogen is verbeterd, maar – gelet op de omvang van de te realiseren taakstellende heroverwegingsoperaties van € 1,1 miljoen structureel - nog wel continu bijzondere aandacht verdient.

3. Onderhoud kapitaalgoederen

3.1 Inleiding

In de openbare ruimte bevinden zich veel zaken die eigendom van de gemeente zijn. Deze eigendommen kunnen als volgt worden ingedeeld:

- infrastructuur: wegen, water en riolering
- voorzieningen: groen, verlichting, sportvelden, speelvoorzieningen
- gebouwen: scholen, sport- en welzijnsaccommodaties, huisvesting gemeente en brandweer

Al deze eigendommen, die ook wel kapitaalgoederen worden genoemd, moeten door de gemeente worden onderhouden.

In deze paragraaf wordt aangegeven waar de afspraken die de gemeenteraad heeft gemaakt over het onderhoud van de kapitaalgoederen, vastliggen. Die afspraken gaan vooral over de kwaliteit van het onderhoud. In deze paragraaf wordt verder informatie gegeven over de bedragen die nodig zijn en in de begroting zijn opgenomen voor die uitvoering van dat onderhoud.

3.2 Welke afspraken zijn over het onderhoud van de kapitaalgoederen gemaakt?

De gemeenteraad heeft enkele plannen vastgesteld die de uitgangspunten bevatten voor dat onderhoud. Niet alle plannen zijn op dezelfde leest geschoeid. Dat komt vooral omdat de tijd waarin de diverse plannen zijn opgesteld verschilt. Het maakt nogal uit of een onderhoudsplan is vastgesteld in een tijd waarin de broekriem moet worden aangehaald of in een periode waarin dat niet het geval is.

Niet in alle plannen zijn eenduidige afspraken vastgelegd over het kwaliteitsniveau van het onderhoud. Toch is de door de raad nagestreefde kwaliteit ook in die gevallen redelijk goed te definiëren en die beoogde kwaliteit is verderop in deze paragraaf ook weergegeven. Bij de actualisering van onderstaande plannen zal het voorgenomen kwaliteitsniveau concreter worden geformuleerd, zodat dit onomstotelijk vaststaat.

Beleidsdocument	Datum vaststelling	Geplande actualisatie ²
Kwaliteitsplan Beheer Openbare Ruimte	14-12-2010	
Gemeentelijk Rioleringsplan	30-09-2008	
Waterplan Gemeente Overbetuwe	30-09-2008	
Beleidsplan Openbare Verlichting	30-05-2006	2012
Beheersplan Speelvoorzieningen	23-04-2002	2012
Nota Voorziening groot onderhoud gemeentelijke accommodaties	26-02-2008	
Gemeentelijke accommodaties niet zijnde gebouwen (sportvelden, veldmeubilair, sportinventaris)	28-10-2008	

3.3 Kwaliteitsniveaus

In het Kwaliteitsplan Beheer Openbare Ruimte is gewerkt met drie kwaliteitsniveaus te weten laag, basis en goed. Deze kwaliteitsniveaus zijn in het hierna opgenomen overzicht uitgewerkt, zodat duidelijk wordt wat eronder wordt verstaan.

² Het jaartal geeft weer in welk jaar de actualisatie leidt tot een voorstel aan de gemeenteraad.

³ In de overzichten is het kwaliteitsniveau "goed" gewijzigd in "hoog".

Kwaliteitsniveau	Laag	Basis	Hoog
Wettelijke voorschriften	Het onderhoudsniveau voldoet niet of niet-geheel aan de minimaal vereiste wettelijke voorschriften	Het onderhoudsniveau voldoet voldoende aan de vereiste wettelijke voorschriften	Het onderhoudsniveau voldoet ruimschoots aan de vereiste wettelijke voorschriften
Duurzaamheid (Vervangingstermijnen)	Door het lage onderhoudsniveau wordt de levensduur van het kapitaalgoed korter dan gebruikelijk	De levensduur is de gebruikelijke vervangingstermijn van het kapitaalgoed	Door het hoge onderhoudsniveau wordt de levensduur van het kapitaalgoed verlengd
Opbouw achterstallig onderhoud	Achterstallig onderhoud komt periodiek voor	Achterstallig onderhoud komt incidenteel voor	Achterstallig onderhoud komt niet voor
Milieu effecten	Het onderhoudsniveau van het kapitaalgoed is zodanig dat in onvoldoende mate efficiënt en zuinig met natuurlijke hulpbronnen wordt omgegaan	Het onderhoudsniveau van het kapitaalgoed is zodanig dat in voldoende mate efficiënt en zuinig met natuurlijke hulpbronnen wordt omgegaan	Het onderhoudsniveau van het kapitaalgoed is zodanig dat in ruime mate efficiënt en zuinig met natuurlijke hulpbronnen wordt omgegaan
Oordeel inwoners (schaal 1,0-10,0)	Score 1,0 - 5,5	Score 5,5 – 7,0	Score 7,1 – 10,0
Veiligheid (objectief)	Door de wijze van onderhoud bestaat een gerede kans op ongelukken	Door de wijze van onderhoud bestaat weinig kans op ongelukken	Door de wijze van onderhoud bestaat een zeer geringe kans op ongelukken
Gevoelswaarde inwoners (subjectief)	Inwoners ervaren de openbare ruimte (m.b.t. het betreffende kapitaalgoed) als onveilig en onvoldoende leefbaar	Inwoners ervaren de openbare ruimte (m.b.t. het betreffende kapitaalgoed) als voldoende veilig en leefbaar	Inwoners ervaren de openbare ruimte (m.b.t. het betreffende kapitaalgoed) als zeer veilig en leefbaar
Klachten	De gemeente ontvangt veel klachten over het kapitaalgoed	De gemeente ontvangt weinig klachten over het kapitaalgoed	De gemeente ontvangt geen klachten over het kapitaalgoed
Claims	Grote kans op gegronde schadeclaims	Weinig kans op gegronde schadeclaims	Geen kans op gegronde schadeclaims

3.4 In plannen vastgelegde kwaliteitsniveaus van het onderhoud

Naam beleids-/beheersplan	Datum raadsbesluit	Kwaliteitscriteria (laag, basis of hoog)	
Beheersplan Openbare Ruimte	14-12-2010	Wegen Groen Binnen bebouwde kom: basis/hoog niveau Buiten bebouwde kom: basisniveau Bedrijventerreinen: basisniveau Straatreiniging Centra en bebouwde kom: hoog niveau Buiten bebouwde kom: basisniveau Bedrijventerreinen: basisniveau Openbare verlichting: zie beleidsplan Straatmeubilair Binnn bebouwde kom: basisniveau Buiten bebouwde kom: basisniveau Bedrijventerreinen: basisniveau	
Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP)	30-09-2008	De gemeente moet voldoen aan de gemeentelijke watertaken zoals beschreven in de Wet milieubeheer en de Wet op de waterhuishouding. Deze taken vormen de basis van het GRP 2008-2012. Uitgangspunten bij het opstellen van het GRP waren: • In stand houden van de huidige voorzieningen, waarbij wordt voldaan aan de wettelijke voorschriften. • Geen tariefsverhoging rioolheffing in de eerste 10 jaar. Het na te streven kwaliteitsniveau kan worden bepaald op "basis".	
Waterplan gemeente Overbetuwe	30-09-2008	Met de uitvoering van het Waterplan voldoet de gemeente aan de verantwoordelijkheden die voortvloeien uit de Europese Kaderrichtlijn Water (waterkwaliteit) en de afspraken uit het Nationaal Bestuursakkoord Water (waterkwantiteit). Aangezien hiermee wordt voldaan aan de wettelijke voorschriften met oog voor duurzaamheid en veiligheid kan het kwaliteitsniveau worden bepaald op "basis".	

Beleidsplan Openbare verlichting	30-05-2006	Zowel voor de beheerskaders (masten, armaturen, etc.) als voor de beleidskaders (sociale veiligheid, verkeersveiligheid, etc.) is in het plan vastgelegd dat het na te streven kwaliteitsniveau "basis" is.
Nota voorziening groot onderhoud gemeentelijke accommodaties	26-02-2008	Het gaat hier om de gemeentelijke gebouwen voor welzijn en sport, de schoolgebouwen en de overige gebouwen (huisvesting bestuur en ambtenaren, brandweer, enz.). De basis onder de onderhoudsbegrotingen is gelegen in door derden opgestelde meerjarige onderhoudsplanningen. Het opstellen van deze meerjarenonderhoudsplannen worden in 2012 opnieuw aanbesteed. Op dat moment worden de onderhoudsplannen ook geactualiseerd. We gaan kritisch om met het onderhoud. Indien op basis van de meerjarenonderhoudsplannen vervanging noodzakelijk is, bekijken we eerst kritisch of vervanging daadwerkelijk nodig is. Incidenteel komt achterstallig onderhoud voor. Wij gaan op een afgewogen manier met de financiële middelen om. Op basis hiervan kan het na te streven onderhoudsniveau worden aangemerkt als "basis".
Gemeentelijke accommodaties niet zijnde gebouwen (voetbalvelden, veldmeubilair en sportinventaris)	28-10-2008	De basis onder de onderhoudsbegroting is gelegen in de door derden opgestelde meerjarige onderhoudsplanningen. Deze meerjarige onderhoudsplannen worden in 2012 geactualiseerd. Bij de voetbalvelden bekijken we jaarlijks kritisch welk onderhoud daadwerkelijk nodig is. De sportinventaris wordt jaarlijks gekeurd. Aan de hand van deze keuring bekijken we of vervanging nodig is of dat onderhoud voldoende is. Op basis hiervan kan het na te streven onderhoudsniveau worden aangemerkt als "basis".
Beheersplan Speelvoorziening	23-04-2002	Onderhoud en beheer van speelvoorzieningen gaat uit van wettelijke (veiligheids) voorschriften en landelijke afschrijvingstermijnen. Er is een grens aan de financiële ruimte voor het onderhoud en beheer. Het kwaliteitsniveau kan daarom als "basis" aangemerkt worden.

3.5 Financiële consequenties

Voor klein onderhoud, investeringen en stortingen in voorzieningen voor groot onderhoud van al onze kapitaalgoederen is € 11,1 miljoen in de begroting 2012 opgenomen. Dat is ongeveer 14,5% van de totale begroting. In de volgende tabel staan de budgetten vermeld die voor het onderhoud beschikbaar zijn om het door de raad opgedragen kwaliteitsniveau waar te maken. Tevens wordt aangegeven of er naast deze budgetten onderhoudsvoorzieningen of bestemmingsreserve (BR) zijn gevormd, waaruit het groot onderhoud op de langere termijn kan worden bekostigd. In het geval dat "nvt" wordt vermeld, wordt daarmee bedoeld dat er geen onderhoudsvoorziening of bestemmingsreserve beschikbaar is. In dat geval zijn de onderhoudskosten geheel opgenomen in de exploitatiebegroting.

Omschrijving	Plan	Jaar vaststelling	Begroet 2012	Voorz./BR beschikbaar	Voldoende omvang?
Wegbeheer	Beheersplan Openbare Ruimte	2010	€ 2.985.392	ja	ja
Openbaar groen	Beleidsplan Openbare Ruimte	2010	€ 2.537.385	nvt	nvt
Straatreiniging	Beheersplan Openbare Ruimte	2010	€ 189.241	nvt	nvt
Straatverlichting	Beleidsplan Openbare Verlichting	2006	€ 397.160	nvt	nvt
Straatmeubilair	Beheersplan Openbare Ruimte	2010	€ 48.571	nvt	nvt
Riolering	GRP 2008-2012	2008	€ 3.517.375	ja	ja
Water	Waterplan gemeente Overbetuwe	2008	€ 237.878	ja	ja
Speelvoorzieningen	Speelruimteplan	2002	€ 228.030	nvt	nvt
Gebouwen voor welzijn en sport	Nota voorziening groot onderhoud gemeentelijke accommodaties	2008	€ 458.133	ja	ja
Gebouwen voor huisvesting bestuur en ambtelijk apparaat	Nota voorziening groot onderhoud gemeentelijke accommodaties	2008	€ 399.316	ja	ja
Schoolgebouwen	Nota voorziening groot onderhoud gemeentelijke accommodaties	2008	€ 129.631	ja	ja
Totaal			€ 11.128.112		

In bovenstaande financiële gegevens zijn de totaalbedragen van de betreffende kostenplaatsen verwerkt; hierin zijn onder andere ook loonkosten opgenomen. Voor de gemeentelijke gebouwen zijn uitsluitend de onderhoudsbudgetten en de dotaties aan de voorziening groot onderhoud gemeentelijke accommodaties op het overzicht vermeld. Op de kostenplaatsen van de gemeentelijke gebouwen zijn namelijk ook overige niet onderhoudsgerelateerde exploitatielasten verwerkt.

4. Financiering

In deze financieringsparagraaf wordt ingegaan op het beleid ten aanzien van risicobeheer van de leningenportefeuille. Ook wordt een beeld geschetst van verwachtingen over de ontwikkeling rond de leningenportefeuille van de gemeente.

4.1 Beleid en algemene ontwikkelingen

Beleidskader

Het beleid rond financiering is vastgelegd in het treasurystatuut gemeente Overbetuwe 2009.

Interne ontwikkelingen

De gemeente kent enkele grote infrastructurele werken zoals de Tangentenstructuur Elst, het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) en projecten als het centrumplan Heteren, Elst Centraal, de spoorzone en de nieuwbouw van het Huis der Gemeente.

De daarmee samenhangende geldstromen zullen in 2012 en in de jaren erna grote invloed hebben op de omvang van de gemeentelijke vaste leningenportefeuille.

Ook de opbrengsten uit de diverse grondcomplexen zoals de Poort van Midden Gelderland, de Merm, Heteren Centrum en De Breekenhof beïnvloeden de omvang van de leningenportefeuille.

Externe ontwikkelingen

Een belangrijke factor bij het uitvoeren van het financierings- of treasurybeleid is het verwachte verloop van de rente. Onze rentevisie wordt aan de hand van ten minste drie gerenommeerde financiële instellingen één maal per kwartaal opgesteld en intern gepubliceerd.

Situatieschets half 2011

Na een lange periode van rentedalingen heeft de Europese Centrale Bank (ECB) de refirente (refinancing rate) medio april 2011 verhoogd met 0,25% tot 1,25%. De refirente is het tarief dat banken moeten betalen wanneer ze geld lenen van de ECB. Banken maken gebruik van deze regeling op momenten van liquiditeitskrapte. Interbancaire rentetarieven als de Euribor anticiperen op (eventuele) wijzigingen van de refirente. Hierdoor vormt de refirente een goed middel om invloed uit te oefenen op de hoogte van de marktrente.

De verwachting is dat de ECB voorzichtig zal zijn met eventuele verdere verhogingen.

De korte rente (3 maands Euribor) heeft per ultimo juni 2011 een niveau van 1,54%. De lange rente (10 jaar) is gestabiliseerd rond 3,25%.

Door de financieringsproblemen van Griekenland, die mogelijk ook overslaan naar andere Zuid-Europese landen, zijn de gevolgen hiervan op de euro en de renteontwikkeling op korte termijn nog niet te overzien en is het geven van een rentebeeld moeilijk. Het meest waarschijnlijke scenario is dat de korte rente in de loop van 2012 stijgt tot een niveau van 2,5% en de lange rente stijgt tot circa 4,5%.

Een mogelijk oplopende inflatie, ingegeven door stijgende grondstofprijzen, kan de rente echter verder opdrijven. Een grote stijging van de rente is niet waarschijnlijk, omdat dit het prille economische herstel zal verstoren.

Op grond van voorgaande overwegingen is daarom voor de programmabegroting 2012 voor kort geld 2,5% gehanteerd en voor lang geld 4,5%.

Het te betalen rentepercentage over de totale leningenportefeuille van onze gemeente is nog steeds gunstig (3,94%), doordat in de periode van lage renteniveaus veel leningen zijn aangetrokken en rentes zijn herzien.

4.2 Gemeentefinanciering

Liquiditeitenplanning

De liquiditeitenplanning⁴ voor onze gemeente ziet er voor 2012 en verder als volgt uit:

(Bedragen x € 1.000)

	2012	2013	2014	2015
1 BEGINSALDO	-6.000	-6.586	-3.377	-5.153
Kasstroom uit operationele activiteiten				
Inkomsten (+)	72.115	74.278	76.507	78.802
Uitgaven (-/-)	-64.400	-66.332	-68.322	-70.372
2 Saldo kasstroom uit operationele activiteiten	7.715	7.946	8.185	8.430
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
Inkomsten (+)				
Desinvesteringen in materiële vaste activa	9.922	15.108	7.515	5.980
Uitgaven (-/-)				
Investerings in materiële vaste activa	-29.333	-26.955	-24.586	-22.472
3 Saldo kasstroom uit investeringsactiviteiten	-19.411	-11.847	-17.071	-16.492
Kasstroom uit financieringsactiviteiten				
Inkomsten (+)				
Aangetrokken leningen	14.500	10.500	10.500	10.500
Ontvangen aflossingen	110	110	110	110
Uitgaven (-/-)				
Verstrekte leningen	0	0	0	0
Betaalde aflossingen	-3.500	-3.500	-3.500	-3.500
4 Saldo kasstroom uit financieringsactiviteiten	11.110	7.110	7.110	7.110
5 MUTATIES IN LIQUIDE MIDDELEN (2+3+4)	-586	3.209	-1.776	-952
6 EINDSALDO (1+5)	-6.586	-3.377	-5.153	-6.105

Uit deze planning komt naar voren (zie onder punt 4 van het overzicht) dat de financieringsbehoefte in het jaar 2012 met € 11 miljoen zal toenemen.

Op basis van de meerjarige liquiditeitenplanning is een schatting gemaakt voor de ontwikkeling van de vaste geldleningenportefeuille. Op basis van de huidige beschikbare schattingen zal de portefeuille in 2013 t/m 2015 jaarlijks per saldo stijgen met € 7 miljoen.

⁴ De kasstromen die betrekking hebben op de GEM Westeraam zijn achterwege gelaten. Dit is gedaan omdat de desbetreffende in- en uitgaande kasstromen in principe tegen elkaar wegvallen en zodoende geen invloed hebben op de liquiditeitenplanning.

Van 2012 tot medio 2014 zal de financieringsbehoefte vooral groeien als gevolg van de bouw van het nieuwe Huis der Gemeente.

Als de opbrengsten, voornamelijk uit grondverkoop, achterblijven bij de prognose dan zal er een groter beroep op de kapitaalmarkt gedaan moeten worden.

Gedurende de jaren tot 2015 zal de gemeente binnen de wettelijke mogelijkheden van de kasgeldlimiet opereren (zie verder bij Kasgeldlimiet).

Rentekosten

In de begroting wordt rekening gehouden met een totaalbedrag aan te betalen rente van afgerond € 6,2 miljoen.

De volgende ontwikkelingen hebben invloed op dit rentegetal:

- De rente voor aan te trekken kortlopende financiering is 2,5%
- De rente voor aan te trekken lange financiering blijft onveranderd op 4,5%
- De aan de grondexploitatie toe te rekenen rente blijft onveranderd op 4,5%

De totale rentelasten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

€ 5,5 miljoen wordt toegerekend aan de boekwaarde van de investeringen tegen vaste rentepercentages. Dit zijn toerekeningen die plaatsvinden op basis van specifieke besluitvorming (grondexploitatie), dan wel omdat in het verleden is bepaald dat de daadwerkelijke rente ten tijde van het aangaan van de verplichting aan de betreffende investeringen moet worden toegerekend (voorbeeld: riolering).

De uiteindelijke resterende, niet specifiek toe te rekenen rente van € 0,7 miljoen wordt "verdeeld" over de overblijvende investeringen en wordt daardoor omslagrente genoemd.

De omslagrente is dus, in geld uitgedrukt, het bedrag dat resteert nadat het totaal van de rentelasten is verminderd met de specifiek toe te rekenen rente. De in de begroting berekende omslagrente bedraagt 3,14%.

De totale boekwaarde van gedane investeringen bedraagt (exclusief groundbank Westeraam) € 154 miljoen. Daarvan wordt afgerond € 133 miljoen (86%) belast met specifieke rente en € 21 miljoen (14%) met de bedoelde omslagrente.

Mutaties in portefeuille opgenomen en uitgezette leningen

Onderstaande tabellen geven inzicht in de verwachte ontwikkeling van de financierings- en beleggingspositie in 2012.

Mutaties in de leningenportefeuille (in duizenden €)

	Bedrag	Gemiddelde rente
Raming stand per 01-01-2012	50.175	3.94%
Nieuwe leningen algemene dienst	14.500	4,50%
Reguliere aflossingen	3.570	3,80%
Vervroegde aflossingen	n.v.t.	
Renteaanpassingen (oud percentage)	n.v.t.	
Renteaanpassingen (nieuw percentage)	n.v.t.	
Raming stand per 31-12-2012	61.105	4,10%

Mutaties in de portefeuille uitzettingen (in duizenden €)

	Bedrag	Gemiddelde rente
Raming stand per 01-01-2012	1.580	5,00%
Nieuwe leningen	n.v.t.	
Reguliere aflossingen	110	6,51%
Vervroegde aflossingen	n.v.t.	
Renteaanpassingen (oud percentage)	n.v.t.	
Renteaanpassingen (nieuw percentage)	n.v.t.	
Raming stand per 31-12-2012	1.470	4,71%

4.3 Risicobeheer

De belangrijkste algemene financiële risico's bij de uitvoering van het treasurybeleid zijn koersrisico's, renterisico's en kredietrisico's. Hieronder wordt weergegeven in hoeverre deze risico's zich bij onze gemeente voordoen en hoe de gemeente deze risico's beheerst.

Koersrisicobeheer

De koersrisico's van de gemeente zijn beperkt, omdat uitsluitend middelen worden uitgezet in vastrentende waarden, zoals deposito's en obligaties bij gerenommeerde banken en instellingen (zie treasurystatuut). Door afstemming van de looptijden op de liquiditeitenplanning kunnen deze in principe tot het einde van de looptijd worden aangehouden. Vastrentende waarden garanderen dat op de einddatum de nominale waarde wordt uitgekeerd. Op deze einddatum is dus geen sprake van koersrisico's. Ook de koersschommelingen gedurende de looptijd zijn beperkt, omdat de uitzettingen een relatief korte gemiddelde looptijd hebben. Het uitzetten van overtollige middelen zal in 2012 beperkt blijven tot deposito's.

Renterisicobeheer

Voor korte en lange financiering zijn er de Fido-normen kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Beide vormen worden hieronder toegelicht.

De kasgeldlimiet geeft de hoogte van het bedrag aan waarvan de wetgever vindt dat daarover een renterisico mag worden gelopen. Hieronder vallen alle financieringen met een looptijd korter dan 1 jaar. De kasgeldlimiet voor het jaar 2012 bedraagt € 6,6 miljoen. Dit is 8,5% van de exploitatiebegroting van de gemeente. Zie voor de berekening onderstaande tabel.

Tabel Kasgeldlimiet 2012

(Bedragen x € 1.000)			
1	Gemiddelde vlottende schuld	Algemene Dienst	6.600
		GEM Westeraam	3.500
2	Gemiddelde vlottende middelen		0
3	Netto vlottende schuld (+) / Overschot vlottende middelen (-) (1-2)		10.100
4	Kasgeldlimiet (8)		6.600
5	Rentederivaat ⁵		3.500
6	Ruimte / Overschrijding t.o.v. kasgeldlimiet 4-(3-5)		0
Berekening kasgeldlimiet⁶			
7	Begrotingstotaal		78.000
8	Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage		8,50%
9	Kasgeldlimiet (7x8)		6.600

De renterisiconorm heeft als doel het renterisico bij herfinanciering te beheersen. Hoe meer de aflossing van de schuld in de tijd wordt gespreid, hoe minder gevoelig de begroting wordt voor renteschokken bij herfinanciering. De renterisiconorm houdt in dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. Onderstaande tabel geeft informatie over het verloop van de renterisiconorm over 2012 en de planning voor de drie daarop volgende jaren.

Tabel renterisiconorm en renterisico's van de vaste schuld per 01-01-2012

(Bedragen x € 1.000)

		2012	2013	2014	2015
Stap	Variabelen Renterisico(norm)	budget	budget	budget	budget
1	Renteherziening	0	0	3.610	
2	Aflossingen	3.500	3.500	3.500	3.500
3	Renterisico (1+2)	3.500	3.500	7.110	3.500
Berekening	Renterisiconorm				
4a	Begrotingstotaal	78.000	80.340	82.750	85.233
4b	Percentage regeling	20%	20%	20%	20%
4 = 4a x 4b	Renterisiconorm	15.600	16.068	16.550	17.047
5a = 4>3	Ruimte onder renterisiconorm	12.100	12.568	9.440	13.547
5b = 3>4	Overschrijding renterisiconorm	0	0	0	0

Uit de tabel lijkt dat de renterisiconorm in de bovenvermelde periode niet zal worden overschreden.

Kredietrisico's

Onze gemeente zal in het begrotingsjaar 2012 voor een bedrag van afgerond € 6,3 miljoen te maken krijgen met kredietrisico.

Bij "Mutaties in portefeuille opgenomen en uitgezette leningen" zijn overigens alleen die leningen vermeld die een vast rentepercentage hebben. Dat zijn de eerste twee genoemde uitzettingen in het overzicht.

Voor de overige leningen is de gemiddelde rente niet te benoemen doordat de rente variabel is of door de grote variatie aan rentetarieven zoals bij de personeelshypotheken het geval is.

De onderstaande leningen hebben betrekking op de uitzettingen:

- Lening die in het begin van de jaren negentig aan de Woningstichting Valburg is verstrekt onder borging van het Waarborgfonds Sociale Woningbouw. De waarde van de lening bedraagt per 1 januari 2012 € 224.000.
- De gemeente heeft een lening doorverstrekkt aan ondernemingscentrum De Schalm ter grootte van € 1.520.000. De waarde per 1 januari 2012 bedraagt € 1.355.000.

⁵ Ultimo juni 2011 is een nieuw derivaat afgesloten ter grootte van € 3.500.000 voor een periode van 2 jaar (zie ook onder Derivaten)

⁶ De kasgeldlimiet moet berekend worden bij aanvang van elk kalenderjaar en bij wijziging van elk percentage (post 8)

- Hypothecaire geldleningen verstrekt aan personeel met een waarde per 1 januari 2012 van € 1.510.000.
- Achtergestelde geldlening aan Vitens. In 2006 zijn de preferente aandelen Vitens verkocht en omgezet in een lening. De waarde per 1 januari 2012 bedraagt € 1.552.000.
- Leningen aan verenigingen, scholen en personeelsregelingen voor een bedrag van totaal € 157.000 per 1 januari 2012.
- Verstrekte geldlening SVn inzake startersleningen ter grootte van € 1.500.000 per 1 januari 2012. Rente en aflossing zijn afhankelijk van het aantal startersleningen.

Derivaten

Het gebruik van derivaten⁷ is volgens het treasurystatuut uitsluitend toegestaan wanneer deze worden toegepast ter beperking van financiële risico's.

In 2000 is een samenwerkingsovereenkomst aangegaan met een aantal private partijen. Deze overeenkomst heeft als doel het ontwikkelen van de woningbouwlocatie Westeraam.

Op grond van de constructie van de samenwerkingsovereenkomst is het slechts mogelijk dat voor de te verrichten investeringen variabele leningen worden aangegaan. Tot op heden zijn de gedane investeringen dan ook uitsluitend met dit type leningen gefinancierd.

Om de renterisico's te beperken, zijn sinds 2002 diverse Cap overeenkomsten afgesloten (een rente-instrument dat de renterisico's afdekt). In juni 2011 is wederom een Cap afgesloten, omdat de financieringsbehoefte nog zeker twee jaar langer zou aanhouden. Deze Cap overeenkomst eindigt in juli 2013.

Voor de Cap, die is aangegaan met de Bank Nederlandse Gemeenten, gelden de volgende voorwaarden en condities:

• Omvang	: € 3,5 miljoen
• Ingangsdatum	: 1 juli 2011
• Afloopdatum	: 1 juli 2013
• Looptijd	: 2 jaar
• Cap (renteplafond)	: 5,25%
• Cap premie	: € 4.550
• Onderliggende rente	: 3 maands Euribor

Door het aangaan van de Cap betaalt de gemeente Overbetuwe nooit meer dan 5,25% aan rente. Indien de rente in de contractperiode boven de 5,25% komt, dan wordt het verschil contant uitbetaald.

⁷ Derivaten zijn financiële instrumenten die valuta- en/of renterisico's afdekken

5. Bedrijfsvoering

5.1 Bedrijfsvoering algemeen

In deze paragraaf komen de verschillende elementen van bedrijfsvoering aan de orde, te weten personeel, informatie, juridisch, organisatie, financiën, automatisering en huisvesting. Per element wordt aangegeven welke concrete voornemens er zijn voor het jaar 2012. De kaders die per onderdeel zijn vastgesteld, zijn opgenomen in programma 6, Interne Zaken, waar deze paragraaf mee samenhangt. Doel van de bedrijfsvoering is het ondersteunen van de uitvoering van de programma's.

5.2 Beleid en ontwikkeling in de bedrijfsvoering

Het beleidsmatige kader rond de bedrijfsvoering is opgenomen in het programma Interne Zaken. De dominante thema's voor de ontwikkeling van de bedrijfsvoering in 2012 komen overeen met de drie thema's voor het geheel van de ontwikkeling van de organisatie: het versterken van sturing, beheersing en samenhang. Het jaar 2012 zal sterk in het teken staan van het ontwikkelen en opbouwen van routines die met het wijzigen van de organisatiestructuur deels vervallen zijn. De eerste zorg is dat alles (weer) gaat draaien, om zo vanuit de bedrijfsvoering het functioneren van de organisatie zo goed mogelijk te ondersteunen. Daarnaast staat het verder optimaliseren van processen en werkwijzen op de agenda.

5.3 Ontwikkelingen en activiteiten in 2012

Personeel

Personeelsbeleid

P&O heeft in 2011 vooral in het teken gestaan van het traject van organisatieontwikkeling en reorganisatie. Het personeelsbeleid voor de komende jaren zal een belangrijke bijdrage moeten leveren aan de ontwikkelingsrichting van de organisatie. Hierbinnen krijgen de thema's sturing, beheersing en samenhang hun plek. In het jaar 2012 zal het MT het huidige personeelsbeleid heroverwegen en integrale keuzes maken voor de komende jaren. De onderwerpen levensfasebewust personeelsbeleid, strategische personeelsplanning en managementontwikkeling zullen hierbij aan de orde komen. Deze besprekingen zullen in nauw overleg met de medezeggenschapsorganen worden gevoerd.

Formatie

Om een aantal redenen is er in het afgelopen jaar terughoudend omgegaan met invulling van de formatie. De economische recessie en de begrotingspositie van onze gemeente zijn enkele van die redenen. Daarnaast is terughoudendheid betracht vanwege de reorganisatie, waarbinnen als doel is gesteld om per 1 januari 2012 het voltallige personeel opnieuw te plaatsen binnen de nieuwe organisatie.

De uitgangspunten voor hoe we als organisatie willen omgaan met de formatie zijn in de kadernota 2012 vastgesteld (zie ook hierna).

Personeelsbudget

In de kadernota 2012 zijn de uitgangspunten rond de werkwijze van het personeelsbudget vastgesteld. Op basis van deze uitgangspunten is de maximale omvang van de vaste formatie en een aantal gerelateerde budgetten te berekenen voor de komende jaren. Een financiële vertaling daarvan laat onderstaande ontwikkeling van het personeelsbudget zien, welke in deze programmabegroting is verwerkt

	2012	2013	2014	2015
Toename loonkostenbudget o.b.v. Overbetuwenorm	€ 333.000	€ 342.000	€ 260.000	€ 387.000
Bestaande mutaties op loonkostenbudget ⁸	-€ 57.000		-€ 136.000	-€ 144.000
Maximaal beschikbaar voor formatieuitbreiding op basis van kadernota	€ 276.000	€ 342.000	€ 124.000	€ 243.000
Verlaging invulling formatieuitbreiding	-€ 37.000			
Maximaal beschikbaar voor formatieuitbreiding op basis van bijstelling	€ 239.000	€ 342.000	€ 124.000	€ 243.000
Verhoging loongerelateerde en niet-loongerelateerde personeelskosten	€ 32.000	€ 40.000	€ 30.000	€ 36.000
totale jaarlijkse toename personeelsbudget op basis van systematiek (excl. sal. en premieontw.)	€ 271.000	€ 382.000	€ 154.000	€ 279.000
Salaris- en premieontwikkeling (totale formatie) ⁹	€ 136.000	€ 262.000	€ 266.000	€ 270.000
Totale omvang P-budget	€19.753.000	€ 20.397.000	€ 20.817.000	€ 21.366.000

Bij de berekening van de toename van het personeelsbudget is als volgt te werk gegaan. Bij de kadernota 2012 is berekend welk bedrag op basis van de systematiek maximaal beschikbaar zou zijn. Dit was voor 2012 € 276.000. Daarna is gekeken welke toename noodzakelijk geacht wordt. Per saldo wordt een uitbreiding van € 239.000 noodzakelijk geacht. Dit betreft formatie op het gebied van communicatie, dorps- en wijkcoördinatie, gegevensbeheer en werkcoaches, in totaal 3,9 fte. Dat betekent dat het maximaal beschikbare budget structureel verlaagd kan worden met € 37.000.

E(lektronisch)-HRM

In 2012 wordt e-HRM verder doorontwikkeld binnen onze organisatie om te komen tot efficiëntere en effectievere processen en modern werkgeverschap. Het plan van aanpak dat gemaakt is in 2011 wordt verder uitgewerkt. Belangrijk hierbij is het aanbieden van managementinformatie aan het management. Hierbij moet gedacht worden aan concrete onderwerpen als formatie-bezettingsoverzichten, financiële informatie (salaris & P&O), personeelsontwikkeling en verlof en tijdsbesteding.

Verzuim

In 2012 blijven we ons richten op verzuimpreventie en duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers.

⁸ Mutaties: 2012: € 57.000 (1fte) personele consequenties van de kadernota 2012.

Mutaties: 2014: € 136.000 en 2015: € 144.000 correcties efficiencytaakstelling i.v.m. het nieuwe gemeentehuis. In de Kadernota 2011 hebben er mutaties plaatsgevonden in het kader van de operatie "schatgraven" op het loonkostenbudget van -€ 302.000 (9 fte).

⁹ In de kadernota 2012-2015 is rekening gehouden met de algemene salaris- en sociale premieontwikkeling. Dit zijn de zgn. niet beïnvloedbare uitgaven. Deze uitgaven worden normaliter deels of geheel gecompenseerd vanuit de algemene uitkering.

Ziekteverzuim inclusief zwangerschapsverlof (in %)

2004		2005		2006		2007		2008		2009		2010		2011	
Norm	Werk	Norm	Werk	Norm	Werk	Norm	Werk	Norm	Werk	Norm	Werk	Norm	Werk	Norm	Werk
-	7,8	-	8,4	6,0	5,2	5,0	4,8	4,5	3,9	4,5	4,4	4,5	3,3	4,5	4,4*

Bron: verzuimstatistieken salarisbureau gemeente Overbetuwe

* Over januari t/m augustus

Juridisch

In het kader van de juridische kwaliteitszorg zal er – binnen de beschikbare capaciteit – uitvoering worden gegeven aan het voor het jaar 2012 op te stellen Juridisch jaarplan. Gebruikelijk onderdeel hiervan is de juridische kwaliteitstoets op vast te stellen gemeentelijke wet- en regelgeving, delegatie en mandaat. Ook zal in 2012 op projectmatige wijze het toepassen van mediationvaardigheden in de organisatie worden geïmplementeerd. Tot slot zal er, zoals elk jaar, aandacht zijn voor de bewaking van de afhandelingstermijnen van primaire besluiten en besluiten op bezwaarschriften. Zoals elk jaar is het streven om bezwaarschriften binnen de wettelijke termijn van 18 weken af te handelen. Hierbij moet worden opgemerkt dat de beslistermijn pas begint te lopen op de dag nadat de bezwarentermijn van 6 weken is verstreken; in de praktijk komt de beslistermijn daarmee dus op 24 weken. In het jaarverslag van de bezwarencommissie dat ook voor de raad beschikbaar is, wordt inzicht gegeven in de mate waarin deze norm gehaald wordt.

Financiën

De werkgroep die de actualisering voor de budgethoudersregeling voorbereidt, heeft de oorspronkelijke doelstelling om deze actualisering in 2011 te laten ingaan in verband met de ontwikkelingen rond de reorganisatie moeten bijstellen. De werkzaamheden richten zich er nu op dat in 2012 volgens die nieuwe regeling kan worden gewerkt.

Automatisering

In 2011 is een start gemaakt met het zgn. zaakgericht werken. Burgers en bedrijven kunnen nu diverse digitale producten aanvragen en kunnen de voortgang van de aanvraag volgen. Het streven voor de komende jaren is om het aantal digitale producten verder uit te breiden en dat vragen die burgers en bedrijven hebben over hun aanvraag of andere producten of diensten voor 80% direct beantwoord worden. In 2015 moet de gemeente over een Klanten Contact Centrum (KCC) beschikken om daarmee de 'frontoffice' te zijn voor de hele overheid. Veel werkzaamheden in 2012 zullen hier mee te maken hebben.

In 2012 wordt er tevens een nieuw I&A beleidsplan opgeleverd. Het is duidelijk dat KING (Kwaliteits Instituut Nederlandse Gemeenten) in navolging van EGEM-i hierin een rol gaat spelen. Nog meer wordt de nadruk gelegd op de Elektronische Overheid, het verplichte gebruik van Basisgegevens, Open Standaarden, regionale samenwerking, etc. om hiermee een efficiëntere, meer dienstverlenende en goedkopere overheid te realiseren.

Verder zullen in het kader van het intergemeentelijk werken plannen gemaakt worden om binnen de 5 gemeenten te komen tot harmonisatie van de ICT-systemen. Gezien de grote complexiteit van de aanwezige systemen is dat een traject dat ons de komende jaren zal bezighouden.

Integriteit

In 2012 wordt de implementatie van het actieprogramma opgepakt. Aan het college zal gevraagd worden aan te geven welke zaken hierin prioriteit moeten krijgen. Het is een onderwerp dat de hele organisatie aan gaat. Een aantal specifieke werkzaamheden en verantwoordelijkheden zal bij team Kwaliteit worden ondergebracht. Daarom zal ook worden gekeken hoe het onderwerp zo goed mogelijk geïntegreerd kan worden in de (overige) werkzaamheden van team Kwaliteit.

6. Verbonden partijen

6.1 Beleid verbonden partijen

In de “Nota verbonden partijen” is een dwingend kader opgenomen voor de oprichting van en de deelneming in een publiekrechtelijke of privaatrechtelijke organisatie, maar ook voor de gemeentelijke vertegenwoordiging in deze organisaties. Bovendien geeft deze nota aan op welke wijze de interne controle, verantwoording en toezicht met betrekking tot de verbonden is geregeld. Het doel hiervan is de gemeenteraad zicht te geven op de mate waarin de beoogde doelstellingen binnen de verbonden partijen worden gerealiseerd, op goede borging van het publieke geld dat in de verbonden partijen omgaat en op adequate beheersing van de eventuele risico's.

6.2 Relevante ontwikkelingen met betrekking tot de verbonden partijen

Bank Nederlandse Gemeenten

Het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de Staat, alsmede het door de statuten beperkte werkterrein van de bank, bieden financiers het vertrouwen dat het risico van kredietverlening aan dit instituut zeer beperkt is. BNG bundelt de uiteenlopende vraag van klanten tot een beroep op de financiële markten dat aansluit op de behoefte van beleggers wat betreft volume, liquiditeit en looptijd. Door de combinatie van beide elementen heeft de bank een uitstekende toegang tot financieringsmiddelen tegen zeer scherpe prijzen, die weer worden doorgegeven aan decentrale overheden en aan instellingen voor het maatschappelijk belang. Dat leidt voor de burger uiteindelijk tot lagere kosten voor tal van voorzieningen.

BNG ziet de resultaatontwikkeling 2011 met vertrouwen tegemoet. Het renteresultaat ligt naar verwachting om en nabij het hoge niveau van 2010. Gegeven de volatiliteit van de financiële markten tegen de achtergrond van de internationale schuldencrisis en alle overige onzekerheden acht de bank het niet verantwoord een uitspraak te doen over de nettowinst 2011. BNG doet nog geen uitspraken over de verwachtingen voor 2012.

Ondernemerscentrum De Schalm

De gemeente Overbetuwe is eigenaar van het pand van ondernemerscentrum De Schalm. Deze wordt verhuurd, welke verhuur is uitbesteed aan de locatiemanager. Uit de jaarrekeningen blijkt dat De Schalm door verhuur geen grote winsten maakt, maar ook geen exploitatiegevaar kent. Het college van B&W heeft reeds besloten dit pand te verkopen, omdat deze situatie niet langer als overheidstaak wordt beschouwd. Vanwege de slechte economische omstandigheden is nog geen geïnteresseerde marktpartij/koper gevonden.

Stadsregio Arnhem Nijmegen

De Stadsregio Arnhem Nijmegen werkt als WGR+-regio (namens en voor de regiogemeenten) aan een aantrekkelijke, goed bereikbare en internationaal concurrerende regio. Qua mobiliteit werkt de Stadsregio hierbij in 2012 aan stimuleren en uitvoeren van (reeds gestarte of nieuwe) projecten die zich richten op grote regionale vervoersstromen. Voor het thema ‘Werken’ zet de Stadsregio in op versterking van het vestigingsklimaat met als ambitie om in 2020 de economisch best presterende Nederlandse regio buiten de Randstad te zijn. Voor het onderwerp ‘Ruimte’ verbreedt de regio dit naar een goed vestigingsklimaat voor ondernemers, inwoners en bezoekers. Hiervoor werkt de Stadsregio aan ruimtelijke duurzame randvoorwaarden. Ten slotte streeft de regio - binnen de

verstedelijkingsafspraken met het Rijk - naar voldoende en juiste woningen in het aanbod. Kijkend naar prijs, kwaliteit, eigendom, aard, type en locatie. Vanzelfsprekend aansluitend bij de demografische ontwikkeling in de regio. Vanuit het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) wordt een voorstel verwacht over de opheffing van de WGR+-regio's. Het College van Bestuur van de Stadsregio heeft de minister van BZK inmiddels laten weten dat de continuering van deze effectieve regionale samenwerking in stedelijke regio's op voor de economie van ons land cruciale gebieden noodzakelijk is.

Voor wat betreft de financiële situatie van de Stadsregio kan worden gemeld dat de Stadsregio aanzienlijke bezuinigingen heeft doorgevoerd om de begroting 2012 en de meerjarenbegroting 2012-2015 sluitend te krijgen. In de meerjarenperiode gaat het om een totale bezuiniging van 20%. Dat aanzienlijke bezuinigingen noodzakelijk zijn, is hoofdzakelijk het gevolg van fors teruglopende rente-inkomsten. Twee factoren spelen hierbij een rol. Niet alleen is het door de kredietcrisis nog steeds moeilijk om gelden weg te zetten tegen een goed rentetarief. Ook dalen de beschikbare te beleggen middelen, omdat in de komende jaren meer en ook grotere projecten in concrete uitvoering zullen komen. De Stadsregioraad heeft ervoor gekozen om de inwonerbijdrage te verlagen met 8 cent tot € 3,07 per inwoner. Dit betekent dat er door de Stadsregio nog meer bezuinigd moet worden. In november 2011 volgt meer duidelijkheid over de keuzes die binnen de Stadsregioraad worden gemaakt om de taakstelling te behalen.

Samenwerkingsverband Euregio Rijn/Waal

Over Euregio Rijn-Waal kunnen voor 2012 nog geen relevante bestuurlijke of financiële ontwikkelingen worden vermeld.

Gemeenschappelijke Regeling voor Onderwijszaken in de regio Arnhem (GRO)

De gemeenschappelijke regeling voor onderwijszaken is een regionale overleggroep waar via een afgesproken verdeelsleutel het aantal deelnemers aan en de bekostiging van de VAVO wordt geregeld. VAVO is Voortgezet Algemeen Volwassenen Onderwijs voor schoolverlaters die alsnog een schooldiploma willen halen. Een deel van de WEB-gelden (Wet Educatie en Beroepsonderwijs) worden ingezet voor de bekostiging hiervan. WEB-gelden mogen alleen ingezet worden bij ROC's.

Vanaf de invoering van het Participatiebudget (januari 2009) maken de WEB-gelden hier ook deel van uit. Het blijft echter geormerkt geld dat alleen voor volwasseneneducatie mag worden ingezet bij ROC's. Sinds het bestaan van het Participatiebudget is er sprake van dat de winkelnering bij het ROC wordt opgeheven en de WEB-gelden bij andere aanbieders kunnen worden ingezet voor allerlei soorten participatietrajecten. Voorlopig is dit (voor de zoveelste keer) uitgesteld tot 2013. Dus tot 2013 moet het WEB-budget nog altijd volledig worden ingezet voor de inkoop van scholing bij een ROC. De bekostiging van de VAVO wordt dan ook voortgezet op dezelfde manier als de afgelopen jaren.

Zodra duidelijk is wanneer de winkelnering komt te vervallen, zal het GRO gezamenlijk (via een werkgroep) uitwerken hoe om te gaan met de marktwerking/aanbesteding van de volwasseneneducatie.

Het WEB-budget zal in 2012 lager zijn dan in 2011. Het deel voor de VAVO zal naar rato ook minder worden. Dat betekent dat op basis van de huidige afspraken met het ROC Rijn IJssel minder mensen gebruik kunnen maken van de VAVO. Het GRO zoekt uit of er wijzigingen in de afspraken met het ROC en VO scholen kunnen worden gemaakt om het budget anders in te zetten om meer mensen gebruik te laten maken van de VAVO. De verdeelsleutel voor de deelnemende gemeenten blijft hetzelfde.

Op dit moment is er niet veel dat voor verbetering vatbaar lijkt. De verdeelsleutel voor de bijdrage per gemeente is logisch en eerlijk. Als grootste deelnemer verzorgt Arnhem het halfjaarlijkse overleg en houden zij iedereen op de hoogte van de ontwikkelingen. De administratie wordt ook gevoerd in Arnhem en daar betaalt elke gemeente aan mee. Als veruit de grootste (aantal leerlingen en budget) heeft Arnhem de grootste belangen waardoor zij altijd in de werkgroepen zijn vertegenwoordigd en vaak als trekker fungeren. Maar alleen op basis van consensus worden er beslissingen genomen.

Hulpverlening/Veiligheids- en gezondheidsregio Gelderland Midden

Binnen VGGM speelt met name de verplichte regionalisering van de brandweer. Door een wetwijziging verdwijnen de lokale brandweren. Daarvoor komt er ook in onze regio één regionale brandweer. Aansturing gebeurt dan niet meer door het lokale bestuur en/of een lokale commandant, maar door het bestuur van de veiligheidsregio en de regionaal commandant. De planning is om de regionalisering per 1 januari 2014 te hebben afgerond. Of de regionalisering financiële consequenties heeft voor Overbetuwe is op dit moment nog niet te zeggen.

Milieusamenwerking Regio Arnhem (MRA)

Momenteel zijn gemeenten binnen Gelderland druk bezig met het instellen van Regionale Uitvoerings Diensten, de zogenaamde RUD's. Binnen de Milieu Regio Arnhem (MRA) waar de gemeente Overbetuwe onder valt, wordt de "Gelderse maat" verder uitgewerkt. Dit is een RUD met de omvang van de huidige MRA. De planning is erop gericht de RUD's per 1 januari 2013 operationeel te laten worden. De gemeente Overbetuwe heeft als wens dat de Wet milieubeheer taken (vergunningverlening, toezicht en handhaving) door de nieuw in te stellen RUD worden uitgevoerd.

Met het instellen van een nieuwe RUD komt naar verwachting de MRA samenwerking in zijn geheel te vervallen en worden alle taken onder de toekomstige RUD ondergebracht.

Werkvoorzieningsschap Midden-Gelderland (Presikhaaf Bedrijven)

In april 2011 zijn de contouren van het wetsvoorstel 'Werken naar vermogen' gepresenteerd. De streefdatum voor inwerkingtreding van de nieuwe wet is 1 januari 2013. Het kabinet wil de sociale werkvoorziening in de toekomst alleen openstellen voor mensen die uitsluitend in een beschutte omgeving kunnen werken. Het budget voor de Wet Werken naar Vermogen zal op termijn structureel € 1,85 miljard lager zijn dan het huidige budget. De gemeentelijke SW-bijdrage per AJ zal hierdoor fors onder druk komen te staan.

Er komt een herstructureringsfaciliteit voor de Wsw van € 400 miljoen. De herstructureringsplannen dienen door de gemeenten voor 1 januari 2012 te zijn ingediend zodat de herstructureringsoperatie kan starten op 1 juli 2012. Dit staat verwoord in het bestuursakkoord dat gemeenten hebben geaccepteerd, echter met uitzondering van de afspraken over de overheveling van de verantwoordelijkheid voor de sociale werkvoorziening. Momenteel is nog niet duidelijk hoe hiermee omgegaan wordt. Verder is het economische klimaat nog steeds niet gunstig. Ook al zijn er soms tekenen van licht herstel zichtbaar.

Door voornoemde ontwikkelingen zal de financiële positie van Presikhaaf de komende jaren flink onder druk komen te staan. Of en in welke mate de gemeente op grond van de gemeenschappelijke regeling daarom zal moeten bijspringen als exploitatietekorten niet meer door Presikhaaf zelf kunnen worden opgevangen, moet worden afgewacht. Gezien de vele onzekerheden kan daar op dit moment nog geen goede inschatting van worden gemaakt.

Westeraam

In 2012 wordt een beslissing genomen over de start van de woningbouwontwikkeling op de locatie Vierslag (voormalige Krekenbuurt).

Recreatieschap Overbetuwe

Er zijn geen ontwikkelingen te verwachten met betrekking tot het Recreatieschap. De gemeentelijke financiële bijdrage is een aantal jaren geleden afgekocht. Alle werkzaamheden worden momenteel uitgevoerd door de Recreatiemaatschappij "Uit@waarde" te Kerk-Avezaath.

Vitens

Voor Vitens zijn voor 2012 geen relevante bestuurlijke of financiële ontwikkelingen te verwachten. De verwachte winst en de daarmee verband houdende dividenduitkering aan de aandeelhouders zal in lijn liggen met die in voorgaande jaren. Ook de aflossing van de achtergestelde geldlening zal conform planning zijn.

Openbaar Lichaam Park Lingezegen

In december 2010 is het Openbaar Lichaam (OL) Park Lingezegen opgericht. Het OL heeft tot doel de coördinatie te verzorgen van de realisatie en het beheer van Park Lingezegen. Deelnemende partijen zijn de provincie Gelderland, het waterschap Rivierland en de gemeenten Arnhem, Lingewaard en Overbetuwe. De gemeente Nijmegen draagt wel bij aan de investeringen, maar (nog) niet aan het beheer. Het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (voorheen LNV) draagt 50% bij aan investeringen en beheerkosten; de deelnemende partijen de overige 50%. Staatsbosbeheer is adviseur van het OL en zal de toekomstige natuurgebieden gaan beheren. Conform de afspraken met het Rijk zal de basisuitrusting in 2013 gerealiseerd moeten worden. Momenteel zijn de ontwerpen voor de verschillende deelgebieden gereed. De bestemmingsplannen zullen eind 2011 voor vaststelling aan de raden aangeboden worden. Deze bestemmingsplannen vormen de basis voor mogelijke gronden die niet minnelijk verworven kunnen worden. Het overgrote deel van de gronden is inmiddels op vrijwillige basis verworven. Met alle eigenaren vindt intensief overleg plaats om maatwerk te kunnen leveren voor wat betreft grondverwerving, bestemmingsplan en realisatie.

Park Lingezegen wordt gerealiseerd om te voorzien in de behoefte van de bewoners van Overbetuwe en de stadsregio op het gebied van natuur en recreatie. De overheid neemt het voortouw voor de aanleg van de basisuitrusting; particuliere initiatieven van allerlei aard zullen het park compleet maken. De opzet en de omvang van Park Lingezegen zijn uniek voor Nederland en kan daardoor ook Overbetuwe goed bedienen en op de kaart zetten.

6.3 Overzicht verbonden partijen

Hierna treft u een actueel overzicht aan van de bestuurlijke vertegenwoordiging in verbonden partijen, inclusief de doelstellingen, financiële bijdragen en risico-inschattingen.

De verbonden partijen zijn ingedeeld in categorie A of B. De procedures met betrekking tot sturing, beheersing, verantwoording en toezicht zijn voor verbonden partijen van de A-categorie scherper bepaald dan voor verbonden partijen van de B-categorie. De raad is dan ook nadrukkelijker bij de eerstgenoemde categorie betrokken.

Nr.	Verbonden partij	Doelstelling/ Openbaar belang	Bestuurlijk belang	Financieel belang	Deel-nemende partijen	Risico's	Vermogen	Categorie	Programma
1.	Bank Nederlandse Gemeenten N.V. te Den Haag.	Uitvoering van het bedrijf van bankier ten dienste van overheden door onder andere het aantrekken en uitzetten van gelden, het op andere wijze verlenen van kredieten, het stellen van garanties, het verzorgen van het betalingsverkeer, het verrichten van valutatransacties, het valutatransacties, het adviseren en bemiddelen bij de uitoefening van de handel in effecten, het bewaren, beheren en administreren van vermogensbestanddelen ten behoeve van derden, alsmede het oprichten van en deelnemen in andere ondernemingen en/of rechtspersonen, wier doel in verband staat met of bevorderlijk is voor het hiervoor gestelde.	Welhouder R.W. Mooij verteenwoordigt de gemeente als aandeelhouder. Stemrecht tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.	21.762 aandelen van de 55.690.720 (0,03%).	De Staat is houder van de helft van de aandelen. De andere helft is in handen van elf Provincies en één Hoogheem-raadschap.	Risico beperkt tot de nominale inleg € 54.405.	De solvabiliteit is sterk.	B	Algemene dekkings-middelen
2.	Ondernemerscentrum De Schalm B.V. te Andelst/Valburg.	Het bevorderen van het ontstaan en de groei van zelfstandige, startende, doorstartende en bestaande bedrijven in Midden-Gelderland waardoor een bijdrage wordt geleverd aan de economische ontwikkeling in dit gebied.	Burgemeester E. Tuijnman verteenwoordigt de gemeente als aandeelhouder. Stemrecht tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Welhouder R.W. Mooij is namens de gemeente commissaris.	Het maatschappelijk kapitaal bedraagt 1.134.450 aandelen à € 1,- nominaal. Hiervan zijn 226.890 aandelen (= € 226.890) geplaatst bij de gemeente Overbetuwe. De overige aandelen zijn niet geplaatst.	Gemeente Overbetuwe	Groot, omdat de gemeente Overbetuwe 100% aandeelhouder is.	Per 31 december 2010 € 983.598.	A	Leren & Werken

Nr.	Verbonden partij	Doelstelling/ Openbaar belang	Bestuurlijk belang	Financieel belang	Deelnemende partijen	Risico's	Vermogen	Categorie	Programma
3.	Gemeenschappelijke regeling Stadsregio Arnhem – Nijmegen te Nijmegen	Een adequate aanpak van de grootstedelijke problematiek in het gebied alsmede de bevordering van een evenwichtige ontwikkeling van het gebied.	F.M.J. van Rooijen is lid van het College van bestuur. Stemrecht in de KAN-raad door vertegenwoordiging van wethouders F.M.J. van Rooijen en R.W. Moolij. Gemeente is vertegenwoordigd in de cie. Bestuur en Financiën door R.W. Moolij. Cie. Ruimte en Wonen: R.W. Moolij. Cie. Mobiliteit en Werken: F.H.G.M. Wijtes.	Bijdrage € 141.100,- en bijdrage voor collectief vraagafhankelijk vervoer € 62.499.	20 regio-gemeenten.	In principe groot, omdat de deelnemende gemeenten geheel moeten opkomen voor eventuele tekorten.	Geen eigen of vreemd vermogen aanwezig.	A	Verkeer Wonen Landschap & Recreëren Leren & Werken
4.	Gemeenschappelijke regeling Samenwerkingsverband Euregio Rijn/Waal te Kleve.	Bewording van de regionale grensoverschrijdende samenwerking.	Stemrecht in de Euregioraad door vertegenwoordiging van wethouder R.W. Moolij (piv J. van Baal) en de raadsleden J.J. van Brakel-Huilgen en J.G.M. van der Heijden (piv lid J. Beumer).	Bijdrage € 11.450.	50 Duitse en Nederlandse gemeenten en 5 regionale overheden en overige publiekrechtelijke organisaties.	De deelnemende gemeenten geheel moeten opkomen voor eventuele tekorten.	Eigen vermogen € 3,2 mln. Geen vreemd vermogen aanwezig. De solvabiliteit is constant en zeer sterk (100%).	B	Landschap & Recreëren Leren & Werken

Nr.	Verbonden partij	Doelstelling/ Openbaar belang	Bestuurlijk belang	Financieel belang	Deel-nemende partijen	Risico's	Vermogen	Categorie	Programma
5.	Gemeenschappelijke regeling Gemeenschappelijk Orgaan voor Onderwijszaken in de regio Arnhem Volwasseneducatie (GOV) te Arnhem.	Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de volwasseneducatie en andere onderwijszaken.	Wethouder F.M.J. van Rooijen als lid van het dagelijks en algemeen bestuur.	Bijdrage € 2.700 .	10 regio-gemeenten.	Risico is in principe beperkt tot de verstekte bijdrage.	Geen vermogen aanwezig.	B	Leren & Werken
6.	Gemeenschappelijke regeling, Hulpverlening - Veiligheids-en gezondheidsregio Gelderland Midden te Arnhem. (VGGM).	Draagt zorg voor de wettelijke gemeentelijke taken op het gebied van openbare gezondheidszorg, jeugdgezondheidszorg, preventie, epidemiologie, hulpverlening op het gebied van de brandweer, geneeskundige hulpverlening bij rampen, ambulancehulpverlening, GGD en de meldkamerfunctie van brandweer en ambulancedienst.	Burgemeester E. Tuijnman als lid Dagelijks Bestuur en als AB-lid van het Regionaal College. Wethouder F.M.J. van Rooijen als lid van het Regionaal College (AB).	Bijdrage Regionale brandweer €265.286. Volksgezondheid € 509.707.	16 regio-gemeenten.	Groot. De algemene bedrijfsreserve (ABR)wordt gebruikt om exploitatieoverschotten en verliezen te compenseren en de risicoparagraaf af te dekken. Aangezien deze partij zelf geen verdere mogelijkheden heeft om na-deilige exploitatiesaldi op te vangen komen hogere tekorten geheel voor rekening van de deel-nemende gemeenten.	Algemene bedrijfsreserve Per 31 december 2010 € 1.145.000,- Diverse bestemde reserves € 843.887.	A	Reguliere werkzaamheden

Nr.	Verbonden partij	Doelstelling/ Openbaar belang	Bestuurlijk belang	Financieel belang	Deelnemende partijen	Risico's	Vermogen	Categorie	Programma
7.	Gemeenschappelijke regeling Milieusamenwerking Regio Arnhem (MRA) te Arnhem.	Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen zowel in rechtstreekse samenwerking als bij wet toevertrouwde belangen betreffende de bescherming van milieu.	Wethouder F.H.G.M. Wijtes als lid van het algemeen bestuur.	Bijdrage Verkeersmilieukaart € 10.689 Regionaal overleg € 14.557	10 regio-gemeenten	Risico is in principe beperkt tot de verstekte bijdrage. De MRA voert geen fysieke projecten uit. Eventuele overschrijdingen van bedragen worden opgevangen met de financiële reserves van MRA.	De solvabiliteit is zeer solide.	B	Reguliere werkzaamheden
8.	Gemeenschappelijke regeling Werkvoorzieningschap Midden-Gelderland (Presikhaaf Bedrijven) te Arnhem.	Het bieden van werk onder aangepaste omstandigheden aan personen die (nog) niet kunnen re-integreren in een reguliere baan.	Wethouder F.M.J. van Rooijen als lid van het algemeen bestuur	Bijdrage € 4.742.580	11 regio-gemeenten	In principe groot, omdat de deelnemende gemeenten geheel moeten opkomen voor eventuele tekorten. Gemeente Overbetuwe is hierdoor voor ca. 8% risicodragend.	Per 31 december 2010 was het eigen vermogen € 7,1 miljoen.	A	Leren & Werken
9a.	Commandiet Westeraam B.V. te Elst.	Als commanditaire vennoot deelnemen in de commanditaire vennootschap GEM Westeraam Elst C.V. Via de commandiet neemt de gemeente voor 48 % deel in de inbreng van de commanditaire vennoten.	Directeur: nog aan te wijzen. De directeur van de commandiet tekent de jaarstukken van de GEM.	910 aandelen van de 910 (100%)	Gemeente Overbetuwe.	In principe groot. Risico bestaat uit mogelijk verlies van de nominale inleg € 217.815. Solvabiliteitsratio EV = 100% Daarnaast is door de commandiet laag.	Eigen Vermogen € 21.781. Vreemd vermogen € 217.815. Solvabiliteitsratio EV = 100% en daarmee laag.	A	Reguliere werkzaamheden

Nr.	Verbonden partij	Doelstelling/ Openbaar belang	Bestuurlijk belang	Financieel belang	Deelnemende partijen	Risico's	Vermogen	Categorie	Programma
						nog een achtergestelde lening verstrekt van € 1,1 miljoen die kan worden aangesproken bij een mogelijk verlies uit de grondexploitatie.			
9b.	GEM Westeraam Beheer B.V. te Elst.	Als beherend vennoot deelnemen in de commanditaire vennootschap GEM Westeraam Elst C.V.	Wethouder F.M.J. van Rooijen vertegenwoordigt de gemeente als aandeelhouder. Stemrecht tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.	2400 aandelen van de 4800 (50%).	Gemeente Overbetuwe, Rabo vastgoed BV, Kondor Wessels Projecten BV en Vos-Projecten BV.	Beperkt. Risico beperkt tot de nominale inleg: € 10.891.	Eigen vermogen: € 21.782. Vreemd vermogen: nihil. Solvabiliteitsratio eigen vermogen 100% en daarmee hoog.	A	Reguliere werkzaamheden
9c.	GEM Westeraam Elst C.V. te Elst.	Het verkrijgen en vervreemden van onroerende zaken en het bouwen van en het exploiteren van onroerende zaken. Alles binnen het exploitatiegebied.	Er vindt geen afzonderlijke vennotenvergadering van GEM CV plaats. De jaarrekening wordt schriftelijk vastgesteld (nadat de stukken van de BV al zijn vastgesteld).	GEM Westeraam Beheer B.V. heeft 4% van de aandelen. Commandiet Westeraam B.V. heeft een belang van 48% (inleg € 217.814) De overige commandieten hebben tezamen ook 48%.	GEM Westeraam Beheer B.V., Commandiet Westeraam B.V. en overige commandieten (drie markt-partijen).	De gemeente heeft via een juridische constructie een belang van 50% in de grondexploitatie van Westeraam.	Eigen vermogen per 31 december 2010 € 453.780 Vreemd vermogen € 2.268.000 Solvabiliteitsratio 20% en daarmee acceptabel.	A	Reguliere Werkzaamheden
10.	Gemeenschappelijke regeling. Openbaar lichaam Recreatieschap	De belangen van de deelnemende gemeenten ten aanzien van openluchtrecreatie en het toerisme, het	Wethouders R.W. Mooij en F.H.G.M. Wijtes vertegenwoordigen de gemeente in het	Geen bijdrage. In 2001 is de jaarlijkse bijdrage afgekocht met een eenmalig bedrag.	Gemeenten Arnhem, Overbetuwe en Lingewaard.	Geen. Het Recreatieschap Overbetuwe is	Geen eigen of vreemd vermogen aanwezig	B	Landschap & Recreëren

Nr.	Verbonden partij	Doelstelling/ Openbaar belang	Bestuurlijk belang	Financieel belang	Deel-nemende partijen	Risico's	Vermogen	Categorie	Programma
	Overbetuwe te Arnhem.	landschapsschoon en de natuurbescherming, voor zover het de behartiging van de belangen van de openluchtrecreatie betreft, op bovenlokaal niveau.	algemeen bestuur.			één van de drie aandeelhouders van de B.V. Recreatie-maatschappij Rivierengebied (handelsnaam uitbwaard). In het geval deze BV niet meer aan haar verplichtingen kan voldoen, gaat ze (uiteindelijk) zonder verdere verplichtingen van de aandeel-houders failliet.			
11.	Vitens N.V. te Zwolle.	Het verzorgen van de drinkwatervoorziening.	Wethouder R.W. Mooij vertegenwoordigt de gemeente als aandeelhouder. Stemrecht tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.	34.717 aandelen van de 5.022.404 is 0,691%.	107 gemeenten en 3 provincies.	Risico beperkt tot het belang in aandelen (€ 34.717).	De solvabiliteit bedraagt 21%.	B	Algemene dekkings-middelen.
12.	Geneenschappelijke Regeling Park Lingezegen	De realisatie en coördinatie van het beheer Park Lingezegen	Wethouder R.W. Mooij is lid van het Algemeen Bestuur	Bijdrage beheerskosten € 240.000.	Provincie Gelderland, gemeenten Arnhem, Lingewaard, Overbetuwe en Waterschap Rivierenland		De begroting 2012 heeft een tekort van 18,4 mln. Dat volledige tekort komt ten laste van het positieve batige saldo dat is opgebouwd in	A	Landschap & Recreëren

Nr.	Verbonden partij	Doelstelling/ Openbaar belang	Bestuurlijk belang	Financieel belang	Deel-nemende partijen	Risico's	Vermogen	Categorie	Programma
							de jaren 2010 en 2011. Het batige saldo in de jaren 2010 en 2011 is ontstaan uit de bijdragen van de verschillende deelnemers aan de GR en bedraagt 28,9 mln.		

7. Grondbeleid

7.1 Inleiding

In deze paragraaf wordt een beknopte toelichting gegeven op het te voeren grondbeleid in 2012 en de jaren 2013 t/m 2015.

7.2 Het gemeentelijk grondbeleid

In september 2009 is door de raad de Nota Grondbeleid 2009 vastgesteld. In deze nota worden de (on)mogelijkheden, risico's en keuzen inzake het gemeentelijk grondbeleid beschreven en wordt aangegeven hoe dit beleid als sturingsmiddel en instrument bruikbaar is. Op de bladzijden 54, 55 en 68 van de nota zijn de uitgangspunten en speerpunten van deze nota samengevat.

7.3 Relatie grondbeleid en programma's

Het grondbeleid heeft een relatie met de volgende programma's:

Leren & Werken	↔	Bedrijventerreinen
Verkeer	↔	Bovenwijkse voorzieningen
Wonen	↔	Woningbouwcomplexen

Daarnaast heeft het grondbeleid een relatie met het programma Samenleven voor de bouw van nieuwe maatschappelijke voorzieningen (o.a. scholen, gemeenschapshuizen, sportvelden e.d.).

7.4 Verlies- en winstneming

Als uit de exploitatieopzet blijkt dat er een verlies op een complex ontstaat, wordt hiervoor een voorziening getroffen die via de jaarrekening van de gemeente ten laste van de algemene reserve wordt gebracht. Winstneming vindt plaats op het moment dat alle gronden binnen een complex zijn verkocht.

Voor complexen waarvoor onzeker is of de gemaakte voorbereidingskosten in de toekomst wel (volledig) kunnen worden gedekt, wordt ter grootte van de geactiveerde kosten waarover nog geen zekerheid bestaat of deze doorberekend kunnen worden, ten laste van het boekjaar 2012 een voorziening gevormd.

Eventueel in een later stadium gerealiseerde opbrengsten kunnen worden verrekend met de getroffen voorziening.

7.5 De financiële positie

Binnen de gemeente Overbetuwe is ervoor gekozen om de risico's ten aanzien van de grondcomplexen als volgt te dekken:

- Door het in stand houden van de algemene reserve.
- Door het treffen van specifieke voorzieningen voor verliesgevende complexen.

Risico's die samenhangen met grondexploitatie in het algemeen (invloeden van conjunctuur en dergelijke), dan wel overige risico's, waarvan de financiële gevolgen niet zodanig concreet zijn te ramen, dat daarvoor een voorziening kan worden getroffen, worden vermeld in de paragraaf Weerstandsvermogen.

7.6 De te verwachten resultaten van de lopende actieve complexen

In 2012 zijn de volgende actieve grondcomplexen in exploitatie. Hiervoor zijn in de raadsvergadering van 28 juni 2011 de (geactualiseerde) exploitatieopzetten vastgesteld:

Complex	GREX per 31-12-2010	eindwaarde per
Woningbouwcomplexen		
14 Elst Zuid	€ 1.725.972 V	31-12-2011
19 De Breekenhof Driel	€ 3.126.755 V	31-12-2015
<i>subtotaal</i>	€ 4.852.727 V	
Bedrijvencomplexen		
53 De Merm Elst	€ 452.031 N	31-12-2012
56 PvMG Zuid Heteren	€ 5.423.292 V	31-12-2013
<i>subtotaal</i>	€ 4.971.261 V	
Totaal	€ 9.823.988 V	

Voor het complex Elst Zuid heeft in 2008 een tussentijdse winstneming plaatsgevonden van € 1.072.000. Vooralsnog wordt er vanuit gegaan dat dit complex in 2011 wordt afgesloten.

N = Nadelig, V = Voordelig

In deze opzet wordt er vanuit gegaan dat het complex Elst Zuid in 2011 kan worden afgesloten.

7.7 Toelichting op de belangrijkste complexen

Elst Centraal

Voor Elst Centraal is op 29 juni 2010 de grondexploitatie vastgesteld door de raad. Op basis van de geformuleerde uitgangspunten, het bouwprogramma, het ruimtegebruik, de kosten, de bijdragen en baten in het plangebied, bedraagt het kaderstellend resultaat van de grondexploitatie maximaal € 3,5 miljoen negatief.

De eerste fase van de planontwikkeling is gericht op de voorbereiding en realisatie van de hoofdinfrastructuur, het Huis der Gemeente en P&R voorziening. Hiervoor zijn publiekrechtelijke procedures gestart. De ontwikkeling van de volgende fasen wordt vooral bepaald door het opnamevermogen van de vastgoedmarkt. Door flexibiliteit in de ontwikkeling van Elst Centraal kunnen College en Raad sturen op de haalbaarheid van de integrale gebiedsontwikkeling. Voor het project is een risicoanalyse opgesteld, die periodiek wordt geactualiseerd.

Eind 2011 zal de herziene grondexploitatie aan de gemeenteraad worden aangeboden.

Heteren Centrum

In juni jl. is er met de ontwikkelaar een koop-realisatieovereenkomst gesloten.

In augustus 2008 is dit plan met het daarbij behorende dekkingsvoorstel goedgekeurd door de gemeenteraad.

Het uitgangspunt hierbij was de herontwikkeling van de vrijkomende locaties circa € 1,3 miljoen zouden opleveren. De huidige grondexploitatie sluit met een positief saldo van € 0,8 miljoen. Het verschil van € 0,5 miljoen wordt voornamelijk veroorzaakt door:

- Gewijzigde grondhouding: in 2008 werd er vanuit gegaan dat de ontwikkelaar de gronden bouw- en woonrijp zou maken;
- Aanpassing programma (minder woningen);
- Verlenging van de looptijd (van 2010 naar 2015).

Bij de vaststelling van het bestemmingsplan wordt de definitieve grondexploitatie met, indien nodig het daarbij behorende dekkingsvoorstel, ter goedkeuring aan de gemeenteraad aangeboden.

7.8 Bovenwijkse voorzieningen

Door de uitbreidingsplannen binnen onze gemeente dienen op diverse plaatsen Bovenwijkse voorzieningen te worden opgericht. Bovenwijkse voorzieningen zijn infrastructurele werken die qua omvang en belang het wijkniveau te boven gaan, maar vaak wel vanwege nieuwe wijken moeten worden opgericht (rondwegen, tunnels, viaducten).

Deze voorzieningen worden voor een deel bekostigd met bijdragen vanuit de bestemmingsreserve bovenwijkse voorzieningen en voor het overige deel uit algemene middelen.

Het bijgevoegde overzicht bevat de financiële samenvatting van de bovenwijkse voorzieningen. De geplande investeringsbedragen zijn gebaseerd op de beschikbare gegevens per 31-12-2010. De werkelijke investeringen kunnen hoger uitvallen.

Op basis van deze gegevens geeft het verloop van de bestemmingsreserve bovenwijkse voorzieningen het volgende beeld weer:

Kosten	netto investering * € 1.000		Dekkingsmiddelen	
Investeringsen waarvoor een krediet beschikbaar is gesteld:			Beschikbare dekkingsmiddelen	
Reconstructie Grote Molenstraat	€ 2.852		Reconstructie Grote Molenstraat	€ 2.852
Verlengde Rijnstraat	€ 1.239		Verlengde Rijnstraat	€ 1.239
Zuid-tangent	€ 4.592		Watergang tangent	€ 1.400
Tunnels Elst Centraal	€ 3.341		Tangent	€ 5.882 ¹
	€ 8.683			€ 11.374
Investeringsen waarvoor nog geen krediet beschikbaar is gesteld :			Bovenwijkse voorzieningen	
Toegang tot tangent vanaf de A 325	€ 850		Saldo bestemmingsreserve per 31-12-2010	€ 5.944 ³
Noord-tangent met tunnel	€ 15.904		Nog te ontvangen:	
VRI Bij Stationsomgeving Zetten Andelst	€ 300		Plannen in voorbereiding / uitvoering	€ 1.106
	€ 20.395		Toekomstige plannen	€ 1.933 ²
				€ 8.984
				€ 20.358
			Te kort	€ 8.720
Totaal investeringen		€ 29.078		€ 29.078

¹ Bijdrage tangent betreft 5 jaarschijven € 1.176.471.

² De te verhalen bijdragen voor toekomstige plannen is gebaseerd op een inschatting.

³ Betreft saldo per 31-12-2010 € 6.444.000 -/- claim ontsluiting Heinz ad. € 500.000

In het kader van de operatie Schatgraven is aangegeven, dat bij de inpassingstudie van de Noordtangent behalve naar een tunnel ook naar een viaduct als oplossing voor een ongelijkvloerse kruising met het spoor Arnhem-Nijmegen wordt gekeken. Momenteel vindt die studie plaats. In de loop van 2011 zullen de verschillende alternatieven met daarbij behorende kostenramingen worden voorgelegd, waarna een keuze kan worden gemaakt. Op voorhand is de verwachting, dat, indien wordt gekozen voor een viaduct, de investeringskosten circa € 10 miljoen lager uitvallen. In dat geval kan de Noordtangent met de beschikbare middelen worden gerealiseerd. In het andere geval -realisatie van een tunnel- moet rekening worden gehouden met aanvullende middelen dan wel met fasering van andere investeringen.

Zodra de studie van de Noordtangent is afgerond, wordt de raad geïnformeerd over de financiële consequenties.

Per 31-12-2011 zal dit overzicht worden geactualiseerd aan de hand van de actuele beschikbare gegevens. Deze gegevens zullen in de jaarrekening 2011 worden gepresenteerd.

7.9 Grondcomplexen

In de jaren 2011 t/m 2014 wordt gewerkt aan de realisatie van de volgende grondcomplexen:

Complex	Omschrijving	projectdoelstelling	looptijd t/m
---------	--------------	---------------------	-----------------

Woningbouwcomplexen

Actieve woningbouwcomplexen in exploitatie

19	De Breekenhof	bouw 397 woningen	t/m 2015
----	---------------	-------------------	----------

Passieve woningbouwcomplexen in exploitatie

39	Herontwikkeling Barns - Herveld	bouw 30 woningen	t/m 2013
10	Molenzicht Valburg	bouw 163 woningen	t/m 2015
28	Vens Peperstraat - Oosterhout	bouw laatste 9 betaalbare huurwoningen	t/m 2015

Nog in exploitatie te nemen actieve woningbouwcomplexen

71	Elst Centraal	ca. 370 woningen 24.000 m2 BVO commerciële ruimte	t/m 2017
84	Centrumplan Heteren	woningen - winkels - maatschappelijk vastgoed	t/m 2015

Nog in exploitatie te nemen passieve woningbouwcomplexen

6	De Hoge Wei	80 á 100 woningen	nader te bepalen
7	Steenbeekstraat	19 woningen	nader te bepalen
17	Stenenkamerstraat Herveld	nader te bepalen	nader te bepalen
26	Plan Blokland Zetten	woningbouw (nader te bepalen)	nader te bepalen
29	Erftstraat Randwijk	8 (herstructureringsplan)	nader te bepalen
31	Zetten Zuid	woningbouw (nader te bepalen)	nader te bepalen
38	Rijksweg Zuid 1-3-5 - Elst	Bouw woningen nader te bepalen	nader te bepalen
45	De Woerden fase 4 - Noord Herveld	nader te bepalen	nader te bepalen
88	Golff Supermarkt	bouw supermarkt = 15 woningen	nader te bepalen

Herontwikkeling Centrum Elst

Deelprojecten:

40	- Valburgseweg	5000 m2 BVO winkelruimte + 1 dienstwoning	t/m 2012
41	- Pr. Irenestraat	woonzorgwoningen	nader te bepalen
42	- Europaplein	1600 m2 BVO detailhandel + 44 appartementen	nader te bepalen
43	- Gemeentehuis	nader te bepalen	nader te bepalen
44	- Land van Tap	nader te bepalen	nader te bepalen
46	- Sint Maartenstraat	nader te bepalen	nader te bepalen

Bedrijvencomplexen

Actieve bedrijven complexen in exploitatie

53	De Merm	uitgifte 10,7 ha. bedrijventerrein	t/m 2012
54	MTC	afwikkeling panden	nader te bepalen
56	PvMG Zuid	uitgifte 21,0 ha. bedrijventerrein	t/m 2013

Passieve bedrijven complexen in exploitatie

37	De Danenberg Oosterhout	Compenserende maatregelen Betuwsbedrijvenpark	nader te bepalen
60	Aamse Poort Zuid	Realisatie nieuwe vestiging Intratuin	t/m 2012
57	Betuws bedrijvenpark	Ontwikkeling bedrijventerrein 85 ha.	t/m 2020

Nog in exploitatie te nemen actieve bedrijvencomplexen

55	De Merm oost	Ontwikkeling ca. 1,9 ha. Bedrijventerrein	t/m 2013
70	Terrein den Hartog	8 á 10 woonwinkels (afhankelijk van uitkomsten ontwikkelingsvisie)	nader te bepalen
74	Emplacement Elst	Nader te bepalen	nader te bepalen
76	Terrein Loeffen	Nader te bepalen (afhankelijk van uitkomsten ontwikkelingsvisie)	nader te bepalen
100	Aamseplas	Onderzoek ontwikkelingsmogelijkheden + demping	nader te bepalen

Nog in exploitatie te nemen passieve bedrijvencomplexen

72	Veilingterrein, Zetten	Ontwikkeling bedrijventerrein (afhankelijk van uitkomsten ontwikkelingsvisie)	nader te bepalen
73	Terrein Vogelenzang	Ontwikkeling bedrijventerrein (afhankelijk van uitkomsten ontwikkelingsvisie)	nader te bepalen

GEM Westeraam

12 - 23 - 24	Westeraam	bouw 2350 woningen	t/m 2013
--------------	-----------	--------------------	----------

Deel III Bijlagen

Bijlage I Meerjarenraming 2013-2015

A. Algemeen

Deze meerjarenraming geeft een indicatie van de verwachte begrotingssaldi in 2013 t/m 2015 op basis van de vastgestelde uitgangspunten in de kadernota 2012.

B. Voor afwijking nullijn maximaal € 138.000 beschikbaar

De nullijn houdt kort gezegd in dat er geen verhoging van begrotingsramingen plaatsvindt door prijsstijging en areaaluitbreiding (toename woningen/inwoners). In deze gemeente is al enkele jaren een beperkte afwijking van deze nullijn toegestaan. Met ingang van begrotingsjaar 2005 is het totaalbedrag van de maximaal toegestane afwijking van de nullijn door de raad vastgesteld op € 275.000 (oorspronkelijke voorstel was € 550.000; in het kader van de bezuinigingen 2005 is dit bedrag gehalveerd). Naar aanleiding van de operatie Schatgraven is dit resterende bedrag nogmaals gehalveerd en vastgesteld op **maximaal € 138.000** per jaarschijf.

De volgende onderdelen zijn sowieso van de nullijn uitgezonderd (verhogingen van deze onderdelen hoeven dus niet ten laste van de € 138.000):

1. hogere bijdragen aan samenwerkingsverbanden;
2. hogere netto uitkeringslasten Soza;
3. verhoging van de salariskosten op basis van nieuwe CAO, e.d.

C. Aantallen woningen en inwoners

Toename aantal woningen:

Aantallen nieuwe woningen, gereed voor 1 januari van genoemde jaren:

2013	275
2014	275
2015	275

Evenals in de begroting 2011 en de kadernota 2012 wordt uitgegaan van gemiddeld 275 nieuwe woningen per jaar.

Toename aantal inwoners:

Evenals in voorgaande meerjarenramingen is voor de toename van de aantallen **woningen en inwoners** het verhoudingscijfer **1 : 2** toegepast.

Per nieuwe woning neemt het aantal inwoners dus gemiddeld toe met 2.

2013	550
2014	550
2015	550

Op de volgende bladzijde treft u het cijfermatige deel van deze meerjarenraming aan en op de twee pagina's daarachter korte toelichtingen op de diverse onderdelen.

Meerjarenraming 2013-2015

	2013 (€)	2014 (€)	2015 (€)
<u>I. Nadelen (-):</u>			
1. Afval/riidering: 100% kostendekkend	0	0	0
2. Financiële ruimte voor afwijkingen nullijn	-138.000	-138.000	-138.000
3. Van de nullijn uitgezonderde onderdelen:			
a. Ontwikkeling één salarisbudget:			
- jaarlijkse salarisverhogingen o.b.v. CAO 1,5%.	-262.000	-266.000	-270.000
- verhoging FTE's obv aantal inwoners/Berenschot	-342.000	-260.000	-387.000
- correctie nieuwe huisvesting (zie ook hieronder)		136.000	144.000
Netto verhoging FTE's	-342.000	-124.000	-243.000
- verhoging van aan salarisbudget gerelateerde uitg.	-40.000	-30.000	-36.000
- verhoging loonkosten/vergoedingen bestuur	-16.000	-16.000	-16.000
Reservering fin. ruimte op FTE's voor nieuwe huisvesting		-136.000	-144.000
b. Toename bijdragen aan samenwerkingsverbanden	-51.000	-52.000	-53.000
c. Uitkeringen afd. Soza	pm	pm	pm
4. Afbouw voordeel verkoop preferente aandelen Vitens	-8.000	-8.000	-8.000
Totaal nadelen	-857.000	-770.000	-908.000
<u>II. Voordelen (+):</u>			
1. Algemene Uitkering			
a. algemene uitkering	530.000	733.000	-33.000
b. stelposten doorschuiven kortingen naar doelgroepen	0	0	314.000
totaal onderdeel 1 algemene uitkering	530.000	733.000	281.000
2. Netto toename OZB-opbrengst door nieuwbouw minus korting inkomstenmaatstaf algemene uitkering	10.000	10.000	10.000
3. Financiële ruimte door vrijvallende kapitaallasten minus jaarlijkse raming post onvoorzien	148.000	221.000	87.000
4. Resterende mutaties 1e fase operatie Schatgraven	12.000	15.000	0
5. Voordelen heroverwegingsresultaten kadernota 2012	191.000	167.000	113.000
6. Stapsgewijze afbouw bijdrage aan werkv. Presikhaaf	52.000	52.000	
Totaal voordelen	943.000	1.198.000	491.000
Subtotalen voor- en nadelen	86.000	428.000	-417.000
Af: <u>lasten PNL</u> (2013 en 2014 werkelijke lasten en 2015 stelpost van € 0,5 miljoen)	-594.000	-459.000	-500.000
<u>Bij: consequenties tariefsaanpassingen:</u>			
a. OZB 1,5%	90.000	92.000	93.000
b. Diverse leges en overige heffingen 1,5%	14.000	14.000	14.000
<u>Doorwerking van overschot jaar ervoor</u>	615.000	211.000	286.000
Overschot/tekort(-)	211.000	286.000	-524.000

I. Toelichting op de verwachte nadelen (zie corresponderende nummers in meerjarenraming)

1. Afval/riolering, 100% dekking

Geen nadere toelichting.

2. Afwijking nullijn

Zie toelichting op voorblad.

3. Van de nullijn uitgezonderde onderdelen

a. Ontwikkeling één personeelsbudget

Op basis van de huidige CAO voor het gemeentepersoneel wordt in deze meerjarenraming uitgegaan van een verhoging van gemiddeld 1,5% per jaar voor salarissen, inclusief eventuele extra sociale lasten en hogere pensioenpremies, e.d.

Voor de toelichting op de toename van de salariskosten door verhoging van het aantal FTE's en de efficiencytaakstelling in verband met het nieuwe gemeentehuis verwijzen wij naar de eerder gegeven uiteenzetting in hoofdstuk 3 van de kadernota 2012.

b. Toename bijdragen aan samenwerkingsverbanden

Dit betreffen hogere bijdragen aan samenwerkingsverbanden voornamelijk door toename van de aantallen inwoners.

c. Uitkeringen afdeling Soza

In deze meerjarenraming is het uitgangspunt dat de ontwikkeling van de uitkeringen in de periode 2013 t/m 2015 per saldo budgettair neutraal zullen verlopen voor deze gemeente ten opzichte van de begroting 2012. Bij de najaarsnota 2011 wordt nog extra aandacht besteed aan mogelijke structurele ontwikkelingen op dit onderdeel.

4. Afbouw voordeel verkoop preferente aandelen NV Vitens

De preferente aandelen die de gemeente had van Vitens zijn eind 2005 verkocht aan deze NV. De opbrengst zal aan de gemeenten in 15 jaarlijkse termijnen worden uitbetaald (via een leningconstructie). Naast de te ontvangen jaarlijkse aflossing, ontvangt de gemeente een jaarlijkse rentevergoeding over het nog niet afgeloste deel.

De eerste uitbetaling heeft plaatsgevonden in 2007. Deze jaarlijkse inkomst neemt jaarlijks af met ongeveer € 8.000 (rente over afgeloste deel voorgaand jaar). In 15 jaar zal Vitens de hele lening hebben afgelost en zullen de inkomsten hiervan dus geheel zijn afgebouwd.

II. Toelichting op de verwachte voordelen (zie corresponderende nummers in meerjarenramingen)

1. Algemene uitkering gemeentefonds

In deze meerjarenraming zijn de ramingen van de algemene uitkering gebaseerd op de meicirculaire 2011. Zie verder de toelichtingen op de algemene uitkering in de "uiteenzetting van de financiële positie" en in de "verschillenanalyse begroting 2012-kadernota 2012" op bijlage II.

De voordelige stelpost onder 1-b van € 314.000 in jaarschijf 2015 heeft betrekking op de verwachte kostenvermindering i.v.m. het voorgenomen besluit van het Rijk om het aantal bestuurders te verlagen met ingang van dat jaar (voordeel is afgestemd op korting die in 2015 hiervoor is verwerkt in de algemene uitkering).

2. Toename netto OZB-opbrengsten door nieuwbouw (na aftrek korting inkomstenmaatstaf algemene uitkering)

De extra inkomsten wegens nieuwbouw zijn hoger dan de kortingen die het Rijk toepast op de algemene uitkering via de inkomstenmaatstaf.

Per saldo ontstaan er dus (relatief geringe) voordelen op deze onderdelen t.g.v. nieuwbouw.

3. Financiële ruimte door vrijval kapitaallasten, na aftrek nieuwe posten onvoorzien

Op dit onderdeel wordt de financiële ruimte geraamd die ontstaat doordat de boekwaarden van investeringen afnemen door jaarlijkse afschrijving (lagere rente en bij geheel wegvallen boekwaarde tevens vrijval afschrijvingsdeel). Aan de andere kant wordt er jaarlijks een bedrag voor "onvoorzien" geraamd in de begroting van ruim € 50.000 om kapitaallasten van nieuwe (onvoorziene) investeringen te dekken. Deze jaarlijkse raming van onvoorzien wordt in mindering gebracht op het voordeel van de vrijvallende kapitaallasten.

4. Resterende mutaties 1e fase operatie Schatgraven

Dit betreffen bezuinigingen in 2013 en 2014 op de inhuur van personeel voor actualisatie bestemmingsplannen van respectievelijk € 12.500 en € 15.000 (zie onderaan pagina 13 van de kadernota 2011).

5. Vastgestelde heroverwegingsvoorstellen kadernota 2012

De financiële voordelen die voortvloeien uit de bij de kadernota 2012 vastgestelde heroverwegingsvoorstellen voor de jaarschijven 2013 t/m 2015 zijn verwerkt in deze meerjarenraming. Hierbij is rekening gehouden met de vastgestelde amendementen.

6. Afbouw gemeentelijke bijdrage Presikhaaf

Door het bestuur van deze werkvoorziening is op eigen initiatief besloten om de gemeentelijke bijdrage af te bouwen in 3 jaar, m.i.v. 2012 (totale bijdrage 156.000 : 3 = € 52.000 afbouw per jaar). In de begroting 2012 is al rekening gehouden met het voordeel van de eerste stap van deze afbouw.

In deze meerjarenraming zijn in de jaarschijven 2013 en 2014 de voordelen van de resterende stappen verwerkt.

Overige mutaties

Programma Nieuwe Lasten (PNL)

De structurele lasten zijn ontleend aan het PNL bij de programmabegroting 2012 (zie bijlage III).

Extra opbrengsten tariefsverhogingen

In deze meerjarenraming is uitgegaan van tariefsverhogingen van o.a. de OZB en leges van gemiddeld 1,5% per jaar.

Doorwerking begrotingsoverschotten/tekorten naar volgend jaar

Positieve begrotingssaldi, die in een begrotingsjaar niet worden ingevuld met nieuwe structurele lasten, blijven in stand en vormen onderdeel van de volgende begroting (jaarschijf). Deze werken dus positief door in de volgende jaarschijven.

Bijlage II Verschillenanalyse:
- meerjarenraming bij programmabegroting 2012 t.o.v.
- meerjarenraming bij kadernota 2012

Hieronder treft u eerst de eindsaldi aan van beide meerjarenramingen.

Daarna geven wij de grootste verschillen op enkele onderdelen aan tussen de oude en nieuwe meerjarenraming (MJR) en lichten deze kort toe (- = nadelig t.o.v. kadernota).

Omschrijving	2013	2014	2015
Begroting 2012	211.000	286.000	-524.000
Kadernota 2012	2.000	328.000	-218.000
Nieuwe MJB voordeliger/nadeliger(-)	209.000	-42.000	-306.000

A. Doorwerking begrotingsaldi voorgaande jaren

Begroting 2012	615.000	211.000	286.000
Kadernota	572.000	2.000	328.000
Hoger/lager in nieuwe MJB	43.000	209.000	-42.000

B. Algemene uitkering 2013 hoger en 2014/2015 lager

Begroting 2012	530.000	733.000	281.000
Kadernota	476.000	1.027.000	518.000
Hoger/lager in nieuwe MJB	54.000	-294.000	-237.000

C. Voordelen uit heroverwegingsresultaten

Begroting 2012	190.000	167.000	113.000
Kadernota	131.000	185.000	140.000
Hoger/lager in nieuwe MJB	59.000	-18.000	-27.000

D. Voordelen uit afbouw gemeentelijke bijdrage Presikhaaf

Begroting 2012	52.000	52.000	0
Kadernota	0	0	0
Hoger in nieuwe MJB	52.000	52.000	0

Kleine verschillen/afrodingen	1.000	9.000	0
Saldi voor- en nadelen	209.000	-42.000	-306.000

Ad. A Doorwerking begrotingssaldi voorgaande jaren

Positieve/negatieve begrotingssaldi, die in een begrotingsjaar niet worden ingevuld/opgelost blijven in stand en vormen onderdeel van de volgende begroting (jaarschijf). De verwachte begrotingssaldi van de begroting 2012 en jaarschijf 2013 van de nieuwe meerjarenraming zijn wat gunstiger dan die van de kadernota. Daarom is de doorwerking naar volgende jaarschijven van die saldi ook voordeliger.

Het voordelige saldo van jaarschijf 2014 van de nieuwe meerjarenraming is nadeliger t.o.v. de kadernota. Daarom is de doorwerking naar jaarschijf 2015 ook nadeliger.

Zie ook de eerste pagina van hoofdstuk 1 (Uiteenzetting financiële positie).

Ad. B Per Saldo lagere algemene uitkering

Op basis van de meicirculaire is de algemene uitkering per saldo lager dan de berekeningen in de kadernota (jaren 2012 en 2013 hoger en 2014 en 2015 lager).

Zie verder de toelichting op dit onderdeel in hoofdstuk 1 (Uiteenzetting financiële positie).

Ad. C Amendementen op heroverwegingsvoorstellen kadernota

Tijdens de behandeling van de kadernota zijn er diverse amendementen vastgesteld op de heroverwegingsvoorstellen. De nadelige consequenties voor 2012 zijn al opgesomd in hoofdstuk 1. In het volgende overzicht treft u zeer beknopt de hieruit voortvloeiende mutaties voor de jaarschijven 2013-2015 aan (in afgeronde bedragen):

Nr.	Omschrijving	Voor-/nadeel	2013	2014	2015
A 5	Bibliotheek (2013 i.p.v. 2012)	Voordeel	86.000		
A 9	PNL Groenestraat	Voordeel ¹⁰		10.000	
A 29	Sportsubsidiëring	Nadelen	-27.000	-28.000	-27.000
	Per saldo		59.000	-18.000	-27.000

Ad. D Afbouw gemeentelijke bijdrage Presikhaaf

Door het bestuur van deze werkvoorziening is op eigen initiatief besloten om de gemeentelijke bijdrage af te bouwen in 3 jaar, m.i.v. 2012 (totale bijdragen 156.000 : 3 = € 52.000 afbouw per jaar). In de begroting 2012 is reeds rekening gehouden met het voordeel van de eerste stap in deze afbouw.

¹⁰ Het bedrag van € 10.000 betreft het afgeronde bedrag van verlaging van de netto structurele lasten, na correctie van 50% onderuitputting.

Bijlage III Programma Nieuwe Lasten 2012-2015

Nr.	Omschrijving	Afd.	Jaar uitv.	Invest. eenmalig	Invest. eenm. BCF	BTW bedrag	Reserves e.d.	Derden / grondexpl.	Netto inv. eenmalig	Expl. last	Afschr. term.	Lasten 2012	Lasten 2013	Lasten 2014	Lasten 2015
Alle programma's															
1.	Uitvoeringsbudget voor organisatie div. programma's #	P&C	2012	11.900	10.000	1.900	10.000		0						
Programma Samenleven															
2.	Aanschaf WMG-hulpmiddelen:	SOZA													
a)	Hogere kapitaallasten door hoger investeringsbedrag	SOZA	2012	217.770	183.000	34.770			183.000		5	41.696			
b)	Hogere kapitaallasten door hoger investeringsbedrag	SOZA	2013	217.770	183.000	34.770			183.000		5		41.696		
3.	Fietstenalling	VEI	2012		60.000		60.000								
4.	Uitwerking Nota Jeugdbeleid 2008-2011: #														
a)	Realisatie Ruimte voor 12+ jeugd #	MO	2012	59.500	50.000	9.500			50.000		20	3.844			
b)	Onderhoudsbudget ruimte 12+ jeugd #	MO	2012							5.000		5.000			
c)	Realisatie Ruimte voor 12+ jeugd #	MO	2013	119.000	100.000	19.000			100.000		20		7.688		
d)	Onderhoudsbudget ruimte 12+ jeugd #	MO	2013							10.000			10.000		
5.	Bemensing inform. en adv.punt Vluchtenliniënwerk #	SoZA	2012							25.800		25.800			
6.	Jongeren Centrum 'De Uitvlucht' #	MO	2012	317.730	267.000	50.730			267.000		40	14.510			
Programma Leren & Werken															
7.	Investeren huisv. onderwijs:														
a)	Investeren huisv. onderwijs (n.a.v. Schatg. -5.434)	MO	2012	32.495	32.495	0			32.495		15	3.026			
	Aanvullende investeringen 2013 i.o.v. Schatgraven	MO	2013	64.863	64.863	0			64.863		15		6.040		
b)	Investeren huisv. onderwijs	MO	2014	0	0	0			0			17.140		0	
8.	Peuterspeelzalen: extra subsidiebehoefte 2012	MO	2012												
9.	Scholenzone Westlaan: #														
a)	Grondaankoop scholenzone Westlaan #	MO	2013	825.000	825.000				825.000	37.125			37.125		
	jaarlijkse rentelast 4,5%														
b1)	Infrastructuur scholenzone Westlaan #	MO	2012	900.000	900.000						20	69.199			
b2)	Infrastructuur scholenzone Westlaan #	MO	2014	300.000	300.000						20			23.063	
c)	Vervangende nieuwbouw OBC #	MO	2013	2.559.223	2.559.223				2.559.223		40		139.076		
d)	Vervangende nieuwbouw OBC #	MO	2014	2.559.223	2.559.223				2.559.223		40			139.076	
10.	Natuur- en Milieu Educatie (NME) #														
a)	Subsidie inhoudelijke samenwerking brede school #	MO	2012	40.000	40.000		40.000		0	30.000		30.000			
12.	Elst Zuidpost: #														
a)	Faciliteren parkmanagement Elst Zuidpost #	RO	2012	297.500	250.000	47.500	125.000	125.000	0						
b)	Grasvezel i.c.m. realiseren camarebew. Elst Zuidpost #	RO	2012	178.500	150.000	28.500	75.000	75.000	0						
c)	Grasvezel i.c.m. realiseren camarebew. Elst Zuidpost #	RO	2013	178.500	150.000	28.500	75.000	75.000	0						
d)	Uitv. Subsidiering. Gevelstimuleringsf. Elst Zuidpost #	RO	2012	119.000	100.000	19.000	50.000	50.000	0						
e)	Uitv. Subsidiering. Gevelstimuleringsf. Elst Zuidpost #	RO	2013	59.500	50.000	9.500	25.000	25.000	0						
f)	Uitv. Subsidiering. Gevelstimuleringsf. Elst Zuidpost #	RO	2014	59.500	50.000	9.500	25.000	25.000	0						
g)	Uitv. Subsidiering. Gevelstimuleringsf. Elst Zuidpost #	RO	2015	59.500	50.000	9.500	25.000	25.000	0						
h)	Vervoersmanagement Elst Zuidpost #	RO	2012	357.000	300.000	57.000	150.000	150.000	0						
Programma Wonen															
-															
Programma Verkeer															
13.	Monitoring verkeer #	RO	2012	17.850	15.000	2.850	15.000		0						
Programma Landschap & Recreëren															
14.	Park Lindeboom:	RO													
a)	Planvoorbereidingskosten 2012	RO	2012	196.350	165.000	31.350	165.000								
b)	Planvoorbereidingskosten 2013 (laatste jaar)	RO	2013	196.350	165.000	31.350	165.000								

Nr.	Omschrijving	Afd.	Jaar uitv.	Invest. eenmalig	Invest. eenn. BCF	BTW bedrag	Reserves e.d.	Derden / grondexpl.	Netto inv. eenmalig	Expl. last	Afschr. term.	Lasten 2012	Lasten 2013	Lasten 2014	Lasten 2015
	Programma Interne zaken														
15.	Vervanging dienstauto koersdienst #	Faza	2012	23.800	20.000	3.800			20.000		10	2.528			
	Programma Reguliere Werkzaamheden														
16.	Geluidsbeleid:														
a	Investeringen 2012	BWM	2012	22.124	18.592	3.532			18.592		20	1.429			
b	Investeringen 2013	BWM	2013	9.215	7.744	1.471			7.744		20		595		
c	Investeringen 2014	BWM	2014	0	0	0			0					0	
d	Jaarlijkse onderhoudskosten 2012	BWM	2012							787		787			
e	Jaarlijkse onderhoudskosten 2013	BWM	2013							400		400			
f	Eenmalige lasten 2012	BWM	2012	35.700	30.000	5.700	30.000								
17.	Klimaatnota 2012 (eenmalige lasten)	BWM	2012	55.300	55.300		16.438	38.862							
18.	I&A-beleidsplan:														
a	I&A-beleidsplan (alleen herinv. vrijval) 2012	FAZA	2012							57.000		57.000			
b	I&A-beleidsplan (alleen herinv. vrijval) 2013	FAZA	2013							147.000		147.000			
c	I&A-beleidsplan (alleen herinv. vrijval) 2014	FAZA	2014							116.000			116.000		
d	I&A-beleidsplan (alleen herinv. vrijval) 2015	FAZA	2015							27.000					27.000
19.	Architectuurplan (alleen herinv. vrijval)														
a	Structurele lasten 2012	FAZA	2012							7.500		7.500			
b	Structurele lasten 2013	FAZA	2013							7.500			7.500		
c	Structurele lasten 2014	FAZA	2014							7.500				7.500	
d	Structurele lasten 2015	FAZA	2015							7.500					7.500
20.	Wegenplan:														
a	Oosterhout - Hoge Holstraat	OR	2012	146.370	123.000	23.370			123.000		20	9.456			
b	Elst - centrum Valburgseweg	OR	2012	1.028.517	864.300	164.217			864.300		20	66.444			
c	Elst - Rijksweg Noord 2	OR	2013	156.842	131.800	25.042			131.800		20		10.132		
d	Oosterhout - Dorpsstraat	OR	2013	364.140	306.000	58.140			306.000		20		23.524		
e	Zetten-Brittanjeeng	OR	2013	239.785	201.500	38.285			201.500		20		15.491		
21.	Groenreconstructies:														
a	Groenreconstructies 2012	OR	2012	29.750	25.000	4.750			25.000		15	2.328			
b	Groenreconstructies 2013	OR	2013	29.750	25.000	4.750			25.000		15		2.328		
c	Groenreconstructies 2014	OR	2014	29.750	25.000	4.750			25.000		15			2.328	
d	Groenreconstructies 2015	OR	2015	29.750	25.000	4.750			25.000		15				2.328
22.	Openbare verlichting:														
a	(conform Plan Openbare Verlichting)														
b	2012 div. investeringen (incl. Schatgraven)	OR	2012	266.903	224.288	42.615			224.288		20	17.242			
c	2013 div. investeringen (incl. Schatgraven)	OR	2013	274.664	230.810	43.854			230.810		20	-5.900	17.744		
d	2014 div. investeringen	OR	2014	335.106	281.602	53.504			281.602		20		-5.900		
e	2015 div. investeringen	OR	2015	294.856	247.778	47.078			247.778					21.649	
f	Verlaging onderhoud	OR	2012							-5.900				-5.900	
g	2013 div. investeringen	OR	2013												
h	Verlaging onderhoud	OR	2014												
23.	Bijdrage geluidsschermen A50 (Raad 28-08-2007)	BWM	2012	654.500	550.000	104.500	550.000								
24.	Vervangen VRI Rijksweg Zuid - Eshofsestraat Elst	OR	2012	214.200	180.000	34.200			180.000		20	13.838			
25.	Vervangen VRI Rijksweg Zuid - Lange Dreef Elst	OR	2012	214.200	180.000	34.200			180.000		20	13.838			
26.	Aanleg RijnWaalpad	RO	2012	4.016.250	3.375.000	641.250		3.037.500	337.500		20	25.946			
27.	Aanpassing wegontwerp Energieweg	RO	2012	476.000	400.000	76.000			400.000		20	30.750			
28.	Extra WOZ kosten #	FIN	2012							28.000		28.000			

Nr.	Omschrijving	Afd.	Jaar uitv.	Invest. eenmalig	Invest. eenm. BCF	BTW bedrag	Reserves e.d.	Derden / grondexpi.	Netto inv. eenmalig	Expl. last	Afschr. term.	Lasten 2012	Lasten 2013	Lasten 2014	Lasten 2015
29	Wierdenplan #														
a	Herinrichten Dorpsplein Hemmen #	OR	2012	126.233	106.120	20.163			106.120		20	8.158			
b	Julianaplein Zetten #	OR	2012	99.500	90.000	9.500			90.000		20	3.844			
c	Hyacinthenstraat Heteren #	OR	2014	181.130	152.210	28.920			152.210		20			11.701	
d	Weteringsewal Elst #	OR	2015	321.131	269.858	51.273			269.858		20			20.746	
e	Stationsstraat Zetten #	OR	2015	854.002	717.649	136.353			717.649		20				55.170
30	Aanleg kunstgras voetbalveld v.v. Excelsior Zetten #	MO	2012	420.000	420.000				420.000		30	25.784			
31	Vogelbuurt Driel #														
a	Vogelbuurt Driel 2012 #	OR	2012	277.270	233.000	44.270			233.000		20	17.912			
b	Vogelbuurt Driel 2013 #	OR	2013	277.270	233.000	44.270			233.000		20		17.912		
c	Vogelbuurt Driel 2014 #	OR	2014	277.270	233.000	44.270			233.000		20			17.912	
d	Vogelbuurt Driel 2015 #	OR	2015	277.270	233.000	44.270			233.000		20				17.912
32	Elst Zuidoostr #														
a	Plankosten visievorming Elst Zuidoostr #	RO	2012	238.000	200.000	38.000	100.000	100.000	0						
b	Pilot energiescans Elst Zuidoostr: kansen duurzame energie #	RO	2012	53.550	45.000	8.550	22.500	22.500	0						
c	Pilot energiescans Elst Zuidoostr: kansen duurzame energie #	RO	2013	47.600	40.000	7.600	20.000	20.000	0						
d	Pilot energiescans Elst Zuidoostr: kansen duurzame energie #	RO	2014	47.600	40.000	7.600	20.000	20.000	0						
33	Sloop noodlokaal Stap voor Stap #	MO	2012	11.133	11.133		11.133								
34	Uitbr. Gebouw breedschool De Zon #	MO	2013	68.764	68.764				68.764		40		3.737		
35	Scholenzone Westgraam #														
a	Scholenzone Westeraam: Invest. Lyceum Elst > 400 leerlingen #	MO	2013	400.000	400.000				400.000		40		21.737		
b	Scholenzone Westeraam: Invest. Lyceum Elst > 400 leerlingen #	MO	2014	416.000	416.000				416.000		40			22.607	
36	Centrumplan Elst #	RO	2013	1.785.000	1.500.000	285.000			1.500.000		20		115.314		
				25.018.370	22.465.252	2.613.118	1.765.071	3.788.862	16.911.319	507.592		537.079	619.129	376.682	123.058
										Order- uit- putting 50%	2011				
											2012	-185.876	185.876		
											2013	-211.502	211.502		
											2014		-129.541	129.541	
											2015		-47.229	47.229	
											Tot. netto lasten	351.203	593.503	458.643	205.370
											Aanvulling 2015 tot maximum stelpost				
															294.823
															500.000

Algemene reserve 2012:	1.420.071
Algemene reserve 2013:	285.000
Algemene reserve 2014:	45.000
Algemene reserve 2015:	25.000
	1.775.071

Toelichting PNL-posten 2012-2015

Hieronder lichten wij de PNL-posten 2012-2015, nieuw beleid toe. Deze posten zijn op het PNL 2012-2015 met een # aangegeven. Op het PNL zijn zowel de posten van nieuw beleid als de posten van bestaand beleid per programma gegroepeerd. De volgorde van deze toelichting is identiek aan de volgorde op het PNL. Dit betekent dat onderstaande toelichting niet doorlopend is genummerd. De PNL-posten van bestaand beleid (al opgenomen in de begroting 2011) zijn niet meer toegelicht.

Op de laatste pagina geven wij u een toelichting op de stelposten van het PNL 2012-2015.

Alle programma's

1. Uitvoeringsbudget programma's (communicatie, promotie, organisatie)

Dit budget is bedoeld voor het in gang zetten van andere manieren van werken en denken, het verbinden van uitvoering en het sturen op samenhang. Bij deze sturing en verbinding is een uitvoeringsbudget gewenst voor communicatie, promotie en organisatie.

Programma Samenleven

4. Uitwerking Nota Jeugdbeleid 2008-2011

In december 2010 stelde de raad de nota 'Ruimte voor de 12+ jeugd' vast. Daarmee onderschrijft de raad het belang van gelegenheid tot ontmoeten voor de oudere jeugd. Aan zulke plekken hebben we nu een tekort. Met dit budget realiseren we ontmoetingsplekken voor jongeren met als doel het stimuleren van ontmoeting, binding en het bevorderen van de leefbaarheid. Dit zijn centrale begrippen binnen de programma's Samenleven en Wonen. Ruimte voor de 12+ jeugd is een uitwerking van de Nota Jeugdbeleid 2008-2011.

5. Bemensing informatie- en adviespunt Vluchtelingenwerk

Het informatie- en adviespunt van Vluchtelingenwerk is 46 weken per jaar, 8 uur per week geopend. Dit is een open spreekuur waar (ex-)vluchtelingen en nieuwkomers, die geen begeleidingstraject hebben, terecht kunnen met vragen. In 2010 hebben 75 mensen gebruik gemaakt van het steunpunt en het daarvoor 670 keer bezocht. Zij kunnen specialistische (juridische) informatie krijgen waardoor asiel- en gezinsvormingprocedures tijdig en correct kunnen verlopen. Vanaf de eerste opvang in de gemeente hebben de mensen uit deze doelgroep contact met Vluchtelingenwerk. De drempel is dan ook laag om hier op enig moment terug te komen met vragen en problemen die moeten worden opgelost. Een team van goed geschoolde vrijwilligers en professionele specialisten helpt deze klanten de weg te vinden via persoonlijke aandacht en coaching. Daarnaast geven ze ook voorlichting op scholen.

De gevraagde financiële middelen zijn bedoeld voor de (professionele) bemensing van het informatie- en adviespunt en voor het geven van voorlichting. Het gaat hier om specialistische informatie die binnen de gemeente Overbetuwe nergens anders te krijgen is. In het programma Samenleven wordt de wens geuit dat de gemeente een passend niveau qua voorzieningen behoudt om haar inwoners aan te bieden. Dit om hen de mogelijkheid te geven om zo volwaardig mogelijk deel te nemen aan de samenleving. Het informatie- en adviespunt is een unieke voorziening binnen de gemeente. De specialistische ondersteuning die daar wordt gegeven aan een deel van de bewoners van onze gemeente draagt bij aan hun welzijn en daarmee aan hun mogelijkheden om volwaardig deel te nemen aan de samenleving.

6. Jongerencentrum 'De Uitvlucht'

Naar verwachting moet in 2011 het huidige jongerencentrum, gehuisvest in de voormalige Theresiaschool aan de Irenestraat in Elst, wijken voor nieuwbouw door Pleijade. De mogelijkheid bestaat om in het bouwprogramma een aantal m² op te nemen ten behoeve van vervangende ruimte voor het huidige jongerencentrum 'De Uitvlucht'.

Jongerencentrum De Uitvlucht zit al een groot aantal jaren op deze locatie. De ligging in het cen-

trum van Elst is bijzonder gunstig en er is (geaccepteerd) draagvlak in de buurt. Een uitgebreide zoektocht naar vervangende ruimte (bestaand of nieuwbouw) voor het jongerencentrum in Elst heeft niets opgeleverd. Ook heeft het jongerenwerk een uitgesproken voorkeur voor herhuisvesting op deze locatie. Dit is alleen mogelijk als deze wordt meegenomen in het te ontwikkelen bouwplan door Pleijade. De kosten zijn gebaseerd op 146 m² bruto bouwoppervlak, exclusief grondkosten (grond al in eigendom van de gemeente) en inrichting (voor rekening jongerencentrum). Prijspeil: actuele bouwkosten maart 2011, inclusief directiekosten.

Programma Leren & Werken

9. Scholenzone Westeraam

a. Grondaankoop

Om de vervangende nieuwbouw voor het OBC mogelijk te maken, is de aankoop van grond van de GEM Westeraam noodzakelijk. De vervangende nieuwbouw maakt onderdeel uit van de invulling van de scholenzone Westeraam.

b. Infrastructuur

Door de scholenbouw (Lyceum Elst, vervangende nieuwbouw OBC en 3e sportzaal) moet de openbare ruimte binnen de scholenzone Westeraam worden ingericht, inclusief de verplaatsing van de bestaande kas van VO Westeraam en de doorbraak bij VO Westeraam ten behoeve van de aanleg van een voetgangerszone.

c. en d. Vervangende nieuwbouw OBC

De huidige schoolgebouwen van het OBC zijn erg slecht. Het schoolbestuur heeft verzocht om vervangende nieuwbouw. Binnen de scholenzone Westeraam is fysiek ruimte om vervangende nieuwbouw voor het OBC mogelijk te maken. Met de twee bestaande scholen (VO Westeraam en Lyceum Elst) ontstaat er een volwaardige VO-voorziening binnen deze scholenzone.

10. Natuur- en Milieu Educatie (NME)

NME-centrum Overbetuwe gaat het aanbod van natuur- en milieueducatie in onze gemeente verzorgen. Door middel van NME verwachten wij dat onze inwoners, en met name jongeren, zich meer bewust worden van de invloed van hun handelen op natuur en milieu. Dit moet leiden tot een meer natuur- en milieubewuste levensstijl.

In de raadsvergadering van december 2010 is besloten incidenteel budget beschikbaar te stellen voor het oprichten van een NME-centrum. De raad heeft besloten de structurele verhoging van het bestaande NME-budget, die hiervoor nodig is, mee te nemen in de brede afweging bij de kadernota 2012-2015.

11. Subsidie inhoudelijke samenwerking brede school

Met de subsidie willen we de inhoudelijke samenwerking binnen de bredeschoolgedachte stimuleren. De subsidie is bedoeld voor projecten gericht op samenwerking tussen tenminste drie bredeschool-participanten. Het betreffende bedrag heeft in de periode 2008-2011 op de begroting gestaan. De raad heeft het college opgedragen (motie 10RB000162) een nieuw bedrag vast te stellen voor een aantal jaren. Het onderzoek naar nieuwe invulling van de subsidie is nog niet afgerond. Voor de continuïteit stellen wij voor hetzelfde bedrag te reserveren als voorgaande jaren en een definitief besluit te nemen over een nieuw bedrag bij de kadernota 2013-2016.

12. Elst Zuidoost

a. Faciliteren parkmanagement

Op bedrijventerrein Merm is bij uitgifte een lidmaatschap van de bedrijvenstichting verplicht gesteld. Op de Aam bestaat deze verplichting niet. Dat maakt dat slechts ca. 60% van het OCO is verenigd in de bedrijvenstichting. Het betreft de bedrijven die van oudsher op de Aam zijn gevestigd. De meeste nieuwkomers sluiten zich niet aan bij het OCO, ondanks vele pogingen hiertoe. Nieuwkomers hebben te kennen gegeven zich niet thuis te voelen bij deze over het algemeen “oudere” groep ondernemers. Omdat de organisatiegraad niet hoog is, is het voor de stichting erg lastig om collectieve belangen te behartigen en projecten op te zetten. Ondernemers hebben wel de behoefte geuit om zich gezamenlijk te organiseren en in te zetten voor het collectief. De gemeente faciliteert daarom de opzet van een organisatie dat zich gaat richten op het parkmanagement voor een integrale organisatie voor Elst Zuidoost (Merm en Aam).

b. en c. Glasvezel i.c.m. realiseren camerabewaking

In het kader van de herstructurering van Elst Zuidoost is door de ondernemers aangegeven dat zij graag met de tijd mee willen en het kwaliteitsniveau op het bedrijfsterrein op peil willen brengen. Hier ligt ook een belang voor de gemeente: met een goed digitaal ontsloten terrein, kunnen in de toekomst grotere bedrijven aangetrokken worden die mede hiervan afhankelijk zijn.

Ook is aangegeven dat ondernemers toe willen werken naar een veiliger terrein. Op de Merm is vanuit de bedrijvenstichting recent een project gefinancierd met gelden uit het Ondernemersfonds om de Merm volledig met camera's te bewaken. Op de Aam wordt dit echter nog ontbeerd.

Om dit ook mogelijk te maken voor de Aam, waarbij het om grote investeringen gaat gezien de omvang van de Aam, wordt ook dit project mede betaald uit de provinciale subsidiegelden. De totaal geraamde kosten bedragen € 300.000.

Dit is mede een project dat t.z.t. uit de parkmanagement-organisatie kan worden opgezet. Mogelijk dat ook ondernemers (via de op te richten stichting) hieraan een bijdrage kunnen leveren. Voor dit moment wordt voorgesteld dat de gemeente, gezien het belang van het hebben van een terrein dat voldoet aan de modernste technieken, de co-financiering voor haar rekening neemt.

d. t/m g. Uitvoeren subsidieregeling gevelstimuleringsfonds

Op sommige delen van de Aam staan relatief “oude” panden. Upgrading van het beeldkwaliteitsniveau is plaatselijk gewenst. Om ondernemers te stimuleren om hun voorgevels en voorterreinen op te knappen, wordt een subsidiemogelijkheid geboden. Hiervoor wordt een subsidieregeling opgesteld en een voorwaardenpakket (wie mag aanvragen, waaraan moet de aanvraag voldoen, hoe en wanneer vindt uitvoering plaats, etc.). Het project vindt plaats in het kader van de herstructurering van Elst Zuidoost.

h. Vervoersmanagement

Een onderdeel van de provinciale subsidieaanvraag is het opzetten van vervoersmanagement. Om ondernemers hiertoe te prikkelen, dient de gemeente zich bij voorkeur investeringsbereid op te stellen. Met het opstellen van een integraal plan kunnen efficiencyvoordelen voor bedrijven gehaald worden en het heeft een bijkomend voordeel dat dat positief van invloed is op het aantal verkeersbewegingen en milieubelasting. Hier is derhalve ook een gemeentelijk belang aan de orde. De helft wordt gefinancierd met provinciale subsidiegelden.

Programma Wonen

Geen.

Programma Verkeer

13. Monitoring verkeer

Hoe ontwikkelt het verkeer zich in Overbetuwe? Wat zijn de effecten van maatregelen? Om antwoord te geven op deze vragen moeten er tellingen worden uitgevoerd. Concrete tellingen zijn de effectmeting in en rond Driel en een telling naar fietsverkeer binnen Overbetuwe. Door de aanleg van de N837 is een onderdeel van het 'Rondje Overbetuwe' gerealiseerd. Voor de aanleg van de N837 is er een nulmeting uitgevoerd. Nu deze gereed is, moet er gemonitord worden wat de effecten hiervan zijn voor de omgeving.

De Stadsregio gaat, in verband met het opzetten van een verkeersmodel voor het fietsverkeer, tellingen uitvoeren. Deze vinden alleen plaats op de lijn Arnhem-Nijmegen (Rijksweg Noord en Zuid). Wij kunnen, onder de gunstige condities van de Stadsregio, hierin meeliften om inzicht te krijgen over het fietsverkeer binnen ons grondgebied.

Programma Landschap & Recreëren

Geen.

Programma Interne Zaken

15. Vervanging dienstauto koeriersdienst

De huidige dienstauto is 10 jaar oud in 2012 en moet vervangen worden.

Programma Reguliere Werkzaamheden

28. Extra WOZ kosten

Vanaf 2010 zijn er diverse commerciële bureaus actief die (t.b.v. de belanghebbende) op basis van 'no cure no pay' een WOZ-bezwaarschrift indienen. In het Besluit Proceskosten Bestuursrecht is bepaald dat, als een bezwaarschrift gegrond wordt verklaard, de redelijk gemaakte kosten aan de belanghebbende moet worden vergoed. De kostenvergoeding bestaat uit een vast bedrag van € 218 (voor de beroepsmatig verleende bijstand) én uit een vergoeding voor de kosten van een deskundige. In de praktijk wordt nagenoeg elk bezwaarschrift gemotiveerd d.m.v. een taxatierapport. In 2010 hebben we hiervoor ongeveer € 25.000 aan extra kosten voor moeten maken. Daar komt de komende jaren geen daling in. Sterker nog: dit soort bureaus zijn enorm actief in de benadering van de burgers.

29. Wegenplan

a. Herinrichten Dorpsplein Hemmen

In verband met een tekort aan parkeerplaatsen moet het dorpsplein in Hemmen heringericht worden om de parkeercapaciteit te vergroten. In verband met het historische karakter moeten andere materialen gebruikt worden voor de aan te brengen verhardingen.

b. Julianaplein Zetten

Het Julianaplein moet beter toegankelijk worden voor autoverkeer, zodat er makkelijker kan worden geparkeerd.

c. Hyacintenstraat Heteren

Na de afronding van Liefkeshoek, de openbare ruimte herinrichten en het asfalt vervangen door klinkers.

d. Weteringsewal Elst

Betreft gedeelte Weteringsewal gelegen tussen de A325 en de Logtsestraat. De bestaande asfaltribbelstroken worden zo slecht dat deze vervangen moeten worden. Bij de aanleg van nieuwe ribbelstroken maken we gebruik van beton, omdat dit materiaal duurzamer is.

e. Stationsstraat Zetten

Stationsstraat / Hoofdstraat in Zetten vanaf de Wageningsestraat tot de Veldstraat herinrichten. Eerste deel na nieuwbouw van Zetten Zuid en tweede deel inrichten als 30 km zone.

30. Aanleg kunstgras voetbalveld v.v. Excelsior Zetten

Het gaat hier om de aanleg van een kunstgras voetbalveld bij voetbalvereniging Excelsior in Zetten. Op basis van de behoeftebepaling en uitgaande van de zaterdag heeft voetbalvereniging Excelsior vanaf seizoen 2010/2011 recht op 1 extra wedstrijdveld. Er is op het sportcomplex geen ruimte voor uitbreiding met een extra veld. Op basis van de Notitie kunstgras van 21 april 2009 en de daarin genoemde afwegingen kan een kunstgrasveld worden aangelegd.

31. Vogelbuurt Driel

Aanpak van de openbare ruimte in deze wijk wordt gefaseerd uitgevoerd in de periode 2012 tot en met 2017. Dit project moet ervoor zorgen dat de openbare ruimte in deze wijk op basisniveau blijft. Door middel van dit integrale project willen we in deze naoorlogse wijk: de riolering vervangen plus een hemelwaterriool aanleggen i.c.m. afkoppelen dakafvoeren, de openbare ruimte herinrichten (wegen) en de openbare verlichting vervangen en tevens dimmen. De benodigde budgetten voor riolering en openbare verlichting komen respectievelijk uit het GRP en onderhoudsbudget straatverlichting.

32. Elst Zuidoost

a. Plankosten visievorming

Om het herstructureringsproces tot een goed resultaat te brengen en de te ontvangen provinciale en Efro-gelden op een juiste wijze in te zetten, is er noodzaak tot het opzetten van een integrale structuurvisie van het gebied. In de visie dienen uitspraken gedaan te worden over de toekomstige functioneringsrichting van Elst Zuidoost. Hiervoor dienen plankosten te worden gemaakt, waarvan de helft wordt gefinancierd met provinciale subsidiegelden.

b t/m d. Pilot energiescans (verkennen kansen voor duurzame energie)

Om aanspraak te maken op provinciale subsidiegelden heeft de provincie aangegeven dat in Elst Zuidoost ook projecten met een duurzaamheidskarakter gegenereerd moeten worden. Om daaraan te voldoen, is gezocht naar een project dat ook in het voordeel van de ondernemers kan werken. Daarom wordt een project opgezet om ondernemers energiescans aan te bieden. Uiteraard wordt

het deelnemersaantal jaarlijks gemaximeerd. Voor het project moet een uitvoeringsplan worden opgesteld. Het project wordt in samenwerking met het Klimaatbureau uitgevoerd.

33. Sloop noodlokaal Stap voor Stap

Stisamo wil het noodlokaal bij Stap voor Stap slopen. Het is niet meer nodig, in slechte staat en er is asbest aanwezig. Het verwijderen van een noodlokaal is een voorziening in de onderwijshuisvesting als de gemeente dat lokaal ook zelf bekostigd heeft. De sloopkosten zijn gebaseerd op een offerte van een aannemer. De kosten voor het verwijderen van asbest en de asbestinventarisatie kunnen worden gedekt uit de post "veiligheidsvoorzieningen onderwijs". Het restantbedrag is op het PNL geplaatst.

34. Uitbreiding gebouw brede school De Zon

Capaciteit van brede school De Zon is 5.174 m2 BVO. In 2014-2018 ontstaat volgens de leerlingenprognose (opgesteld in 2010) de piek met leerlingen en dan is er meer ruimte nodig. Op basis van de verordening moet deze uitbreidingsbehoefte er langer dan 4 jaar zijn om in aanmerking te komen voor bekostiging. Het aantal m2 wat brede school De Zon 5 jaar lang tekort komt, is 49 m2. Op de piek is dat meer, maar die behoefte houdt geen 5 jaar aan.

35. Scholenzone Westeraam

a. en b. Investering Lyceum Elst door toename aantal leerlingen

Het schoolbestuur gaat een deel van de nieuwbouw voorfinancieren voor eigen risico. De verwachting is dat de terugbetaling van deze voorfinanciering in 2013 en 2014 aan de orde is op grond van de toename van het aantal leerlingen. Het schoolbestuur doet daarbij op grond van de onderwijshuisvestingsverordening een beroep op de zorgplicht van de gemeente.

36. Elst Centrum

Deze kosten hebben betrekking op de 1e fase van de herinrichting van het centrum te Elst. Het betreft de herinrichting van deelgebied Valburgseweg, Kokkeland en de totale planvoorbereiding van de 2e fase, Europaplein en omgeving.

Het eenmalige bedrag (€ 1.500.000) is gebaseerd op een inschatting. Medio 2011 zal de raming voorzien van een dekkingsplan beschikbaar zijn.

Toelichting op stelposten (zie matrix onderaan PNL):

a. Stelposten onderuitputting

In het PNL worden van investeringen in het jaar waarin deze staan gepland, maar 50% van de kapitaallasten meegenomen, omdat de uitgaven van de investeringen vaak ook pas in de loop van het jaar gedaan worden (rente in dat jaar dus ook lager). In het PNL worden de kapitaallasten in eerste instantie wel voor 100% geraamd, maar onderaan het overzicht wordt 50% teruggeraamd; zie het blokje "onderuitputting".

In het volgende jaar drukken de kapitaallasten van die investeringen volledig op de begroting.

Daarom treft u onderaan het overzicht in dat volgende jaar een toevoeging van 50% van de kapitaal-lasten van investeringen uit het voorgaande jaar. De 50% onderuitputting 2011 werkt door naar 2012 en bedraagt € 39.177. Dit bedrag is inmiddels via de staat van investeringen al verwerkt in diverse posten van de begroting 2012.

b. Stelpost jaarschijf 2015

In de kadernota is aangegeven wat per jaarschijf de maximale structurele lasten mogen zijn van de PNL-posten 2012 t/m 2015. In het PNL bij de begroting 2012 zijn de lasten van jaarschijf 2015 lager, maar de ervaring heeft geleerd dat de nog niet ingevulde financiële ruimte bij de volgende begrotingen zeker nodig zal zijn om de PNL-lasten te kunnen dekken. Het is daarom gebruikelijk om een stelpost op te nemen tot het niveau van de te verwachten werkelijke lasten (in dit geval tot € 0,5 miljoen, zoals vastgesteld in de kadernota).

Bijlage IV Aanvullend Programma Nieuwe Lasten 2012-2015

Nr.	Omschrijving	Afd.	Jaar uitv.	Invest eenmalig	Invest eenm. BCF	BTW bedrag	Reserves e.d.	Derden / grondexpl.	Netto inv. eenmalig	Expl. last	Afschr. term.	Lasten 2012	Lasten 2013	Lasten 2014	Lasten 2015
Programma Samenleven															
1.	Benchmark WMO	SOZA	2012							10.000		10.000			
Programma Leren & Werken															
2.	Huurovergoeding noodlokalen VO-school Westeraam	MO	2012	72.000	72.000	0	72.000								
Programma Reguliere Werkzaamheden															
3.	Bijdrage aan Bureau Hult (onderhoud groen door "reclassering")	OpR	2012							25.000		25.000			
4.	Centrumplan Eist: verschuiving van 2013 naar 2012	RO	2012	1.785.000	1.500.000	285.000			1.500.000		20	115.314	-115.314		
				1.857.000	1.572.000	285.000	72.000	0	1.500.000	35.000		150.314	-115.314	0	0
Algemene reserve 2012: 72.000 Algemene reserve 2013: 0 Algemene reserve 2014: 0 Algemene reserve 2015: 0 Totale bijdrage algemene reserve 72.000 2012 2013 2014 2015 Wijziging netto lasten															
										Onder- uit- putting 50%		-57.657	57.657	-57.657	
										Wijziging netto lasten		92.657	0	-57.657	0

Toelichting aanvullende PNL-posten 2012-2015

Programma Samenleven

1. Benchmark WMO

Voorheen was in de begroting een structurele raming van € 10.000 opgenomen voor uitvoeringskosten benchmark WMO. Met ingang van 2010 is de betreffende post echter uit de begroting geschrapt in de veronderstelling dat dit budget niet meer nodig zou zijn. De afdeling MO-SoZa heeft echter geconcludeerd dat benchmarking WMO jaarlijks nog steeds noodzakelijk is en daarom wordt het budget opnieuw structureel opgenomen.

Programma Leren & Werken

2. Huurvergoeding noodlokalen VO-school Westeraam

Door vertraging van nieuwbouw van een openbare VO-school op Westeraam zijn noodlokalen langer nodig dan oorspronkelijk was gepland en wel tot ongeveer juli 2012. De huurvergoeding over deze verlengde periode bedraagt € 72.000.

Programma Reguliere Werkzaamheden

3. Bijdrage aan Bureau Halt

Van het Bureau Halt is een verzoek ontvangen om met ingang van 2012 jaarlijks € 25.000 te betalen voor het werk dat "reclassering" via dit bureau uitvoert aan openbaar groen in deze gemeente. Bureau Halt ziet zich genooddaakt om vanwege de rijksbezuinigingen deze bijdrage te vragen. De afdeling openbare Ruimte bespaart door inschakeling van bedoeld personeel jaarlijks een groot bedrag op dit onderhoud.

4. Centrumplan Elst (verschuiving van 2013 naar 2012)

In het PNL 2012-2015 dat bij de behandeling van de kadernota 2012 is vastgesteld, was deze post opgenomen in jaarschijf 2013. Dit budget is echter al in 2012 nodig. Zie verdere toelichting bij PNL-post 36 op bijlage III.

Bijlage V Signaallijst 2012-2015

Posten die wij vermelden op de signaallijst voldoen aan de volgende criteria:

- min of meer bestuurlijke overeenstemming over de noodzaak
- op dit moment weinig inhoudelijke informatie voorhanden
- op dit moment weinig financiële informatie voorhanden
- verwacht moment van uitvoering binnen de meerjarentermijn
- relevant (het moet wel ergens om gaan)

In deze signaallijst hebben wij niet de grote projecten opgenomen. Deze hebben wij al opgenomen in het Overzicht Grote Projecten, waarvoor de dekkingsmiddelen niet/of niet volledig beschikbaar zijn (categorie B en C van dat overzicht). Via dat overzicht heeft uw raad daarvan dus al kennis kunnen nemen.

Nr.	Omschrijving	Programma	Afdeling	Jaar
A. Signaalposten, reeds opgenomen in de programmabegroting 2010/2011				
1.	Doorontwikkelen dienstverlening naar een klantcontactcentrum (KCC)	Reguliere Werkzaamheden	PUZA	2012-2015
2.	Ontwikkelen beleid en aanpassen objectverwijzing/bewegwijzering	Reguliere Werkzaamheden	OR	2012
3.	Excessieve kostenregeling (nieuwe) Monumentenwet	Landschap & Recreëren	BWM	2012 e.v.
4.	Inventariseren en reserveren voor groot onderhoud buitensport accommodaties	Samenleven	MO	2012
5.	Opzetten/ontwikkelen Boerderij Lingezegen	Landschap & Recreëren	MO	2012
6.	Maatschappelijke voorzieningen Zetten (w.o. De Wanmolen)	Samenleven	MO	2012 e.v.
B. Nieuwe signaalposten (katernota 2012-2015)				
1.	Actualisatie Gemeentelijk Mobiliteitsplan Overbetuwe en bijbehorend uitvoeringsprogramma	Verkeer	RO	2013
2.	Structurele invulling toezicht Drank- en Horecawet	Reguliere Werkzaamheden	VEI	2012 e.v.
3.	Reorganisatieproces	Interne Zaken	BMO	2012-2014
4.	Speelruimtebeleid: ontwikkeling, realisatie en beheer	Wonen, Samenleven	MO, OR	2012
5.	Onkruidbestrijding op verharding	Reguliere Werkzaamheden	OR	2013

6.	Invoering regionale uitvoeringsdiensten (RUD's)	Reguliere Werkzaamheden	BWM	2012 e.v.
7.	MFC Valburg	Samenleven	MO	2013
8.	Onderhoud sporthal De Brouwerij	Leren & Werken	MO	2012
9.	Flankerende parkeermaatregelen Elst Centraal en Elst Centrum	Verkeer	RO	2013
10.	Fietspad Hemmen-Elst	Verkeer	RO	2012
11.	Regionalisering brandweer	Reguliere Werkzaamheden	VEI	2014
12.	Uitvoering kernenbeleid	Reguliere Werkzaamheden	BMO	2012
13.	Inhoudelijke samenwerking	Reguliere Werkzaamheden	MO	2013

A. Toelichting signaalposten reeds opgenomen in de programmabegroting 2010/2011¹¹

1. Doorontwikkelen dienstverlening naar een klantcontactcentrum (KCC)

De pilot "scheiding telefonische en fysieke klantencontacten" is eind 2010 afgerond. De doelstelling (wachttijd aan balie en telefoon bekorten) is gehaald. In de loop van 2011-2012 zal het callcenter doorgroeien, zodat telefoontjes – bedoeld voor andere organisatieonderdelen – in één keer goed beantwoord kunnen worden, zonder de klant door te verbinden. De gemeente Overbetuwe zal eind 2012 overstappen naar het gebruik van het landelijke nummer: 14+netnummer (140481). Hiervoor is een samenwerking nodig met gemeenten in de regio. In dit kader moet een convenant gesloten worden met het Ministerie van Binnenlandse Zaken. De hiermee gepaard gaande kosten zijn nog niet in beeld.

2. Ontwikkelen beleid en aanpassen objectverwijzing/bewegwijzering

De verwijzing vanaf doorgaande wegen naar (maatschappelijke) instellingen en organisaties is incompleet en sinds de herindeling niet aangepast. Er moet beleid worden ontwikkeld voor deze vorm van bewegwijzering en de bebording moet daarop worden aangepast. Hierbij zal ook aandacht worden besteed aan toeristische bewegwijzering.

3. Excessieve kostenregeling (nieuwe) Monumentenwet

Per 1 september 2007 is de Monumentenwet 1988 gewijzigd, waarbij het principe wordt gehanteerd dat de verstoorder van het archeologische bodemarchief betaalt voor de onderzoekskosten. Voor projecten waarbij de investeringskosten niet in verhouding staan tot de kosten van de opgraving komen deze kosten niet volledig ten laste van de verstoorder op grond van de wet. Per project zal de gemeente in die gevallen een drempelbedrag op grond van de Regeling archeologische monumentenzorg verschuldigd zijn. Om te bepalen welke projecten excessieve kosten met zich meebrengen, zullen de ruimtelijk uitvoeringsprojecten die in 2011/2012 plaatsvinden moeten worden geïnventariseerd en worden beoordeeld (a.d.h.v. de archeologische waardenkaart) op mogelijke excessieve kosten. Voor 2011 is hiervoor binnen de algemene reserve nog € 225.000 beschikbaar (destijds via PNL 2010 beschikbaar gesteld).

¹¹ Op deze dossiers vindt de nodige ontwikkeling plaats. Het kan zijn dat een aantal recente ontwikkelingen en/of recente besluitvorming niet is verwerkt in de toelichtende tekst. Als peildatum geldt 1 september 2011.

Op basis van de ervaringen van 2011 beoordelen wij of het opnemen van een jaarlijks budget noodzakelijk zal zijn. Er is geen indicatie van het bedrag te geven, omdat de investeringskosten afhankelijk zijn van de archeologische vondsten.

4. Inventariseren en reserveren voor groot onderhoud buitensport accommodaties

De gemeente is verantwoordelijk voor het groot onderhoud aan de voetbalvelden. Begin 2008 heeft een externe specialist de staat van het groot onderhoud van de voetbalvelden onderzocht. Uit dat onderzoek is gebleken dat de huidige staat van de velden op dat moment zeer goed was. Hierdoor was er geen reden om een voorziening voor het groot onderhoud aan de voetbalvelden te treffen. Inmiddels zijn er diverse ontwikkelingen geweest. Er zijn kunstgrasvelden aangelegd voor de hockeyvereniging en ook bij voetbalvereniging Spero is kunstgras aangelegd. Om deze reden is het van belang om het groot onderhoud van de buitensportaccommodaties waarvoor de gemeente verantwoordelijk is wederom te inventariseren. Het gaat hierbij om de (kunstgras)velden van de voetbalverenigingen en de hockeyvereniging. Naar aanleiding van deze inventarisatie worden meerjarenonderhoudsplannen opgesteld die de basis vormen voor een nieuw te treffen voorziening voor het groot onderhoud van de buitensport accommodaties. Dit zal mogelijk zowel een beschikking over de algemene reserve betekenen (beginsaldo te vormen nieuwe voorziening) als een extra structurele last (gemiddelde jaarlijkse storting). Om welke bedragen het zal gaan, is op dit moment nog onbekend.

5. Opzetten/ontwikkelen Boerderij Lingezen

Boerderij Lingezen is een particulier initiatief voor het realiseren van een centrum voor natuur en zorg in Park Lingezen. De raad heeft op 14 december 2010 besloten dat zij haar steun uitspreekt voor de oprichting van Boerderij Lingezen en zei toe bereid te zijn dit initiatief te ondersteunen met financiële middelen. In de voorwaarden voor deze steun is opgenomen dat de financiële impuls alleen eenmalig kan zijn (een investeringsbijdrage). Dit betekent in de praktijk dat een bijdrage in de aankoop van grond of opstallen een optie is. Over de mogelijke hoogte van een bijdrage is op dit moment nog niets te zeggen. Momenteel vindt een haalbaarheidsonderzoek plaats, waaruit moet blijken welke investering nodig is om het initiatief van Boerderij Lingezen van start te kunnen laten gaan.

6. Maatschappelijke voorzieningen Zetten (waaronder De Wanmolen)

Op 26 januari 2010 heeft de gemeenteraad besloten een sporthal te bouwen bij het HPC in Zetten. Een vervolgstap hierop is een onderzoek naar het voorzieningenniveau in Zetten en in het bijzonder de positie van De Wanmolen. Uitgangspunt is dat De Wanmolen aan vervanging toe is en het onderzoek moet uitwijzen welke voorzieningen hiervoor terug moeten komen. Het onderzoek moet nog ingepland worden.

B. Toelichting nieuwe signaalposten

1. Gemeentelijk Mobiliteitsplan Overbetuwe (GMO) met bijbehorend uitvoeringsprogramma

Het GMO is geëvalueerd en er is gestart met de actualisatie. Het bijbehorende uitvoeringsprogramma zal ook worden geactualiseerd. Het is nog niet bekend welke financiële consequenties voortvloeien uit de actualisatie van het uitvoeringsprogramma. Het is al wel duidelijk dat er een aantal nieuwe projecten zal worden toegevoegd aan dit programma. Het gaat om de volgende projecten:

- Hoogwaardig openbaar vervoer: Naar aanleiding van de studie naar de ontwikkeling van een HOV-netwerk binnen de regio Arnhem Nijmegen is lijnennetwerk ontwikkeld. In dit netwerk zijn

de lijnen Arnhem - Elst - Nijmegen en Elst - Zevenaar opgenomen. Deze lijnen moeten nog verder uitgewerkt worden.

- Herinrichting Nieuwe Aamsestraat tussen tangent Elst en A325: De verkeersintensiteiten nemen fors toe op de Nieuwe Aamsestraat tussen de A325 en de rotonde met de Ceintuurbaan. Uit recente onderzoeksresultaten blijkt dat de huidige infrastructuur onvoldoende robuust is om het verkeer in de toekomst te kunnen blijven afwikkelen. Er wordt gewerkt aan een nieuw ontwerp van dit wegvak.
- Fietsvoorzieningen langs Industrierweg Oost/Bemmelseweg: De route is een belangrijke fietsroute die aansluit op de Kattenleger en gebruikt wordt door scholieren om naar Bommel te fietsen. In de plannen van Park Lingezegen krijgt de Kattenleger een belangrijke functie voor de ontsluiting van het autoverkeer van en naar Bommel. Dit is ook de reden dat langs de Kattenleger een vrijliggend fietspad wordt aangelegd. Met de aanleg van de fietsvoorziening langs de Industrierweg Oost/Bemmelseweg ontstaat er een gesloten en veilige fietsverbinding tussen Elst en Bommel.

2. Structurele invulling toezicht Drank- en Horecawet

Toezicht op de Drank- en Horecawet is op dit moment nog een taak van de nieuwe Voedsel en Waren Autoriteit (nVWA). De Tweede Kamer heeft inmiddels na jaren van discussie ingestemd met het definitieve wijzigingsvoorstel van de Drank- en Horecawet (DHW). Wat resteert is behandeling in de Eerste Kamer, waarna de DHW met behulp van een Koninklijk Besluit in werking zal treden. De definitieve invoering van de nieuwe DHW zal naar verwachting in de loop van 2012 plaatsvinden. In dit wijzigingsvoorstel is onder meer bepaald dat het toezicht op de naleving van de DHW vanaf de inwerkingstelling van de wet niet meer bij de nVWA ligt, maar wordt overgedragen aan de gemeenten.

Vooruitlopend op deze wijziging neemt Overbetuwe samen met de andere 5 gemeenten uit ons politiedistrict deel aan een pilotproject. Hierbij wordt het toezicht -met subsidie van het Rijk- tijdelijk door de betrokken gemeenten uitgevoerd. Hiervoor is tijdelijk 1 toezichthouder aangesteld. Uit de resultaten van de pilot blijkt dat het toezicht enorm is verbeterd: horecaondernemers en evenementen worden nu veelvuldig gecontroleerd. Het accent ligt daarbij op het verstrekken van drank aan jongeren. Ook de jongeren zelf worden gecontroleerd op het kopen en/of nuttigen van alcohol.

Op 1 januari 2011 liep de pilot af. Omdat op dat moment de nieuwe Drank- en Horecawet nog niet van kracht was, hebben de deelnemende gemeenten gezamenlijk besloten om het toezicht voort te zetten en de daarmee samenhangende kosten naar evenredigheid te verdelen. Hiervoor hebben de deelnemende gemeenten een convenant opgesteld en ondertekend. Omdat de verwachting is dat de wetswijziging in de loop van 2012 zal plaatsvinden is het, gelet op de goede resultaten in de pilotperiode, gewenst dat het toezicht op naleving van de Drank- en Horecawet per 1 januari 2012 wordt voortgezet en bij voorkeur op de wijze die momenteel wordt gevolgd. Op het PNL 2011-2014 hebben wij daarom verzocht om een eenmalig bedrag van € 22.500 beschikbaar te stellen, maar dat bedrag is toen niet opgenomen. De verwachting is dat we bij het uiteindelijk doorvoeren van de wetswijziging hiervoor een compensatie vanuit het Rijk zullen ontvangen. Omdat het nog onduidelijk is of een dergelijke compensatie kostendekkend is, voeren wij deze post op als signaalfunctie.

3. Reorganisatieproces

In 2011 is besloten over een nieuwe inrichting van de organisatie. De reorganisatie is structureel minimaal budgettair neutraal, maar zal wel de nodige eenmalige kosten met zich meebrengen. Het gaat daarbij om invoeringskosten, kosten van verhuizing, etc. Maar ook om kosten die samenhangen met het (her)plaatsen van de medewerkers: opleiding, kosten voortvloeiend uit toepassing Sociaal Statuut, etc. Deze kosten zijn niet uit bestaande budgetten te dekken. Indicatie van het bedrag: € 300.000 incidenteel.

4. Speelruimtebeleid: ontwikkeling, realisatie en beheer

In 2011 werken we de nota 'Buiten spelen in Overbetuwe' uit. Uit de evaluatie van de oude nota bleek al dat de kwaliteit van onze speeltuinen te wensen over laat (m.b.t. totaalonderhoud, speelwaarde). Om die kwaliteit op niveau te brengen en om te blijven voldoen aan de wettelijke veiligheids- en kwaliteitseisen, is aanvullend onderhouds- en vervangingsbudget gewenst. Ophoging tot 10% van de waarde van de huidige voorraad speeltoestellen is gewenst. In de nota werken we de financiële consequenties verder uit.

Indicatie van het bedrag: € 35.000 structureel.

5. Onkruidbestrijding op verharding

Onkruid op verharding wordt momenteel bestreden met het middel Round-up evolution en de werkzame stof Glyfosaat. Dit middel is het enige chemische bestrijdingsmiddel dat nog ingezet mag worden op verharding. Verschillende glyfosaatmiddelen, waaronder Round-up evolution, zijn tot 1 juli 2012 toegestaan. Of het middel daarna nog wordt toegestaan, is afhankelijk van de evaluatie door de Europese registratiecommissie. Aangezien in 2008 ook het middel Casaron (toegepast in plantsoenen om ontkieming van onkruid tegen te gaan) al verboden is, wordt er rekening mee gehouden dat Glyfosaat een zelfde lot beschoren is.

Niet-chemische methoden zijn enkele malen duurder dan gebruik van chemische middelen. Het onderhoudsbudget zal daarom, bij gelijkblijvende kwaliteit van de openbare ruimte, moeten worden opgehoogd.

Indicatie van het bedrag: € 275.000 structureel (uitbesteed werk).

6. Invoering regionale uitvoeringsdiensten (RUD's)

Het Ministerie van VROM, het IPO en de VNG hebben in 2010 afspraken gemaakt over het verbeteren van de kwaliteit van de uitvoering van VROM-taken. Enerzijds worden kwaliteitscriteria geformuleerd, anderzijds worden regionale uitvoeringsdiensten (RUD's) opgericht. In de RUD's wordt door gemeenten en provincies samengewerkt op het gebied van complexe en bovenlokale milieugerelateerde uitvoeringstaken. De RUD's vormen gezamenlijk een landelijk dekkend netwerk en moeten bottom-up tot stand komen onder procesregie van de provincie. In 2012 komt duidelijkheid over welk basistakenpakket de gemeente Overbetuwe wil inbrengen, aan welke kwaliteitscriteria moet worden voldaan en hoe de RUD's in de provincie Gelderland worden vormgegeven.

Een indicatie van het bedrag is, door het grote aantal onzekere factoren (welk takenpakket, welke kwaliteitscriteria en omvang van RUD's in Gelderland), nog niet aan te geven.

Wel heeft het Rijk al in de decembercirculaire 2010 van de algemene uitkering aangekondigd om forse structurele efficiencykortingen toe te passen (in 2012 € 140.000 oplopend tot bijna € 280.000 in 2014).

Het is zeer twijfelachtig of de hele operatie straks ook daadwerkelijk tot structurele kostenverlagingen van gelijke omvang zullen leiden.

7. MFC Valburg

De bouw van een multifunctioneel centrum (MFC) in Valburg maakt onderdeel uit van het DOP Valburg (raadsbesluit december 2009). Sinds begin 2009 is onderzoek gedaan naar een mogelijke locatie voor het MFC en er is een programma van eisen opgesteld. Inmiddels is een massastudie verricht waaruit een voorkeursvariant is voortgekomen. Daarnaast is er een voorkeursvariant opgesteld door de Dorpsraad Valburg. Het doel is om de raad nog in 2011 een voorstel te doen over de realisatie van een MFC inclusief exploitatie.

8. Onderhoud sporthal De Brouwerij

Door een onderzoek van de controller van De Brouwerij blijkt dat de sporthal van De Brouwerij voor de helft eigendom is van de school. De andere helft is eigendom van de OGH. Als de helft van het eigendom van de school is, is het mogelijk dat een deel van de onderhoudskosten voor rekening van de gemeente komt. Dit moeten we nog uitzoeken a.d.h.v. overeenkomsten. Indicatie van het bedrag: onbekend. De overeenkomsten met afspraken hebben wij nog niet. Er is nu ook nog geen meerjarenonderhoudsplanning (met bijbehorende bedragen) van de sporthal bij ons bekend.

9. Flankerende parkeermaatregelen Elst Centraal en Elst Centrum

In Elst Centraal wordt een betaalde parkeervoorziening aangelegd. Hierdoor is het noodzakelijk om flankerende maatregelen te nemen om de exploitatie mogelijk te maken en de overlast in het aangrenzende gebied te voorkomen. In het Centrumplan Elst zijn (mede door de ontwikkelingen) flankerende parkeermaatregelen nodig om de parkeerplaatsen optimaal te benutten en de overlast voor de bewoners tot een minimum te beperken.

Indicatie van het bedrag: onbekend.

10. Fietspad Hemmen-Elst

In 2011 zal een tracéstudie uitgevoerd worden naar de mogelijkheden voor de aanleg van een fietspad langs de Linge (Weteringsewal) tussen Zetten en Elst. Omdat een tracéstudie nog moet plaatsvinden, is op dit moment nog geen indicatie te geven van de kosten van realisatie.

11. Regionalisering brandweer

Door een wetswijziging verdwijnen de lokale brandweren en komt er ook in onze regio één regionale brandweer. Aansturing gebeurt dan niet meer door het lokale bestuur en/of een lokale commandant, maar door het bestuur van de veiligheidsregio en de regionaal commandant. De planning is om de regionalisering per 1 januari 2014 te hebben afgerond. Of de regionalisering financiële consequenties heeft voor Overbetuwe is op dit moment nog niet te zeggen.

12. Uitvoering kernenbeleid

De afgelopen jaren is vanuit bijna alle kernen een Dorpsontwikkelingsplan (DOP) aan de gemeente aangeboden. Alleen Driel en Heteren werken nog aan een DOP. De verwachting is dat deze DOP's aan het eind van dit jaar respectievelijk begin 2012 worden afgerond. Dit maakt het mogelijk om te

komen met een geprioriteerd integraal uitvoeringsplan ten aanzien van alle ingediende DOP's. Een aantal van de DOP's is inmiddels immers ambtelijk voorzien van een uitvoeringsadvies. Er ligt echter geen samenbindend integraal advies over alle DOP's heen.

Om grip te krijgen op de haalbaarheid van al die plannen en gesteld te staan ten aanzien van de verwachtingen die er in de kernen leven, wordt een dergelijk advies ambtelijk voorbereid. Dit leidt begin 2012 tot een samenhangende bestuurlijke afweging over prioritering van mogelijke projecten/ activiteiten die uit de DOP's naar voren komen inclusief de hieraan gerelateerde planning, randvoorwaarden en helderheid over de gemeentelijke rol.

13. Inhoudelijke samenwerking

De gemeenteraad heeft op 23 november 2010, tijdens de behandeling van de evaluatie inhoudelijke samenwerking, een motie aangenomen. In deze motie roept de gemeenteraad het college op om een toekomststrategie te ontwikkelen voor de inhoudelijke samenwerking (in de Brede School) vanaf 2012. De gemeenteraad heeft vervolgens in juli 2011 ingestemd om (het kalenderjaar) 2012 als overbruggingsjaar te benutten en voor 2012 nog éénmalig 40.000 euro ter beschikking te stellen voor de inhoudelijke samenwerking.

Wij zijn inmiddels bezig met het formuleren van een visie op de inhoudelijke samenwerking vanaf 2013, wanneer de éénjarige verlenging afloopt. Welke kant dit proces op zal gaan en welke kosten dit met zich mee zal brengen, is nog niet duidelijk. Als indicatie en referentiekader noemen we daarom nu een bedrag van € 40.000. Dit is het bedrag, dat de afgelopen jaren beschikbaar was voor de inhoudelijke samenwerking.

Bijlage VI Overzicht reserves en voorzieningen 2012-2015

Toelichting algemeen

Evenals vorig jaar geven wij in deze bijlage:

- een totaaloverzicht van alle reserves en voorzieningen met de saldi aan het begin van het begrotingsjaar
- een meerjarenoverzicht per reserve en voorziening met toelichtingen

Uit de toelichtingen zal blijken dat met name bij voorzieningen niet altijd een meerjarenperspectief gegeven kan worden. Bij de reserves is meestal wel een meerjarenraming opgenomen, ook al is de onderbouwing niet altijd even hard. Ook in die gevallen hebben wij ernaar gestreefd om op basis van gekozen uitgangspunten toch een zo goed mogelijk inzicht te geven in het verloop van de reserves in de komende jaren.

Verder is er rekening gehouden met begrotingswijzigingen t/m juni 2011.

Tenslotte treft u op de laatste pagina van deze bijlage nog aan:

- een overzicht van de algemene reserve met o.a. meer gespecificeerde mutaties per jaarschijf (inclusief jaarschijf 2011, gelet op een aantal belangrijke mutaties)

Totaaloverzicht reserves en voorzieningen 2012

Omschrijving	Saldo 01-01-2012
I-A. Algemene reserve	9.877.178
Totaal algemene reserve (I-A)	9.877.178
I-B. Bestemmingsreserves (BR)	
<u>Bestemmingsreserves algemeen</u>	
1. BR Kunstwerken	172.541
2. BR Bovenwijkse voorzieningen	6.300.026
3. BR Vervanging materiaal OR en Veiligheid	2.812.513
4. BR Arbeidsmarkttoeleiding	167.796
5. BR Vitens	1.551.600
6. BR Planmatig onderhoud wegen	1.296.588
7. BR Riolering	13.506.948
8. BR Besteding woningbouwbudget Stadregio Arnhem/Nijmegen	1.154.931
9. BR Huis der Gemeente	3.900.000
10. BR Opruimen explosieven	684.039
11. BR Afslag 38	3.200.000
12. BR Voorfinanciering Huis der Gemeente	812.964
<i>Totaal bestemmingsreserves algemeen</i>	<i>35.559.946</i>
<u>Bestemmingsreserves dekking kapitaallasten</u>	
1. BR Kapitaallasten Ambtshuis	1.442.300
2. BR Kapitaallasten Project Brede School	9.086.867
3. BR Kapitaallasten Hockeycomplex De Pas	1.643.759
4. BR Kapitaallasten Heteren-Centrum	5.615.121
5. BR Kapitaallasten kunstgrasvelden Spero	471.970
6. BR Kapitaallasten sporthal HPC Zetten	1.732.882
<i>Totaal bestemmingsreserves dekking kapitaallasten</i>	<i>19.992.899</i>
Totaal bestemmingsreserves (I-B)	55.552.845
II. Voorzieningen (VZ)	
<u>Voorzieningen voor verplichtingen en risico's</u>	
1. VZ Wethouderspensioenen	2.835.512
2. VZ Planschades	30.000
3. VZ Dubieuze debiteuren	90.713
4. VZ Wachtgelden muziekschool	53.932
5. VZ Dubieuze debiteuren belastingen	214.893
6. VZ Nabestaandenpensioen	264.752
7. VZ Dubieuze debiteuren Soza	1.305.809
8. VZ Park Lingezen	2.200.000
9. VZ Verliesgevende complexen (bestemd)	5.795.077
10. VZ Afgesloten complexen (vrij)	275.595
11. VZ MTC	1.742.458
<i>Totaal voorzieningen voor verplichtingen en risico's</i>	<i>14.808.741</i>
<u>Voorzieningen middelen derden (niet van provincie/rijk)</u>	
Geen	0
<u>Voorzieningen ter egalisatie van kosten</u>	
1. VZ groot-onderhoud gemeentelijke accommodaties	3.626.105
<i>Totaal voorzieningen ter egalisatie van kosten</i>	<i>3.626.105</i>
Totaal Voorzieningen (II)	18.434.846
Totaal reserves en voorzieningen (I-A,B en II)	83.864.869

Meerjarenoverzicht reserves en voorzieningen 2012-2015 met toelichting

I. Reserves

Onderdeel A: Algemene reserve

10001 Algemene reserve

Bestemming

- deels buffer voor opvang eenmalige risico's;
- andere deel in principe vrij aanwendbare middelen om eenmalige (grote) uitgaven te dekken.

Achtergrondinformatie

In de paragraaf Weerstandsvermogen bij de programmabegroting worden o.a. de risico's, die beslag leggen op eenmalige dekkingsmiddelen zoveel mogelijk uitgedrukt in bedragen en vindt er een confrontatie plaats met de beschikbare eenmalige dekkingsmiddelen, waarvan de algemene reserve de belangrijkste is.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2012	9.877.178
mutatie in 2012	-899.666
Saldo 1-1-2013	8.977.512
mutatie in 2013	6.014.040
Saldo 1-1-2014	14.991.552
mutatie in 2014	1.070.949
Saldo 1-1-2015	16.062.501
mutatie in 2015	4.260.182
Saldo 31-12-2015	20.322.683

Toelichting meerjarenraming 2012-2015

Achter het laatste blad van deze toelichting treft u een specificatie aan van de mutaties per jaar-schijf.

Onderdeel B: Bestemmingsreserves (BR)

Bestemmingsreserves algemeen

12101 BR kunstwerken

Bestemming

Dekking uitgaven nieuwe kunstwerken.

Achtergrondinformatie

Een deel van de reserve bestaat uit restanten van reserves uit Valburg en Elst, die betrekking hadden op de oude 1%-regeling. Tevens zijn ontvangen bedragen van UPC in deze reserve gestort.

UPC heeft de voorwaarden gesteld dat de gemeente deze middelen dient te besteden aan kunst- en cultuurodoeleinden. De afdeling MO moet nog een uitvoeringsplan voorbereiden.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2012	172.541
mutatie in 2012	-172.541
Saldo 1-1-2013	0

Toelichting meerjarenraming 2012-2015

In 2012 wordt € 60.000 uit deze bestemmingsreserve onttrokken als heroverwegingsresultaat 2012. Omdat hierdoor het saldo eind 2012 lager zal zijn dan het door de raad vastgestelde minimumbedrag van € 150.000 zal deze bestemmingsreserve in de jaarrekening van dat jaar worden opgeheven.

12106 BR bovenwijkse voorzieningen

Bestemming

Dekking van kosten van voorzieningen, die niet alleen van belang zijn voor één bepaald gebied maar voor meerdere wijken van nut zijn.

Achtergrondinformatie

In deze reserve worden ten laste van grondexploitaties vaste bedragen per m2 gestort ter bekostiging van -zoals de naam al aangeeft- bovenwijkse voorzieningen.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2012	6.300.026
mutatie in 2012	259.768
Saldo 1-1-2013	6.559.794
mutatie in 2013	183.317
Saldo 1-1-2014	6.743.111
mutatie in 2014	183.317
Saldo 1-1-2015	6.926.428
mutatie in 2015	183.343
Saldo 31-12-2015	7.109.771

Toelichting meerjarenraming 2012-2015

De mutaties betreffen uitsluitend toevoegingen van de bijdragen vanuit grondexploitaties. De middelen van deze reserve zullen vooral worden ingezet ter dekking van een deel van de kosten van het nog aan te leggen deel van de rondweg Elst (Tangent). Omdat de nadere uitwerking hiervan op dit moment nog plaatsvindt, kan de kostenkant van het meerjarenperspectief nog niet worden ingevuld. Daarnaast wordt een deel van deze reserve ingezet voor werken die zijn afgesproken in de realisatieovereenkomst "De Breekenhof". Hiervoor worden vanuit de grondexploitatie extra bijdragen in deze bestemmingsreserve gestort door de projectontwikkelaar.

12115 BR vervanging materiaal OR en Veiligheid

Bestemming

Dekking kapitaallasten van investeringen van vervanging van materieel.

Achtergrondinformatie

Deze bestemmingsreserve is gebaseerd op het in april 2009 door de raad vastgestelde herziene systeem van "vervanging materieel afdelingen Openbare Ruimte en Veiligheid". De reserve wordt gevoed met stortingen ten laste van de exploitatie. Op deze wijze ontstaat er een jaarlijks gelijke belasting van het gemeentebudget, worden grote schommelingen op de afzonderlijke begrotingsposten voorkomen en is er een goede basis voor de jaarlijkse berekening van de uurtarieven van de machines en voertuigen.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2012	2.812.513
mutatie in 2012	-105.488
Saldo 1-1-2013	2.707.025
mutatie in 2013	-125.356
Saldo 1-1-2014	2.581.669
mutatie in 2014	-134.968
Saldo 1-1-2015	2.446.701
mutatie in 2015	-153.062
Saldo 31-12-2015	2.293.639

Toelichting meerjarenraming 2012-2015

Het meerjarenperspectief is afgestemd op de herziene versie van de vervangingsschema's (2009-2023) die in april 2009 aan de raad ter vaststelling zijn voorgelegd. De mutaties betreffen de jaarlijkse vaste stortingen en de jaarlijkse onttrekkingen van kapitaallasten van gerealiseerde vervangingsinvesteringen.

12123 BR arbeidsmarkttoeleiding

Bestemming

Opvang eenmalige extra kosten activiteiten arbeidsmarkttoeleiding.

Achtergrondinformatie

Het bedrag in deze bestemmingsreserve stamt nog uit de Elster tijd. Na de herindeling en het samenvoegen van allerlei reserves en voorzieningen was dit bedrag gestort in de voorziening arbeidsmarkttoeleiding. Omdat die voorziening echter alleen het wettelijke overschot op het werkdeel WWB mag bevatten, is bij de bestemming van het rekeningsresultaat 2005 voor het vrij besteedbare deel van de voorziening deze aparte bestemmingsreserve gevormd.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2012	167.796
mutatie in 2012	-167.796
Saldo 1-1-2013	0

Toelichting meerjarenraming 2012-2015

Voor deze meerjarenraming is er vanuit gegaan dat de middelen van deze reserve eind 2012 geheel zullen zijn ingezet.

12127 BR Vitens

Bestemming

Opvang tekort dat is ontstaan door verkoop aandelen Vitens.

Achtergrondinformatie

In 2006 zijn de preferente aandelen Vitens aan dat bedrijf verkocht voor een bedrag van € 2.327.400. Hoewel dit bedrag gedurende vijftien jaar (in 2007 t/m 2021) in gelijke termijnen zal worden ontvangen, diende op grond van de BBV-voorschriften de gehele verkoopopbrengst te worden verantwoord in boekjaar 2006, het jaar waarin de transactie feitelijk plaatsvond. Met ingang van de begroting 2007 was echter rekening gehouden met een structurele jaarlijkse ontvangst van € 155.160 (= 1/15e deel van de verkoopopbrengst). Om te voorkomen dat vanaf 2007 in de begroting een structureel gat zou ontstaan ter grootte van dit bedrag, is via de bestemming van het rekeningsresultaat 2006 de verkoopopbrengst gestort in een nieuw gevormde bestemmingsreserve Vitens. Gedurende vijftien jaar (voor het eerst in 2007) wordt conform de oorspronkelijke bedoeling jaarlijks een bedrag van € 155.160 aan deze bestemmingsreserve onttrokken.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2012	1.551.600
mutatie in 2012	-155.160
Saldo 1-1-2013	1.396.440
mutatie in 2013	-155.160
Saldo 1-1-2014	1.241.280
mutatie in 2014	-155.160
Saldo 1-1-2015	1.086.120
mutatie in 2015	-155.160
Saldo 31-12-2015	930.960

Toelichting meerjarenraming 2012-2015

Zie bij achtergrondinformatie.

12128 BR planmatig onderhoud wegen

Bestemming

Buffer voor het geval de onderhoudskwaliteit van de wegen te wensen overlaat door onvoldoende budget.

Achtergrondinformatie

De bestemmingsreserve is vanaf 2007 voornamelijk bedoeld om als buffer voor het geval de onderhoudskwaliteit van de wegen te wensen zou overlaten t.g.v. onvoldoende budget. Verder dient de bestemmingsreserve om jaarlijks de overschotten en tekorten op het product onderhoud wegen te egaliseren.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2012	1.296.588
mutatie in 2012	-719.625
Saldo 1-1-2013	576.963
mutatie in 2013	-192.321
Saldo 1-1-2014	384.642
mutatie in 2014	-192.321
Saldo 1-1-2015	192.321
mutatie in 2015	-192.321
Saldo 31-12-2015	0

Toelichting meerjarenraming 2012-2015

Voor deze meerjarenraming is er voorlopig van uitgegaan dat de middelen van deze reserve eind 2015 geheel zullen zijn ingezet. In 2012 wordt er (in het kader van de operatie Schatgraven) € 527.304 overgeheveld naar de algemene reserve.

12129 BR riolering

Bestemming

Beperking noodzakelijke tariefsverhogingen rioolheffing op basis van Gemeentelijk RioleringsPlan 2008 (GRP) en opvang van de kosten van het waterplan in de komende jaren.

Achtergrondinformatie

Op 30 september 2008 is het GRP 2008-2012 door de raad vastgesteld. In dit GRP zijn de noodzakelijke maatregelen op het gebied van afvalwater, regenwater en grondwater opgenomen en de financiële consequenties die daaruit voortvloeien. In 2009 is een herberekening gemaakt van de financiële consequenties omdat diverse investeringen die opgenomen waren in het GRP, vertraagd uitgevoerd zouden worden of geschrapt konden worden. Naar aanleiding van deze herberekening kon een verlaging van de rioolheffing plaatsvinden.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2012	13.506.948
mutatie in 2012	51.801
Saldo 1-1-2013	13.558.749
mutatie in 2013	252.800
Saldo 1-1-2014	13.811.549
mutatie in 2014	-6.789
Saldo 1-1-2015	13.804.706
mutatie in 2015	-103.222
Saldo 31-12-2015	13.701.538

Toelichting meerjarenraming 2012-2015

Op basis van de financiële meerjarenprognose bij het GRP en de herberekening nadien zal deze bestemmingsreserve de eerste jaren nog aangroeien. Vervolgens zal er echter een omslagpunt bereikt worden en het saldo jaarlijks in steeds sterkere mate afnemen. De reserve zal na dat omslagpunt nog een aantal jaren nodig zijn om te bereiken dat de rioolheffing na 10 jaar slechts stapsgewijs verhoogd hoeft te worden en de inwoners dan niet ineens met forse jaarlijkse tariefsverhogingen geconfronteerd zullen worden. In de loop van 2012 zal het GRP worden herzien, waarbij ook de noodzakelijke omvang van deze bestemmingsreserve opnieuw zal worden bepaald.

12135 BR besteding woningbouwbudget Stadsregio Arnhem/Nijmegen

Bestemming

De middelen worden ingezet op het gebied van woningbouw zoals het opvoeren van de bestemmingsplancapaciteit, het bevorderen van de (betaalbare) woningbouwproductie en het waar mogelijk wegnemen van belemmeringen en knelpunten in de procedures.

Achtergrondinformatie

Door de Stadsregio zijn bijdragen verstrekt voor nieuw gebouwde woningen in het tijdvak 2005 t/m 2009 voor zover géén bijdrage is verleend ten laste van het budget Besluit Locatie Gebonden Subsidies (BLS). In de verordening "inzet woningbouwbudget KAN gemeente Overbetuwe 2005-2010" heeft de gemeente vastgelegd op welke manier de ontvangen bijdragen worden ingezet. De laatste jaren is er vooral voor de inhuur van projectleiders afdeling Ruimtelijke Ontwikkeling beslag gelegd op de middelen van deze reserve.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2012	1.154.931
mutatie in 2012	pm
Saldo 1-1-2013	1.154.931
mutatie in 2013	pm
Saldo 1-1-2014	1.154.931
mutatie in 2014	pm
Saldo 1-1-2015	1.154.931
mutatie in 2015	pm
Saldo 31-12-2015	1.154.931

Toelichting meerjarenraming 2012-2015

Een reële meerjarenprognose kan op dit moment nog niet worden gemaakt.

12137 BR nieuwe huisvesting

Bestemming

Dekking hogere investering Huis der Gemeente.

Achtergrondinformatie

In februari 2010 heeft de raad besloten om het investeringsniveau van de nieuwe huisvesting te verhogen met € 3,9 miljoen tot € 29,2 miljoen. Bij raadsbesluit d.d. 6 juli 2010, waarbij tevens de Kadernota 2011 is vastgesteld, heeft de raad besloten om ter dekking van deze verhoging € 3,9 miljoen over te hevelen vanuit de algemene reserve naar deze nieuwe bestemmingsreserve nieuwe huisvesting.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2012	3.900.000
mutatie in 2012	0
Saldo 1-1-2013	3.900.000
mutatie in 2013	-3.900.000
Saldo 1-1-2014	0

Toelichting meerjarenraming 2012-2015

In dit meerjarenperspectief is ervan uitgegaan dat de middelen van deze reserve eind 2013 geheel zullen zijn aangewend. Zolang de reserve nog niet nodig is voor dekking van een deel van de totale investering, wordt de rente over het saldo jaarlijks toegevoegd aan de bestemmingsreserve voorfinanciering Huis der Gemeente.

12138 BR opruimen explosieven

Bestemming

Dekking kosten van opruimen explosieven.

Achtergrondinformatie

Tot en met 2009 konden gemeenten voor het opruimen van explosieven bijdragen declareren bij het rijk. Per 01-01-2010 is hiervoor de nieuwe "bommenregeling" in de plaats gekomen en ontvangt onze gemeente een vast bedrag per opgeleverde nieuwbouwwoning over het voorgaande jaar. Op basis van inschattingen is de verwachting dat de jaarlijkse ontvangst niet geheel nodig zal zijn om in de komende jaren eventuele explosieven te ruimen. Daarom is met de in 2010 ontvangen bijdrage (gebaseerd op het aantal opgeleverde nieuwbouwwoningen in 2009) een nieuwe bestemmingsreserve gevormd waaruit de kosten van het opruimen gedekt kunnen worden (zie ook toelichting op pagina 15 en 16 van de programmabegroting 2011).

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2012	684.039
mutatie in 2012	27.362
Saldo 1-1-2013	711.401
mutatie in 2013	28.456
Saldo 1-1-2014	739.857
mutatie in 2014	29.594
Saldo 1-1-2015	796.451
mutatie in 2015	30.778
Saldo 31-12-2015	800.229

Toelichting meerjarenraming 2012-2015

De jaarlijkse mutatie betreft de jaarlijkse rentebijdrage. Een reële meerjarenprognose van de uitgaven kan op dit moment nog niet worden gemaakt.

12139 BR Afslag 38

Bestemming

Dekking kosten verkeerskundige aanpassingen afslag 38.

Achtergrondinformatie

De gemeente Overbetuwe moet financieel bijdragen in een verkeerskundige oplossing die leidt tot een goede ontsluiting van Park 15. Voor een goede ontsluiting zijn aanpassingen aan afslag 38 noodzakelijk.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2012	3.200.000
mutatie in 2012	1.300.000
Saldo 1-1-2013	4.500.000
mutatie in 2013	pm
Saldo 1-1-2014	4.500.000
mutatie in 2014	pm
Saldo 1-1-2015	4.500.000
mutatie in 2015	pm
Saldo 31-12-2015	4.500.000

Toelichting meerjarenraming 2012-2015

In 2011 is ten laste van deze bestemmingsreserve een bedrag van € 1,3 miljoen beschikbaar gesteld voor de aanleg van een bouwweg (€ 0,9 miljoen) en verkeersaanpassingen (€ 0,4 miljoen). Dit betreft een voorfinanciering. Uitgangspunt in de meerjarenraming is dat dit bedrag in 2012 wordt terugontvangen van Park 15 BV. Op dit moment is nog niet exact bekend wanneer de middelen van deze reserve zullen worden ingezet.

12140 BR Voorfinanciering Huis der Gemeente

Bestemming

Opvangen tijdelijk ontbrekende dekkingsmiddelen nieuwe Huis der Gemeente.

Achtergrondinformatie

Twee belangrijke dekkingsmiddelen voor de kapitaallasten van de nieuwe huisvesting, te weten de verkoopopbrengst van de bestaande panden en de vermindering van de formatie, zullen nog niet (geheel) beschikbaar zijn op het moment dat de nieuwe huisvesting in gebruik zal zijn genomen. Om deze tijdelijk ontbrekende dekkingsmiddelen te kunnen opvangen, is deze bestemmingsreserve voorfinanciering ingesteld.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2012	812.964
mutatie in 2012	562.069
Saldo 1-1-2013	1.375.033
mutatie in 2013	-596.567
Saldo 1-1-2014	778.466
mutatie in 2014	-778.466
Saldo 1-1-2015	0

Toelichting meerjarenraming 2012-2015

In de mutaties zitten opgenomen de rentebijdragen van de bestemmingsreserve zelf en de bestemmingsreserve Huis der Gemeente (12137). Tevens wordt in 2012 het nog niet benodigde deel van de structurele financiële ruimte in deze bestemmingsreserve gestort. In 2013 en 2014 vinden onttrekkingen plaats ter dekking van de rentelasten van de investeringskredieten Huis der Gemeente. Eind 2014 zijn de financiële middelen van deze bestemmingsreserve volledig ingezet.

Bestemmingsreserves dekking kapitaallasten

12206 BR kapitaallasten Ambtshuis

Bestemming

Dekking kapitaallasten investering aankoop Ambtshuis Elst.

Achtergrondinformatie

De aankoopkosten van het ambtshuis worden in 40 jaar afgeschreven en de jaarlijkse kapitaallasten worden gedekt met de jaarlijkse rente over bovenvermelde bestemmingsreserve.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2012	1.442.300
Geblokkeerde middelen, dus geen mutaties	

Toelichting meerjarenraming 2012-2015

Zie boven.

12207 BR kapitaallasten Project Brede School

Bestemming

Dekking van een deel van de kapitaallasten van het project brede school (PBS).

Achtergrondinformatie

De middelen van de reserve worden conform het BBV niet ineens in mindering gebracht op deze economische investeringen, maar bruto verantwoord via inzet van genoemde bestemmingsreserve.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2012	9.086.867
mutatie in 2012	-114.545
Saldo 1-1-2013	8.972.322
mutatie in 2013	-119.127
Saldo 1-1-2014	8.853.195
mutatie in 2014	-123.892
Saldo 1-1-2015	8.729.303
mutatie in 2015	2.741.674
Saldo 31-12-2015	11.470.977

Toelichting meerjarenraming 2012-2015

Jaarlijks wordt een bedrag onttrokken aan deze reserve ter dekking van de kapitaallasten van het Project Brede School. Deze jaarlijkse onttrekking is € 478.020. Anderzijds wordt er op basis van het raadsbesluit van destijds jaarlijks 4% rente toegevoegd aan het saldo van deze reserve.

In 2009 hebben we een bijdrage van GEM Westeraam voor dit project ontvangen. Deze bijdrage is destijds in de bestemmingsreserve gestort. In 2015 zullen we de laatste bijdrage van GEM Westeraam ontvangen.

12208 BR kapitaallasten Hockeycomplex De Pas

Bestemming

Dekking van de kapitaallasten van het hockeycomplex.

Achtergrondinformatie

De kapitaallasten van het hockeycomplex worden jaarlijks gedekt door onttrekkingen aan deze bestemmingsreserve (afschrijving) en rente over de saldi van de reserve. De investering wordt lineair afgeschreven. Over de bestemmingsreserve wordt jaarlijks 4,5% rente berekend. De afschrijftermijnen zijn als volgt:

- kunstgrasveld 30 jaar
- was- en kleedaccommodatie 40 jaar
- parkeerterrein 20 jaar

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2012	1.643.759
mutatie in 2012	-66.101
Saldo 1-1-2013	1.577.658
mutatie in 2013	-66.101
Saldo 1-1-2014	1.511.557
mutatie in 2014	-66.101
Saldo 1-1-2015	1.445.456
mutatie in 2015	-66.101
Saldo 31-12-2015	1.379.355

Toelichting meerjarenraming 2012-2015

Zie boven.

12209 BR kapitaallasten Heteren-Centrum

Bestemming

Dekking van een deel van de kapitaallasten van het project Heteren-Centrum.

Achtergrondinformatie

Op 26 augustus 2008 heeft de raad ingestemd met het project Heteren-Centrum. De kapitaallasten van dit project zullen gedeeltelijk gedekt worden door jaarlijkse onttrekkingen aan deze bestemmingsreserve (afschrijving) en rente over de saldi van de reserve.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2012	5.615.121
mutatie in 2012	1.083.710
Saldo 1-1-2013	6.698.831
mutatie in 2013	-178.441
Saldo 1-1-2014	6.520.390
mutatie in 2014	-178.441
Saldo 1-1-2015	6.341.949
mutatie in 2015	-178.441
Saldo 31-12-2015	6.163.508

Toelichting meerjarenraming 2012-2015

Zodra de investeringen in het vastgoed hebben plaatsgevonden wordt jaarlijks 4,5% rente op de bestemmingsreserve bijgeschreven. De werkelijke kapitaallasten van het vastgoed worden jaarlijks gedekt door een onttrekking uit deze reserve. Als in een jaar de rentebijdrage op deze reserve hoger is dan de rentelast van de investering dan wordt deze hogere rentebijdrage alsnog overgeheveld naar de algemene reserve. Het resultaat van de grondexploitatie van het project, € 1.313.968, wordt ook aan deze reserve toegevoegd. De verwachting is dat dit in 2012 plaatsvindt.

12210 BR kapitaallasten kunstgrasvelden Spero

Bestemming

Dekking van de lasten van kunstgras bij Spero.

Achtergrondinformatie

De kapitaallasten van één van de kunstgrasvelden van Spero worden jaarlijks gedekt door onttrekkingen uit deze bestemmingsreserve (afschrijving) en rente over de saldi van de reserve. De investering wordt lineair afgeschreven in 30 jaar. Over deze bestemmingsreserve wordt jaarlijks 4,5% rente berekend. Indien het 2e trainingsveld van Spero niet omgezet zou worden in een kunstgrasveld had de gemeente groot-onderhoud aan dit veld moeten uitvoeren. De middelen voor dit groot-onderhoud zijn gestort in deze bestemmingsreserve. Spero betaalt jaarlijks de extra lasten voor een 2e kunstgrasveld ten opzichte van de lasten van een natuurgrasveld. Het bedrag van het niet uitgevoerde groot-onderhoud valt in 15 jaar vrij ten gunste van de exploitatie.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2012	471.970
mutatie in 2012	-24.405
Saldo 1-1-2013	447.565
mutatie in 2013	-24.405
Saldo 1-1-2014	423.160
mutatie in 2014	-24.405
Saldo 1-1-2015	398.755
mutatie in 2015	-24.405
Saldo 31-12-2015	374.350

Toelichting meerjarenraming 2012-2015

Zie boven.

12211 BR kapitaallasten sporthal HPC Zetten

Bestemming

Dekking van een gedeelte van de kapitaallasten van de sporthal HPC Zetten.

Achtergrondinformatie

De kapitaallasten van een gedeelte van de sporthal HPC Zetten worden jaarlijks gedekt door onttrekkingen uit deze bestemmingsreserve (afschrijving) en rente over de saldi van de reserve. De investering wordt lineair afgeschreven. Over de bestemmingsreserve wordt jaarlijks 4,5% rente berekend. De afschrijftermijnen zijn als volgt:

- gebouw 40 jaar
- terreininrichting 20 jaar
- inventaris 15 jaar

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2012	1.732.882
mutatie in 2012	-55.588
Saldo 1-1-2013	1.677.294
mutatie in 2013	-55.588
Saldo 1-1-2014	1.621.706
mutatie in 2014	-55.588
Saldo 1-1-2015	1.566.118
mutatie in 2015	-55.588
Saldo 31-12-2015	1.510.530

Toelichting meerjarenraming 2012-2015

Zie boven.

II. Voorzieningen

A. Voorzieningen voor verplichtingen en risico's

21005 Voorziening wethouderspensioenen

Bestemming

Opvang van toekomstige pensioenverplichtingen van wethouders.

Achtergrondinformatie

Elk jaar wordt de noodzakelijke omvang van de voorziening berekend door een extern bureau (Raet) en het saldo zonodig bijgesteld voordat de jaarrekening wordt opgesteld.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2012	2.835.512
Meerjarenraming kan op dit moment niet worden gegeven.	

Toelichting meerjarenraming 2012-2015

Een meerjarenperspectief is -gelet op een aantal onzekere factoren- niet te geven.

21006 Voorziening planschades

Bestemming

Opvang kosten van planschades en kosten externe adviezen hierover.

Achtergrondinformatie

De afdeling RO heeft een overzicht opgesteld van de verwachte planschades. Het niveau van de voorziening is hierop afgestemd. Het beleid van RO is erop gericht om met projectontwikkelaars overeenkomsten te sluiten zodat eventuele planschadeclaims voor risico zijn van deze ontwikkelaars.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2012	30.000
mutatie in 2012	30.000
Saldo 1-1-2013	0

Toelichting meerjarenraming 2012-2015

Het saldo is gebaseerd op basis van de prognose die is opgesteld bij de opstelling van de jaarstukken 2010 (begin 2011). Omdat de voorziening eind 2012 lager zal zijn dan het vastgestelde minimumbedrag van € 25.000 zal deze voorziening in de jaarrekening van dat jaar worden opgeheven.

21008 Voorziening dubieuze debiteuren

Bestemming

Opvang verliezen uit dubieuze debiteuren.

Achtergrondinformatie

Behoeft geen nadere toelichting.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2012	90.713
Meerjarenraming kan op dit moment niet worden gegeven.	

Toelichting meerjarenraming 2012-2015

Jaarlijks wordt op basis van actuele gegevens een berekening gemaakt van de noodzakelijke omvang van deze voorziening en wordt het saldo daarop afgestemd, voordat de jaarrekening wordt opgesteld. Een reële meerjarenprognose kan niet worden gemaakt.

21018 Voorziening wachtgelden muziekschool

Bestemming

Verschuldigde wachtgeldbetalingen i.v.m. liquidatie van de stichting Streekmuziekschool.

Achtergrondinformatie

De saldi zijn gebaseerd op een geactualiseerde berekening.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2012	53.932
mutatie in 2012	-12.976
Saldo 1-1-2013	40.956
mutatie in 2013	-12.934
Saldo 1-1-2014	28.022
mutatie in 2014	-28.022
Saldo 1-1-2015	0

Toelichting meerjarenraming 2012-2015

De voorziening neemt jaarlijks af met de verschuldigde wachtgeldbetalingen voor één oud-medewerker. Omdat de voorziening in 2014 lager zal zijn dan het vastgestelde minimumbedrag van € 25.000 zal deze voorziening in de jaarrekening van dat jaar worden opgeheven.

21022 Voorziening dubieuze debiteuren belastingen

Bestemming

Opvang verliezen uit dubieuze belastingdebiteuren.

Achtergrondinformatie

Behoeft geen nadere toelichting.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2012	241.893
Meerjarenraming kan op dit moment niet worden gegeven.	

Toelichting meerjarenraming 2012-2015

Jaarlijks wordt op basis van actuele gegevens een berekening gemaakt van de noodzakelijke omvang van deze voorziening en wordt het saldo daarop afgestemd, voordat de jaarrekening wordt opgesteld. Een reële meerjarenprognose kan niet worden gemaakt.

21036 Voorziening nabestaandenpensioenen

Bestemming

Opvang lasten nabestaandenpensioen wethouders.

Achtergrondinformatie

De stand van deze voorziening is afgestemd op ontwikkelingen van de ambtenaren-CAO. In januari 2010 heeft een herberekening plaatsgevonden. Een extern bureau (Raet) berekent de uitbetalingen aan de nabestaande.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2012	264.752
mutatie in 2012	-26.200
Saldo 1-1-2013	238.552
mutatie in 2013	-26.200
Saldo 1-1-2014	212.352
mutatie in 2014	-26.200
Saldo 1-1-2015	186.152
mutatie in 2015	-26.200
Saldo 31-12-2015	159.952

Toelichting meerjarenraming 2012-2015

Op basis van de berekening van Raet wordt tot en met 2015 jaarlijks een bedrag van € 26.200 uitbetaald. Daarna zal de jaarlijkse uitbetaling worden verlaagd.

21039 Voorziening dubieuze debiteuren Soza

Bestemming

Opvang verliezen uit dubieuze debiteuren Soza.

Achtergrondinformatie

Bijstandsvorderingen moeten op grond van de voorschriften zijn opgenomen op de balans. Omdat naar verwachting van de afdeling Sociale Zaken niet alle vorderingen kunnen worden geïncasseerd, is tegelijkertijd een voorziening dubieuze debiteuren gevormd.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2012	1.305.809
Meerjarenraming kan op dit moment niet worden gegeven.	

Toelichting meerjarenraming 2012-2015

Jaarlijks wordt op basis van actuele gegevens een berekening gemaakt van de noodzakelijke omvang van deze voorziening en wordt het saldo daarop afgestemd, voordat de jaarrekening wordt opgesteld. Een reële meerjarenprognose kan niet worden gemaakt.

21042 Voorziening Park Lingezegen

Bestemming

Dekking investeringsdeel (afkoop) van Park Lingezegen.

Achtergrondinformatie

Voor het investeringsdeel is destijds op grond van een door de provincie opgestelde "Hoofdlijnen-notitie" een bedrag van € 3,5 miljoen in deze voorziening gestort. In 2011 is al € 1,3 miljoen betaald aan de parkorganisatie.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2012	2.200.000
mutatie in 2012	-2.200.000
Saldo 1-1-2013	0

Toelichting meerjarenraming 2012-2015

Naar verwachting zal in 2012 het resterende bedrag worden betaald aan de parkorganisatie.

23001 Voorziening verliesgevende complexen (bestemd)

Bestemming

Opvang verliezen grondcomplexen.

Achtergrondinformatie

Jaarlijks worden actuele berekeningen gemaakt van de grondcomplexen en wordt de stand van de voorziening afgestemd op de te verwachten verliezen.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2012	5.795.077
mutatie in 2012	-452.031
Saldo 1-1-2013	5.343.046
mutatie in 2013	pm
Saldo 1-1-2014	5.343.046
mutatie in 2014	pm
Saldo 1-1-2015	5.343.046
mutatie in 2015	pm
Saldo 31-12-2015	5.343.046

Toelichting meerjarenraming 2012-2015

De meerjarenraming is vooral gericht op de afwikkeling van bestaande complexen. Hierbij is geen prognose meegenomen van mogelijke nieuwe verliescomplexen in de komende jaren. Voor complex De Merm is een voorziening getroffen van € 452.031. De planning is dat dit complex per 31-12-2012 kan worden afgesloten zodat genoemd bedrag in 2012 uit de voorziening gehaald zal worden.

Een deel van de voorziening heeft betrekking op passieve complexen. Pas wanneer exploitatieovereenkomsten met ontwikkelaars zijn gesloten, zal er meer duidelijkheid zijn over de verhaalbaarheid van gemeentelijke kosten en de noodzaak tot handhaving van deze voorziening. Een prognose wanneer dergelijke exploitatieovereenkomsten worden gesloten, is moeilijk te geven waardoor vooralsnog van pm-posten is uitgegaan.

23002 Voorziening afgesloten complexen (vrij)

Bestemming

Opvang nakomende kosten uit afgesloten grondcomplexen.

Achtergrondinformatie

Behoeft geen nadere toelichting.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2012	275.595
Meerjarenraming kan op dit moment niet worden gegeven.	

Toelichting meerjarenraming 2012-2015

Van de afwikkeling van deze post is bij afdeling RO geen prognose voorhanden.

23003 Voorziening MTC

Bestemming

Opvang mogelijke nakomende verliezen uit het project MTC.

Achtergrondinformatie

Heeft betrekking op panden, die destijds zijn aangekocht voor dit project en waarvan afwikkeling nog moet plaatsvinden.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2012	1.742.458
mutatie in 2012	-1.742.458
Saldo 1-1-2013	0

Toelichting meerjarenraming 2012-2015

Naar verwachting zal de afwikkeling per 31-12-2012 zijn afgerond.

B. Voorzieningen middelen derden (niet van provincie/Rijk)

Geen.

C. Voorzieningen ter egalisatie van kosten

22025 Voorziening groot-onderhoud gemeentelijke accommodaties

Bestemming

opvang/egalisatie kosten groot-onderhoud van een groot aantal gemeentelijke gebouwen.

Achtergrondinformatie

Betreft een in 2008 gevormde voorziening, waarbij de saldi van een 22-tal oude onderhoudsvoorzieningen aan de nieuwe voorziening zijn toegevoegd. Zie raadsbesluit d.d. 26 februari 2008 en het bijbehorende boekwerkje met meerjaren onderhoudsplannen, toelichtingen, etc.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2012	3.626.105
mutatie in 2012	-1.081.010
Saldo 1-1-2013	2.545.095
mutatie in 2013	-319.610
Saldo 1-1-2014	2.225.485
mutatie in 2014	-319.610
Saldo 1-1-2015	1.905.875
mutatie in 2015	-319.610
Saldo 31-12-2015	1.586.265

Toelichting meerjarenraming 2012-2015

De gemiddelde jaarlijkse kosten groot-onderhoud zijn € 1.129.400. In 2012 vindt voor een bedrag van afgerond € 761.400 achterstallig onderhoud plaats in De Helster. De jaarlijkse storting is € 809.790. Dit leidt samenvattend tot de volgende mutaties per jaar in de periode 2012 t/m 2015:

2012:	+ € 809.790 - € 1.129.400 - € 761.400 = - € 1.081.010
2013:	+ € 809.790 - € 1.129.400 = - € 319.610
2014:	+ € 809.790 - € 1.129.400 = - € 319.610
2015:	+ € 809.790 - € 1.129.400 = - € 319.610

Ontwikkeling Algemene Reserve in periode 2011 - 2015

Saldo 01-01-2011	15.462.974	
Rentebijdrage AR 2011 (4% over saldo AR 1-1-2011)	608.022	
Rentebijdrage BR 2011 (4% over saldo BR 1-1-2011)	448.660	
Nadelig saldo jaarrekening 2010	-262.412	
<u>Onttrekkingen:</u>		
- opgenomen in begroting 2011	-26.500	
- bestaand PNL jaarschijf 2011 in begroting 2011	-701.163	
- adm. en begrotingswijz. 2011 t/m raad juni 2011 (o.a. € 4,5 mln afslag 38)	-4.672.772	
- stelpost onttrekkingen 2011 (raad periode juli t/m december 2011)	pm	
- restanten van voorgaande jaren	-3.206.604	#1
<u>Stortingen:</u>		
- A50 jaarschijf 2011	62.028	
- eenmalig geen gemeentelijke bijdrage 2011 aan Presikhaaf	156.000	
- overheveling van deel van BR Planmatig onderhoud wegen	527.304	
- positieve saldo grondcomplex Elst Zuid volgens meest actuele GREX	1.725.641	
Saldo 01-01-2012	9.877.178	#2
Rentebijdrage AR 2012 (4% over saldo AR 1-1-2012)	395.087	
Rentebijdrage BR 2012 (4% over saldo BR 1-1-2012)	491.675	
Saldo jaarrekening 2011	pm	
<u>Onttrekkingen:</u>		
- opgenomen in begroting 2012	-346.828	
- bestaand PNL jaarschijf 2012	-1.420.071	
- aanvullend PNL jaarschijf 2012	-72.000	
- geluidwerende maatregelen A50 (uitwerking raadsbesluit 07rb000097)	-550.000	
<u>Stortingen:</u>		
- opgenomen in begroting 2012	75.167	
- overheveling van deel van BR Planmatig onderhoud wegen	527.304	
Saldo 01-01-2013	8.977.512	
Rentebijdrage AR 2013 (4% over saldo AR 1-1-2013)	359.100	
Rentebijdrage BR 2013 (4% over saldo BR 1-1-2013)	516.648	
Saldo jaarrekening 2012	pm	
<u>Onttrekkingen:</u>		
- bestaand PNL jaarschijf 2013	-285.000	
<u>Stortingen:</u>		
- positieve saldo grondcomplex Poort van Midden-Gelderland Zuid	5.423.292	
Saldo 01-01-2014	14.991.552	
Rentebijdrage AR 2014 (4% over saldo AR 1-1-2014)	599.662	
Rentebijdrage BR 2014 (4% over saldo BR 1-1-2014)	516.287	
Saldo jaarrekening 2013	pm	
<u>Onttrekkingen:</u>		
- bestaand PNL jaarschijf 2014	-45.000	
<u>Stortingen:</u>		
Saldo 01-01-2015	16.062.501	
Rentebijdrage AR 2015 (4% over saldo AR 1-1-2015)	642.500	
Rentebijdrage BR 2015 (4% over saldo BR 1-1-2015)	515.927	
Saldo jaarrekening 2014	pm	
<u>Onttrekkingen:</u>		
- bestaand PNL jaarschijf 2015	-25.000	
<u>Stortingen:</u>		
- positieve saldo grondcomplex De Breekenhof Driel	3.126.755	
Saldo 31-12-2015	20.322.683	

#1 Dit zijn onttrekkingen op basis van adm. en begrotingswijzigingen in voorgaande jaren die nog niet volledig zijn uitgevoerd.

#2 Inclusief -244.000 op basis van voorjaarsnota 2011.

Bijlage VII Overzicht incidentele baten en lasten (o.b.v. art. 19c BBV)

Incidentele baten

5.500	eenmalig heroverwegingsresultaat cultuurnota
9.667	eenmalig heroverwegingsresultaat onkostenvergoeding raad
15.000	onttrekking uit algemene reserve voor lasten groenonderhoud Melkweide
33.099	onttrekking uit algemene reserve voor lasten startersleningen
60.000	eenmalig heroverwegingsresultaat onttrekking uit bestemmingsreserve kunstwerken
87.883	taakmutatie NUP via algemene uitkering
<u>298.729</u>	onttrekking uit algemene reserve voor lasten MTC
509.878	

Incidentele lasten

5.500	storting in algemene reserve eenmalig heroverwegingsresultaat cultuurnota
9.667	storting in algemene reserve eenmalig heroverwegingsresultaat onkostenvergoeding raad
15.000	groenonderhoud Melkweide
33.099	starterleningen
60.000	storting in algemene reserve eenmalig heroverwegingsresultaat onttrekking uit bestemmingsreserve kunstwerken
87.883	NUP (Nationaal Uitvoerings Programma)
<u>298.729</u>	MTC
509.878	

Bijlage VIII Overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Lasten	2012
<u>Onvoorzien:</u>	
- werkelijke raming onvoorzien	53.000
- reeds bestemde structurele financiële ruimte	383.377
- stelposten (SoZa en personeel)	1.004.737
Totaal lasten	1.441.114

Baten	
- dividend deelnemingen	142.921
- onroerende zaakbelastingen gebruikers	680.410
- onroerende zaakbelastingen eigenaren	5.311.500
- hondenbelasting	229.943
- precariobelastingen	27.405
- algemene uitkering gemeentefonds	37.032.205
- rentetoevoeging aan algemene dienst:	
- rente bestemmingsreserves	2.732.054
- rente voorzieningen	737.394
- rente overlopende passiva	64.223
- onderuitputting	1.093.933
Totaal baten	48.051.988

Tegenover de bedragen van de programma's en het bedrag voor onvoorzien staan de algemene dekkingsmiddelen ten bedrage van afgerond € 48 miljoen.

Bijlage IX Recapitulatiestaat

Recapitulatie Programma's 2012

Nummer	Omschrijving	Lasten	Baten	Saldo
		2012	2012	2012
1	Samenleven	13.276.799	1.650.016	11.626.783
2	Werken en leren	14.204.773	7.037.693	7.167.080
3	Wonen	23.409	24.471	-1.062
4	Verkeer en vervoer	619.452	5.780	613.672
5	Landschap en recreëren	631.473	0	631.473
6	Interne zaken	6.158.673	268.160	5.890.513
7	Regulier werkzaamheden	37.052.063	19.412.097	17.639.966
Totaal programma's 01 t/m 07		71.966.642	28.398.217	43.568.425
Totaal excl. alg. dekkingsmiddelen en onvoorzien en stortingen/onttrekkingen reserves		71.966.642	28.398.217	43.568.425
Algemene dekkingsmiddelen			48.051.988	-48.051.988
Onvoorzien		1.441.114		1.441.114
Lasten/baten in verband met alg. dekk.midd. en onvoorz.		2.132.784	600.312	1.532.472
Saldo voor toevoegingen en onttrekkingen aan reserves		75.540.540	77.050.517	-1.509.977
Toevoegingen aan reserves		3.071.728		3.071.728
Onttrekkingen aan reserves			2.073.428	-2.073.428
<i>(zie specificatie voor verdeling over de programma's)</i>				
Saldo na toevoegingen en onttrekkingen aan reserves		78.612.268	79.123.945	-511.677
Dekkingsplan: verhoging OZB en overige tarieven (1,5%)			103.000	-103.000
Huidig begrotingssaldo (- is in dit overzicht een overschot)				-614.677

De mutaties uit het dekkingsplan zijn nog **niet** verwerkt in de cijfers van de programma's.

Specificatie mutaties in reserves per programma

Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Toevoegingen	2012
Toevoeging aan reserves programma 01	0
Toevoeging aan reserves programma 02	363.475
Toevoeging aan reserves programma 03	0
Toevoeging aan reserves programma 04	0
Toevoeging aan reserves programma 05	0
Toevoeging aan reserves programma 06	0
Toevoeging aan reserves programma 07	1.746.324
Toevoeging aan reserves algemene dekkingsmiddelen	961.929
Totaal toevoegingen	3.071.728

Onttrekkingen	
Onttrekkingen aan reserves programma 01	206.094
Onttrekkingen aan reserves programma 02	478.020
Onttrekkingen aan reserves programma 03	0
Onttrekkingen aan reserves programma 04	0
Onttrekkingen aan reserves programma 05	0
Onttrekkingen aan reserves programma 06	0
Onttrekkingen aan reserves programma 07	887.326
Onttrekkingen aan reserves algemene dekkingsmiddelen	501.988
Totaal onttrekkingen	2.073.428